

Naročnina Ljudskega tednika se plačuje:
za STO in Italijo pri upravi
v Trstu ul. S. Frančiška 20
za cono B pri Centru tiska
v Kopru,
za Jugoslavijo pri ADIT-u v
Ljubljani, Tyrševa 34 ali na
čekomni račun pri Komunalni
banki, N. 6 - 1 - 90603 - 7
Cena listu: lir 20. — din 15.
— v Jugoslaviji in din 8 v
coni B.

LJUDSKI TEDNIK

CENA 20 lir,

TRST 12. maja 1950

LETO PETO številka 213

Spedizione in abb. post. II. gruppo

Uredništvo Ljudskega tednika:

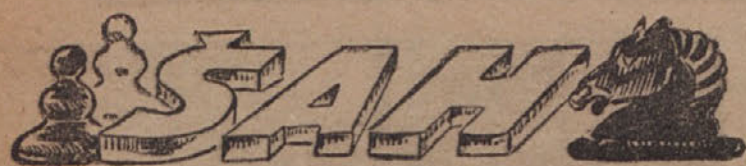
Trst, ul. Montecchi 6-II. Rokopise pošiljati na naslov uredništva. Po uporabi se rokopisi, razen na izrecno željo, ne vračajo. Vse ostale dopise administrativnega značaja je treba pošiljati na Upravo listov Založništva tržaškega tiska v Trstu, ul. S. Frančiška 20.

Poštnina plačana v gotovini.

LJUDSKI
TEDNIK

Partizanska pesem na Lokovcu

Glavna varianta kraljeve indijske obrambe

V novejših časih nastopa na turnirjih beli proti kraljevi indijski obrambi z različnimi sistemi, v katerih pa se ne poslužuje fikanjetiranja (krilnega razvoja) kraljevega lovca. Na ta način beli ne izgubi s fikanjetiranjem važnega časa, istočasno pa mu kmet na c4 ne ostane brez lovčeve zaščite. Najpogostejše se beli poslužuje tako imenovane glavne variante s karakteristično potezo 6. Lf1 - e2. Ko izvede nasprotnik z e7 - e5 udar po sredini, lahko beli izbira ali da z d kmetom napreduje ali da ga zamenja ali pa učvrsti, po tem se razvijajo tudi posamezne variante.

Če beli na e7-e5 odgovori z d4-d5, zavzame dokaj velik teren, toda zaradi zaprtega položaja v sredini, ne more izvesti hitrega napada. Črni najde protigrlo v tem da zavzame polja c5 in f4 za svoje konje, istočasno pa skuša s c7-c8 ali pa s f7-f5 odpreti linije figuram. Nastane težka borba, v kateri imata obe strani dobre izgleda.

V igri brez fikanjetiranja je važno, kako bo beli razvil svojega lovca s c1. Mnogokrat ga pripelje na e3, da bi učvrstil točko d4, včasih pa ga razvije tudi preko polja b2. V sistemu brez protifikanjete daje lovec c1 važnejši anačaj partiji kot pa lovec na belem polju f1, ki se mora zadovoljiti s skromnim položajem na e2.

Ogledali si bomo partijo s turnirja šestorice mojstrov v Buenos Airesu, katero je komentirala sovjetska šahovska revija «šahmaty v SSSR».

Beli: Stahlberg Črni: Neidorf
1. d2-d4 Sg8-f6
2. c2-c4 g7-g6
3. Sb1-c3 Lf8-g7
4. e2-e4 d7-d6
5. Sg1-f3 g6-g5
6. Lf1-e2 ...

Ce hoče priti beli čimprej z lovcom na e3 in s tem onemogočiti nasprotniku, da s Sf6-g4 izmenja

tega lovca, tedaj mora igrati 6. h2-h3.

6. ... Sb8-d7
Nekoliko slabše bi bilo takoj 6. ... e7-e5 (brez predhodnega Sb8-d7) ker bi imel beli po 7. d4: e5, d6: e5; 8. Dd1: d8, Tf8: d8; 9. Lc1-g5 močno iniciativo.

7. 0-0 e7-e5
8. d4-d5 ...

Tudaj se glavna varianta razdeli na različne veje. Ob potezi 8. d4-d5 so še nadaljevanja 8. Tf1-e1, 8. h2-h3, 8. d4: e5 kakor tudi 8. b2-b3. Vsa ta nadaljevanja se pojavljajo na turnirjih.

8. ... a7-a5
Črni namerava privedi konja na c5 in zato vnaprej onemogoča nasprotniku, da vzame konja z b2-b4.

9. Sf3-e1 ...

Možno je tudi 9. Dd1-c3 z nadaljevanjem 10. Sf3-d2.

9. ... Sd7-c5

10. Lc1-g5! ...

To je Stahlbergova novost. Namen belca je menjal lovca za konja in pridobiti na času. Beli bo ostal brez obeh lovcev, toda njegovi konji bodo aktivni.

10. ... a7-h6

11. Lg5: f6 ...

V zaprti poziciji kot je ta, bo konj več vreden kot lovec.

11. ... Dd8: f6

12. Se1-d3 Df6-e7

Črni hoče odpreti f linijo, kar se čisto pripeti v tem sistemu obrambe.

13. Sd3-c5! d6: c5

14. Dd1-d2 Tf7-f5

15. Tal-d1 Ta8-a6

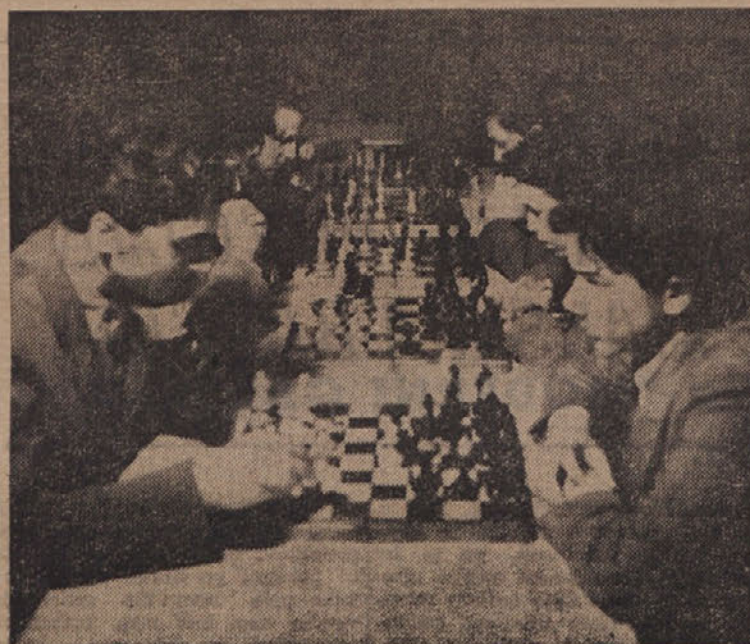
16. Sc3-b5! ...

Da bi dosegel z d5-d6 prodor v sredini, pustil svojega e pešca brez obrambe. Načrt je popolnoma pravi, kar bomo lahko hitro videli.

16. ... f5: e4?

Pravilen odgovor bi bil 16. ... Tf8-d8.

17. d5-d6 e7: d6

Prizor iz moševnega šahovskega turnirja

18. Sb5: d6 Lg8-h7

Sedaj bi na 18. ... Tf8-d8 sledilo

19. Sd6-f5! Lc8-f5

20. Le2-f3 a5-a4

21. Dd2-e3 Ta6-b6

22. Td1-d2 Lf5: e4

Črni si pokvari svoj lovski par, da bi obranil kmeta na c5.

23. Lf3: e4 Tf8-d8

24. Le4-d5! ...

S tem, da ima črni zaprte d linije, ne more menjati trdnjave ali pa priti z njo na d4.

24. ... De7-c7?

Boljše izgleda za rešitev bi dalo

24. ... e5-e4 z morebitnim nadaljevanjem: 25. Ld5: e4, De7-c7; 26. Td2: d8, Dc7: d8; 27. De3: c5, Tb6: b2 in črni bi imel dobro protigrlo.

25. De3-e4 a4-a3

26. Tb6: a3 Tb6-f6

27. g2-g3 Tf6-a6

28. Tf1-b1 b7-b6

29. Td1-b3 Lg7-f6

30. Tb3-f3 Kh7-g7

31. Ld5-f7 ...

Elegantni rešilni udarec.

31. ... Kg7-f7

31. ... Td8: d2; 32. De4: g6+.

Kg7-f8; 33. Dg8-g8+; Kf8-e7; 34. Dg8-e8+; Ke7-d6; 35. De8-e6 mat.

3. Td2: d8 Dc7: d8

34. De4-b7+ Kf7-g8

34. Dd7: a6 e5-e4

35. Tf3-e3 Lf6-d4

36. Te3-e4 črni se preda.

31. Ld5-f7 ...

31. ... Kg7-f7

31. ... Td8: d2; 32. De4: g6+.

Kg7-f8; 33. Dg8-g8+; Kf8-e7; 34. Dg8-e8+; Ke7-d6; 35. De8-e6 mat.

3. Td2: d8 Dc7: d8

34. De4-b7+ Kf7-g8

34. Dd7: a6 e5-e4

35. Tf3-e3 Lf6-d4

36. Te3-e4 črni se preda.

31. Ld5-f7 ...

31. ... Kg7-f7

31. ... Td8: d2; 32. De4: g6+.

Kg7-f8; 33. Dg8-g8+; Kf8-e7; 34. Dg8-e8+; Ke7-d6; 35. De8-e6 mat.

3. Td2: d8 Dc7: d8

34. De4-b7+ Kf7-g8

34. Dd7: a6 e5-e4

35. Tf3-e3 Lf6-d4

36. Te3-e4 črni se preda.

31. Ld5-f7 ...

31. ... Kg7-f7

31. ... Td8: d2; 32. De4: g6+.

Prvomajske šahovske prireditve zaključene

Kakor smo javili že v zadnji številki, si je prvo mesto v skupini A moštev na moštvenem brzturnirju za 1. maj osvojilo moštvo dijakov in moštvo svobodnih poklicev z enakim številom točk, v B skupini pa so prvo mesto osvojili dijaki B s pol točke prednosti pred novinarji B.

V naslednjih dneh je bil individualni brzturnir, h kateremu se je prijavilo 24 šahistov. Tekmovali so razdeljeni v 3 grupe po 8. 4 prvi iz vsake grupe so prišli v finale. Končno plasman individualnega turnirja je bil naslednji: 1) Filipovič (ki je osvojil prvo mesto po naknadnem dvoboju z Ocvirkom); 2) Ocvirk; 3) Medvešek; 4) Baša; 5) Grobovšek; 6) Lukež; 7) Koren; 8) Jereb itd.

V okviru istega prvomajskega šahovskega turnirja je bil odigran tudi dvoboj med cono A in cono B na desetih deskah. Zmagala je cona A z rezultatom 6:4. Za cono A so zmagali: Medvešek na drugi deski, Hreščak na 4. deski, Baša na 6. deski, Koren na sedmi deski, Babič na osmi deski in Furlan na 9. deski.

Rešitev študije

Beli: Kd1, Sc6, c2, d5 (4 figure).
Črni: Ka4, Tg4, d4 (3 figure).
Beli na potezi dobi.

1. d5-d6 d4-d3

Na Tg7 sledi 2. Se7 in beli kmet neovirano pride na 8. vrsto. N. pr. Tf7 3. d7 Tf8 4. Sc6 itd. Isto sledi tudi na Tg5.

2. c2-d3: Tg4-g6

3. d6-d7 Tg6-d6

4. d7-d8T!

Ne d8D?, ker bi bil črni po Td3: +

5. Dd3 pat.

4. Td6-c6:

5. Td8-b8 in dobi, ker je črni kralj odrezan in beli kmet neovirano dospe do zadnje vrste.

Inž. Sikošek

Razstava del: MIHE MALEŠA, MARIJA PREGLJA in MAKSIMA KAVČIČA

(Nadaljevanje s 13. strani)

ga odkrivanja žal še neznanih krajskih lepote Slovenije. Tudi na ostalih ljubljanskih motivih je slikarjevo znanje vsega upoštevanja vredno («Trnovski vrtovi»).

Posebno presenečenje te razstave pa je Pregljev odlični uspehi ciklus 25 ilustracij k Homerjevi «Ilijadi», ki je danes eno najpomembnejših del slovenskega ilustratorskega področja obče. Risarsko in slikarsko tehnično kakor tudi umetniško pomeni to Pregljevo delo pravo mojstrovino, delo, ki se odlikuje po posebnih izraznih kvalitetah, po duhovitosti izvedbe, po tenkočutnem življenju v svet naše grške antike, ki nam jo je umetnik pričaral v izredno sugestivnih podobah njene arhaičnosti in klasične vedrine.

Iz Maribora se je pridružil Malešu in Preglju slovenjgorški rojak Maksim Kavčič, ki je razstavil oljna dela, v seriji lavirano perorisbo, akvarel, barvno risbo s čopičem in gvaš. Kavčič razstavlja tokrat večjo kolekcijo svojih del v Ljubljani in videti je, da se i po kvaliteti i po svojem slikarskem značaju dobro ujema s svojima tovarišema iz Ljubljane. Tudi tu je pred nami krajinar, ki po svoje zelo rahločutno doživlja našo krajino, svoj zaželeni «sončni» stajerski del Slovenije, Maribor, Ptuj, Haloze. Eno njegovih zadnjih, v znamenju borbe za svetlobo značilnih del je poetična pastirskična oljna slika «Lendava» (1949), ki kaže še z drugimi vred svojevrstna stremjenja v oblikovanju slikarsko mehko, nekoliko romantično zaljubljenih razpoloženj visavij naše ljubke, drobne, tesne

domačnosti, «Haloze», «Makole», «Jerenina», zlasti pa nežno dojemljiva «Cuvajnica ob progah». Svetlejša barvitost ozračja, ki vibrira na slikah «Ptuj» in «Brod na Muru», je posledica slikarjeve koloristično impresionistične tehnike in izpričuje poleg vse bolj umirjenih motivov iz Prage («Kanal ob Vltavi», «Ob Vltavi», «Troja na Vltavi») umetnikove težnje po novi pleneristični zasnovi podobe. Kavčičev študij krajine, ki še ni dovolj jasen, je združen zaenkrat z očitnim podarjanjem slikarsko tehničnega gradiva, ki ga prinaša v raznih variantah in v večjem ali manjšem sorazmerju z dejanskimi potrebami upodobitve. Vedno je bilo treba osredotočiti silo slikarskega izraza na bistveno važnih točkah kompozicije in zato komponirati istočasno in enakovredno tako snovni sužet v prostoru kakor tudi pripadajoči slikarsko barvni izraz podobe. Po tej poti je dosegel tudi Kavčič še intenzivnejšo koncentracijo barvnega učinka, sicer pa bo mogoče v bodoče razširiti svoje motiviko tudi na figurativni del slikarstva, brez katerega bo težko najti izhod tako današnji trojici razstavljalcev, kakor tudi ostalim umetnikom naše sodobne problematike. Kavčičeve subtilne, fragmentarno delujoče slikarske in risarske sposobnosti so lepo vidne tudi na njegovem ciklu laviranih risb iz Rima in zlasti v barvnih risbah s čopičem («Pustna semas»).

Izrazitejšje umetniške probleme in novih pobud v tej smeri razstava sicer ni pokazala, vendar bi mogle nuditi že znane in dokazane kvalitete naših razstavljalcev še večje možnosti napredka in poglobitve v življenju našega sodobnega slikarstva.

PO TRŽAŠKIH KINEMATOGRAFIH

Konjiček grbavček v «Kinu ob morju»

Prvi sovjetski dolgometražni risani barvni film «Konjiček grbavček» obravnava pravljico, ki jo je obdelal Puškinov sodobnik Jeršov.

Pravljica pripoveduje o bistrem in spretnem mladeniču Ivanu, ki je s svojo hrabrostjo premagal zlo, laž in krivice neumnega carja Afrona in njegovih hlapčevih spetovancev. Kot v vseh narodnih spetovankah, v katerih je narod simbolično izražal svoje težnje in ideale, oživi tudi v tej pravljici prastara ljudska modrost, ki opeva ideal socialne pravice in svobode vseh zatiranih.

Da bi bil film razgiban sta scenariista Pomješčikov in Rožkov dejanje ponekod skrajšala, drugod zopet uvedla nekaj scen ter ga predvsem omejila na spor med carskim komornikom in kmetom Ivanom. Moti nas le, da je Ivan prikazan

kot otrok, opravlja pa vsa tista dejanja, ki jih je v pravljici zmogel odrasli Ivan.

Film je izredno poetičen in z bogato fantazijo sta prikazana pravljica junaka: konjiček grbavček in Zar-ptica, ki pomagata vsakemu, ki je pošten in ki se bori za pravico. V tem filmu so se sovjetski filmski delavci odrekli zapadnim vzorom risanih filmov. Film «Konjiček grbavček» prikazuje povsem svojstven svet, tipično pravljico in ruski; tudi glasba skladatelja Oranskega sloni na narodnih napevih. Zvočno pa film ni najboljše, je premalo jasen in zlasti konjiček grbavček ima prešibak glas. Slike spominjajo na stare ruske freske in ne teče za tem, da nam poudarijo globino prostora. Svetloba se premika tako kot zahteva

SPORED ODDAJ V TEDNU
od 5.5.50. do 11.5.50.

Poročila v slovenščini vsak dan ob 7.00 (ob nedeljah ob 7.30) 13.00, 19.30 in 23.05. Poročila v italijanščini vsak dan ob 6.45 (ob nedeljah ob 7.15) 12.45, 19.45 in 23.00. Poročila v hrvaščini vsak dan ob 18.45. Pregled tiska v slovenščini vsak dan ob 14.45. Pregled tiska v italijanščini vsak dan ob 14.30. Politične aktualnosti v italijanščini vsak torek, sredo, četrtek in petek ob 17.30. Jutranja glasba vsak dan ob 6.30 do 6.45 in od 7.15 do 7.30 (ob nedeljah od 7.00 do 7.15 in od 7.45 do 8.15).

Petek: 5.5.50. 11.00 Oddaja za slovenske srednje šole; 12.00 Igra godba na pihala JA p. v. Stjepana Dleska; 12.30 Igra violonist Jehudi Menuhin; 13.15 Poje pevski zbor 3. gimnazije iz Ljubljane; 13.45 Ljudska univerza (slov.); 14.00 Narodne napeve igra vaški kvintet, pojeta Božo in Miško; 18.00 Sportni pregled (ital.); 19.45 Sindikalna vprašanja (ital.); 20.00 Uganite, kaj igramo (slov.); 20.30 Slušna igra (ital.); 21.30 Revija znanih orkestror; 22.00 Življenje jugoslovanskih narodov (slov.); 22.20 Studentovski plesni orkester p. v. Atija Sosa; 22.45 Skladbe za čelo in klavir.

Sobota: 5.5.50. 12.00 Opoldanski koncert; 13.15 Glasbene slike; 13.45 Gospodarski pregled (ital.); 14.00 Zabavni spored izvalja ansambel Radia Ljubljana p. v. Alberta Jeremola; 17.30 Pester popoldanski spored; 18.00 Pionirska ura (ital.); 19.45 Liszt: Ogrska fantazija za klavir; in orkester; 20.00 Hrvatski kulturni pregled; 20.30 Hrvatske pesmi; 20.45 Politični pregled (slov.); 21.00 Veder sobotni večer (slov.); 21.30 Igra zabavni orkester; 22.00 Feljton (ital.); 22.15 Večerni koncertni spored.

Nedelja: 7.5.50. 8.15 Iz slovenskih orkestralnih skladb; 9.00 Kmetijska ura (slov.); 9.30 Kmetijska ura (ital.); 10.00 Folklorna glasba; 10.45 Oddaja za Bušćino; 11.15 Pester solistični spored; 11.45 Našim ženam (slov.); 12.00 Glasba po željah (slov.); 13.15 Mladinske skladbe; 13.30 Pionirska ura (slov.); 14.00 Glasba po željah (ital.); 17.00 Oddaja za podeželje; nastopi pevski zbor iz Peči pri Gorici; 19.45 Nekaj Chopinovih skladb; 20.00 Poje zagrebški vokalni kvintet; 20.20 Simfonični plesi; 21.00 Odlomki iz Verdijevih oper.

Ponedeljek: 8.5.50. 12.00 Opoldanski koncert; 13.15 Pevski koncert Vuge Justine, nato lahka glasba; 13.45 Jezikovni pogovori (slov.); 14.00 Paganini: Sonata za kitaro - izvaja kitarist Stanko Prek; 17.30 Sportni pregled (slov.); 18.00 Glas mladih (ital.); 18.15 Iz opernega sveta; 19.45 Slovenske narodne pesmi; 20.00 Beethoven: Simfonijski št. 3 (Eroica); 20.45 Iz Tržaškega ozemlja (slov.); 21.00 Vesela ura (ital.); 21.45 Napolitanske pesmi.

Torek: 9.5.50. 12.00 Opoldanski koncert; 12.30 Igra vaški kvintet; 13.15 Iz zbirke novih plošč; 13.45 Kulturni pregled (ital.); 14.00 Koncert orkestra Radia Ljubljane; 17.45 Popevke ob spremelavi veselega kvinteta; 18.00 Ljudska univerza (ital.); 18.15 Schubert: Kvartet v d-molu «Deklica in smrt»; 19.45 Kulturni pregled (slov.); 20.00 Opera.

Sreda: 10.5.50. 12.00 Opoldanski koncert; 12.30 Poje Trentinski pevski zbor; 13.15 Solistična glasba; 13.45 Gospodarski pregled (slov.); 14.00 Pojo «Fantje na vasih»; 18.00 Z našim ljudstvom (ital.); 18.15 Iz Cajkovskijskih del; 19.45 Skerjane: Koncertino za klavir in orkester; 20.00 Operna in filmska glasba; 20.30 Radijski obzorik 1950 (ital.); 20.45 Chopinove klavirske etude; 21.00 Slušna igra (slov.); 22.00 Iz življenja jugoslovanskih narodov (hrv.); 22.20 Lahka orkestralna glasba.

Četrtek: 11.5.50. 12.00 Iz opernega sveta; 12.30 Igra violonist Jehudi Menuhin; 13.15 Poje zagrebški vokalni kvintet, nato lahka glasba; 13.45 Našim ženam (ital.); 14.00 Igra kapela Stojana Stenovića; 18.00 Samospevi Slavka Osterca; 18.20 Schubert: Simfonijska v h-molu - «Nedokončana»; 20.00 Koncert opernih pevcev; 20.30 Komorni zbor iz Trsta; 21.00 Radijski obzorik (slov.); 21.15 Skladbe nordijskih skladateljev; 22.00 Potovanja po socialistični Jugoslaviji (ital.).

Vsebinska: ko potegne car pero Zar-ptice se val svetlobe razlije po nesrečnem Ivanu; prav tako se razžari prostor, ko prileti Zar-ptica. Vse okolje je izredno skromno; samo ljudje in predmeti, ki so nujno potrebni. Zelo dobro pa je v filmu izražen ruski narodni humor, predvsem ob carju Afronu.

S svojo globoko idejno vsebino in dobrim poznavanjem otroške duše je film pomemben prispevek v vrsti mladinskih sovjetskih filmov.

Na kolesarski dirki "1. maj", v FLRJ zmagala tržaška ekipa

V Beogradu se je v soboto začela tradicionalna kolesarska tekma «1. maja». Proga je bila dolga 463 km in je tekla Beograd — Subotica — Borovo — Beograd. Na tej tekmi so nastopili tudi tržaški kolesarji.

Start prve etape, v kateri je bilo 76 tekmovalcev, je bil na Trgu Dimitrija Tucovića v Beogradu, cilj pa v Subotici. Kolesarji so v začetku dirke vozili v veliki skupini, ki se je raztrgala šele na serpentinah za Sremskim Karlovci. Vodstvo prve skupine se prevzeli Zorić, Polak in Zdravko Bat in prispeli v času 2:07,05 na cilj poletape v Novem Sadu. Odtod so vsi tekmovalci ob 14 uri startali v drugi poletapi in vozili z naglico proti Subotici. Zadnjih 30 km pred Subotico so se od ostalih kolesarjev ločili Fontanot, Sironi, Borsi in Petrovič ter prispeli z majhno razliko na cilj. Za njim sta privozila s svojo skupino Poredski in Colja.

REZULTATI: 1. Fontanot (Trst) v 4:54,27, 2. Sironi (Partizan I.) isti čas, 3. Borsi (Partizan I.).

EKIPNI PLASMAN: 1. Partizan 14:46,26; 2. Trst I. 14:45,17, 3. Partizan II. 14:46,26.

Proga je tekla Subotica — Borovo in je na cilj prvi prispel Colja, za njim Poredski, Polak in Vargo, vsi v istem času 3:45,07.

Prvega maja pa je bila kolesarska dirka «Prvi maj» zaključena s tretjo etapom, ki je vodila na progi Borovo — Beograd. Pričakovati je bilo zelo ostro borbo med Coljo, Poredskim, Vargo in Polakom, ki so v drugi etapi privozili na cilj z istim časom. Startalo je 60 tekmovalcev, ker so po težki drugi etapi odstopili mnogi znani kolesarji. Vsi dirkači so vozili v veliki skupini po Avtocesti, nihče se ni hotel od glavne skupine ločiti, vsi so se pripravljali na zaključni sprint, 25 km pred Beogradom sta se ločila od ostalih dirkačev Branko Bat in Mauri. Za njima sta trdno vozila Milivoj Bat in Fontanot in privozila takoj za Brankom Batom, ki je prvi prispel na cilj v Beograd.

TEHNIČNI REZULTATI TRETJE ETAPE: 1. Branko Bat (Hrvatska) v 4:55,46, 2. Milivoj Bat (Partizan) in Fontanot (Trst) v 4:56,19; 3. Mauri in Della Santo (Trst) v 4:56,33; 4. Sironi (Paulj) v 4:58,32; 5. Grajzer (Slovenija) 4:58,34, potem pa Poredski, Colja, Varga itd.

PLASMAN POSAMEZNIKOV: 1. Poredski (Hrvatska), 2. Colja (Trst), 3. Varga (Partizan), 4. Polak (Slovenija), vsi isti čas 13:39,44, 5. Fontanot (Trst) 13:44,35, 6. Dela Santa (Trst) 13:46,15, 7. Prajko 13:48,31, 8. Rinaldi (Trst), 9. Coretti (Trst), 10. Perne (Slovenija), 11. Mauri (Paulj), 12. Petrovič (Partizan), 13. D. Ješić (Srbija), 14. Podmiljšček (Slovenija), 15. Crnobrnja (Srbija), 16. Grajzer (Slovenija), 17. Godnič (Slovenija), 18. Bossek (Srbija), 19. Mičič (Partizan), 20. Pravlić (Srbija) itd.

"Zarja", osvojila "Pokal 1. maja", v teku

Na dan 1. maja so bile popoldne med telovadnimi nastopi tudi tekme v teku. Tekme se je udeležilo 16 mladih tekačev, ki jih je številno občinstvo navdušeno pozdravljalo, čim so se prikazali na telovadišču. Bili so to večinoma Svetolčanani in Bazovčani. Proga je bila dolga 2 km in pol in je tekla s Stadiona preko Bošketa in spet nazaj na Stadion. V strnjeni vrsti so zapustili telovadišče, ko pa so se vračali, je bila razdalja med vodečo skupino in ostalimi tekmovalci precejšnja. Na cilj, ki je bil na telovadišču, je prvi prišel Grgič iz Bazovice (Zarja), drugi Govorčin (Sv. Ivan), tretji pa spet član Zarje Grgič Ivan. Tako si je Pokal 1. maja pridobila Zarja.

Turnir v namiznem tenisu

V soboto je bil ob 19. uri na Stadionu prvega maja turnir v namiznem tenisu za Pokal 1. maja. Nastopili sta reprezentanci obeh con. Cono A sta zastopala Tomšič Drago (Dijaški dom) in Volčič Jugoslovanska področje STO-ja pa Hrovatin in Herkov. Igrali so po Davis-cup sistemu. V igri Volčič-Hrovatin je prvi zmagal z 21:18, 21:14. Tomšič je premagal Herkova z 21:18, 21:13. V igri v dvoje je odnesla zmago reprezentanca cone B z 21:14, 21:13, 21:19. Hrovatin je premagal Tomšiča z 21:18, 11:21, 21:12. Volčič pa Herkova z 21:15, 21:15.

Zmagala je reprezentanca cone A z 3:2.

Tesna zmaga košarkarjev iz Trsta nad beograjskim "Železničarjem,"

Ljubitelji košarke so v nedeljo dopoldne prišli na svoj račun. Zasedli so kar precej na gosto sedeže na malem telovadišču Stadiona, nekateri so se razvstili ob njem, marsikateri radovednež pa si je tudi na stizicah Bošketa izbral primeren kotiček in od daleč opazoval živahno vrvenje na lepo urejenem Stadionu. Med gledalci je bilo tudi nekaj pridnih telovadk, ki niso hotele, pa čeprav so bile že nekoliko utrujene od neprestanih vaj, zamuditi zanimive tekme med domačinom in jugoslovanskimi gosti. Igrala sta «Železničar» iz Beograda in «Sportno društvo Trst». Prvo ekipo so zastopali Stanovič, Codič, Balušk, Blagojkovič, Lazič, Ojstojčić, Dimitrovič, Vešič, Čičković in Petrovič. Tržaško moštvo pa so sestavljali: Lincinari, Corrazi, Micol, Peschel, Verità, Pregellio, Macori, Bruss ter Ghelli.

Ze v začetku igre smo slutili, da bodo tržaški igralci odnesli zmago. Beograščani so sicer tehnično prekašali tržaške košarkarje, njihova igra je bila skladna, napadali so prodorno in vso tekmo ni gledalcevemu očesu ušla njihova rutina. A kljub temu to pot niso imeli sreče. Njihovi nasprotniki so bili močnejši, igrali so odsekano in znali temeljito izrabljati položaje, kar jim je tudi pripomoglo do zmage. V prvem polčasu so imeli jugoslovanski gostje 17 točk, Tržaščani pa 24, v drugem polčasu pa prvi 35 in drugi 38 točk. Za «Železničarja» so dobili največ točk Stanovič 14, Codič 12, Lazič 6 ter Blagojkovič 3, za «Sportno društvo Trst» pa igralci Micol 12, Verità 10, Corrazi 6 in Peschel 2.

Gledalci so tekmi napeto sledili in lahko rečemo, da so Jugoslovani uživali posebne simpatije. Nekaj manj pionirski se je prav po otroško hudovala na tržaške igralce, češ, kako so neusmiljeni, ko bi vendar lahko vsaj eno točko pustili jugoslovanskim igralcem, ki so prišli od daleč in so gotovo še utrujeni od dolgega potovanja.

Pokal 1. maja Beograščani niso prejeli, zaslužili pa so si naše polno priznanje za svojo odlično igro.

Na mednarodnih konjskih dirkah v Rimu so nastopili tudi Jugoslovani

29. aprila je bil v Rimu veliki mednarodni konjski turnir, katerega so se udeležili tudi jugoslovanski jahalci. Prvi dan dirk je sodelovalo skupno 60 jahalcev. Jugoslovani so dirkali na dveh konjih. Najboljši je bil «Gromova», ki ga je jahal Jova Novič. Zasedel je 24. mesto z istim časom kot tretjeplasirani Švicar Donald, 28. mesto pa je dosegel Karan na «Kondorju».

Drugega dne so Jugoslovani pokazali precejšnjo višino, a niso imeli preveč sreče, posebno pri skakanju čez lažje ali popolnoma nove zapreke, na katere njihovi sploh niso navajeni. To srečanje Jugoslovancev na mednarodnem turnirju je bilo prvo in zato ni bilo pričakovati boljših rezultatov. Vodja jugoslovanskih jahalcev Novič je prepričan, da bo Jugoslavija na prihodnjih dirkah dosegla precej boljši plasman.

Od drugih inozemskih ekip so se posebno odlikovali Francozi, ki so bili kot celota najboljši. Za njim takoj slede Švicarji, Italijani in Irce, najboljši na vsem hipodromu po času, točnosti skokov in čistemu diru pa je bil Irec Tu Bridu, ki je tudi dobil prvo nagrado.

V Cervinu je bilo 23. in 24. aprila akademsko mednarodno smučarsko tekmovalstvo, katerega se je udeležila tudi Jugoslavija. Zastopal jo je Bizjak Ljubo, študent ljubljanske univerze. V veleslalomu je nastopilo 53 tekmovalcev, v smuku pa 55. V veleslalomu je bil prvi Italijan Beltrandi, 2. Jamnig (Avstrija), 3. Rauch (Avstrija) 7. Bizjak. Itd.

RAZNE VESTI

Nov svetovni rekord z daljino 17,82 metrov v metu krogle je postavil ameriški atlet Jim Fux. Tudi prejšnji svetovni rekord je imel Fux z daljino 17,79 m.

Nogometno moštvo «Arsenal» je že tretjič osvojilo pokalno nogometno prvenstvo Anglije z zmago nad Liverpoolom z rezultatom 2:0.

V tekmovalstvu za nogometni cup Danske je dosegel prvo mesto «Akademski Bold klub» iz Kopenhage, ki je premagal v finalu «Jehena Bold klub» prav tako iz Kopenhage z rezultatom 1:0.

Na kolesarski dirki po Maroku je zasedel prvo mesto v lestvici Bizzzi iz Livorna. Na cilj, ki je bil v Fezu, pa prvi je prispel v času 4: 36,23 Lapebie, za njim Deleda, Moreira, Pontet, Kepalli in Bizzzi v 4: 36,24.

Odbojka Sv. IVAN-KOPER 2:1

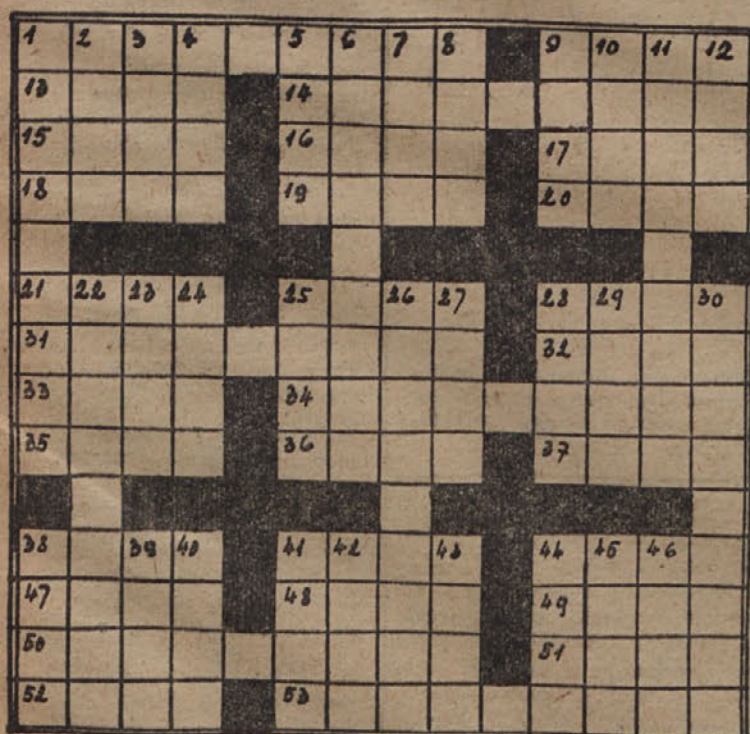
Po izločilnih tekmah v odbojki v coni A sta se plasirali na prvi dve mesti «Sv. Ivan» in «Dijaški dom» in tako prišli v finale. Obe moštvi sta igrali v nedeljo popoldne s predstavniki cone B. Zmagal je

«Sv. Ivan» z rezultatom 2:0 proti «Dijaškemu domu» in 2:1 proti Koperu.

Pokal Prvega maja si je tako priborilo moštvo cone A.

UGANKA ZA BISTRE GLAVE

Križanka

Vodoravno: 1. ugleden politični delavec VKP (b), 9. okrajšano italijansko moško ime, 13. visoka planota v Aziji, 14. srbski zborovski skladatelj (1855-1914), 15. podlžna odprtina, 16. javansko žganje, 17. nedomače,

odbijajoče, 18. število, 19. Ibsenova drama, 20. državni proračun, premoženje, 21. drag kamen, 25. podkupnina (srb.), 28. mesto na Češkoslovaškem, 31. velik, izrečen, 32. portugalška in brazilska denarna enota, 33.

dol, proč (franc.), 34. ženska jopa, 35. svojilni zaimek, 36. sestrin mož, 37. moštvo, skupina oseb z isto nalogo (iz angl.), 38. vojaška enota, 41. krma, 44. ustavi se, ne premakni se, 47. drobtina, malenkost, 43. egiptanska sveta žival, 49. vrstni številnik (množ., 2), 50. brez nje ne moreš v kino, gledališče, na prireditve itd, 51. skupina brazd, 52. zemeljska obrambna naprava, 53. vrsta skladb — Navpično: 1. industrijsko središče Armenije, 2. grški bog vojne, 3. plače, 4. pokrajina v zadnji Indiji, 5. pokrajina v Arabiji, 6. maršal Sovjetske zveze, 7. mitološki letalec, 8. del besede, 9. moško ime, 10. besen, divji, 11. sklon, 12. kis jesli, 22. sovjetsko mesto na Daljnem vzhodu, 23. zločinec v veličastnih predmetih kapitalističnih držav, 24. pritok Donave, 25. moško ime, 26. kurzistka, 27. vas na Kočevskem, 28. sorodnik, 29. gojitev živali (množ.), 30. brez družbe, 38. alkoholna pijača, 39. časovna enota, 40. vrela voda, 41. zdravo (st.), 42. pokrajina v Grčiji, 43. boodeča rastlina, 44. preprič, nespornost, 45. naseja, 46. omet, paket.

Izpopolnjevalka

O I Z E O D E D E
B S L S P I Z I P
A B E T O J U N E

Vstavi namesto črtice črke, tako da bošbral navpično določene besede. Ob pravilni rešitvi pa moraš vstavljene črke, brane v vodoravni smeri, povedati imeni dveh gor na Slovenskem!

Rešitve

Vodoravno: 1. Zagreb, 7. Ovid, 11. moč, 14. Afrika, 15. Bitinja, 16. predstavnik, 18. ker, 19. Lota, 20. Enej, 21. Ana, 23. ena, 24. prazen, 26. avto, 28. mt., 29. klimatičen, 30. kroj, 31. tak, 32. nerv, 34. afričani, 36. ork, 38. ar, 39. oče, 40. Iberija, 42. reža, 43. uho, 45. aparat, 46. smetišče, 47. tete, 48. kaki, 49. jer, 50. in, 51. cin — Navpično: 1. zaplemba, 2. afront, 3. Greta, 4. rida, 5. eks, 6. baterija, 7. obvezati, 8. vinjeta, 9. iti, 10. dika, 11. mikavne, 12. oje, 13. čar, 17. Anam, 22. naenkrat, 24. Ploče, 25. Nikobari, 27. odvraten, 29. kričati, 30. krožek, 33. rajati, 35. nihče, 37. rep, 41. Irec, 42. rsk, 43. uši, 44. oer.

SIFIRANA BRZOJAVKA

Vsaka skupina predstavlja črkovni kvadrat. Črke odbiraš po abecednem redu vpisanih črk. V prvem kvadratu vzameš najprej črko, ki je v črkovnem kvadratu vpisana pod A (to je Z), nota črko ki je vpisana pod B (to je u) in tako naprej. Do biš: Zavedni kolektiv zmaguje.

LJUDSKI
TEDNIK

Odgovorni urednik

KAVS FRANC

Tiska z dovoljenjem AIS-a
Tržaški tiskarski zavod
v Trstu, ulica Montecchi 5

Rokopisi se ne vračajo

POGRUNTAL JE...

V Italiji so po dolgem zavlačevanju končno »obsodili« starega fašističnega maršala Graziana na 19 let zapor, od katerih pa so mu jih takoj amnistirali 18, tako da bo sedel le dobro leto.

PRVI DELAVEC: Zdaj šele razumem, zakaj se Vidali in Bidovec toliko potegujeta, da bi prišla k nam Italija.

DRUGI DELAVEC: Kaj, kako?

PRVI DELAVEC: I kako, zakaj? Da bosta za svoje početje morala odgovarjati, se zavedata, da pa bi se čim čeneje izmazala, si želita Italijo, ki s takimi tipi zelo vpljudno postopa...

Med vrstami

KDO JE KRIV? V rimskem senatu se je oglasil spet »predsednik zmage« Orlando in prežvekoval svojo priljubljeno sogovornost »italianissimi«. »Kdo je kriv, da je Istra izgubljena?« je zaklical. »Ne odgovarjajte mi, da je kriv fašizem in nesrečna vojna, ampak slišati hočem drug odgovor!«

MED VRSTAMI: Radi bi vedeli, kdo je potem kriv. Mogoče način, kako se je izrabljala tista zmaga, po kateri ima Orlando svoj častni pridevek.

RJOVENJE LEVA. Nadaljujoč svoj govor, poln besed in prazen dejstev, je Orlando kritiziral na levo in desno vse dosedanje delo vlade in glasno zaklical: »Zgodovine ne dela meketanje ovac, temveč rjojenje levov!«

MED VRSTAMI: Pravilno je trdil nek medklic, da ta stavek močno spominja na Musolinijevo »rjojenje«. Mi bi dodali, da tudi lajanje psov ne dela zgodovine.

Mihec in Jakec

MIHEC: Iz morja so potegnili večerj utopljenca, glede katerega so zdravniki dognali in priče potrdile, da je bil od 12. januarja dalje v morju.

JAKEC: Boš videl! Tega bodo gotovo razglasili kot žrtev terorizma ob času volitev v cono B!

Mali oglas

Javljamo žalostno vest, da se je zgubil Vesel. Kdor ga najde, naj ga proti primerni nagradi vrne glavnemu odboru »Slovenske demokratske zveze«.

Tiskarski škrat

Nek zelo »demokatičen« tržaški list je hotel priobčiti razne izjave tržaških veledemokratov, pa je moral to misel opustiti, ker mu je tiskarski škrat preveč nagajal. Posrečilo se nam je zvedeti, da si je tiskarski škrat privoščil med drugim naslednje šale:

DR. AGNELETT: Ko je »Demokracija« leta 1947 dvignila svoj glas ter pozvala Slovence, naj se združijo v enoten narodni tabor, je bila vsa slovenska javnost na mah zadimljena (zadivljena).

DR. TONCIC: Pri vseh mojih dejanjih je edini moj vzor narod. Zato je treba presojati vsak moj korak le na podlagi moje brezmejne, globoko pojmovane in občutne nerodnosti (narodnosti).

DR. FERFOLJA: Od mladih nog naprej me je vleklo na polje političnega udejstvovanja; politično delo je bilo edini cilj mojega življenja. In še danes je moje največje veselje popitika (politika).

(Opomba uredništva: Skoda, da ni bil v tej družbi tudi openski Malalan. Ta bi gotovo dejal: »Moje mesto je tam, kjer gre za najbolj zakozlana (zavozlana) vprašanja«.)

Vidalijeva internacionala

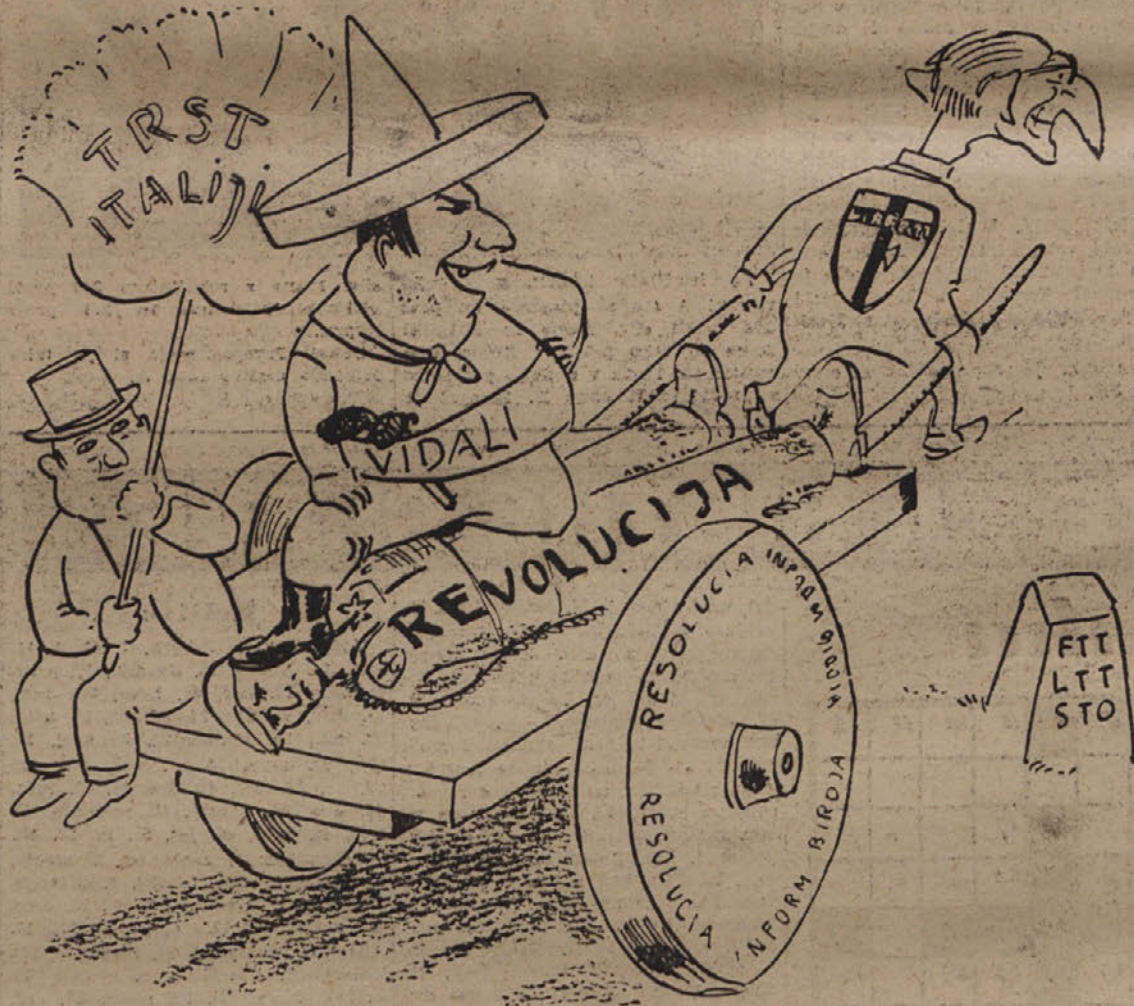
V okviru prvomajske kominformovske »parate« Vidali zbere vse zaslužne bivše kamarate, le da jim krog vratu ovije rdečkaste kravate. Potem, marksist, ki tudi s škofi sklepa konkordate, nesramno upa siliti Slovence in Hrvate, naj v tej mednarodni povorki brusijo podplate.

LIE-ILUZIONIST

Tajnik Organizacije združenih narodov Trygve Lie se je podal v Evropo na »mirovno« potovanje po važnejših prestolicah. **EVROPSKI VELMOZJE:** Pridi miroljubni mož, pod našim slavoikom se boš lahko počutil varnega...

KOMINFORMISTIČNA ALEGORIJA

Na kominformističnem »telovadnem nastopu« na občinskem stadionu, ki jim ga je italianissima občinska uprava vpljudno odstopila (najbrž zato, ker se tako vneto borijo proti povrnitvi Italije v Trst) so, kot se hvali »Il lavoratore« vozili sem in tja nekatere alegorične vozove, med katerimi je naš karikaturist razločno videl tudi tega-le.

Dva uradna dopisa

PRVI: Iz visokega mesta: Bombni napadi postajajo preveč pogosti. Javnost je vznemirjena. Bila sta dva napada v Ulici Rugges-Manna, sledil je napad na Di-jaški dom in zdaj je bil zopet napad na Stadion 1. maja. Treba je absolutno poskrbeti, da ti napadi renehajo in da se ogroženi objekti primerno zaščitijo.

DRUGI: Iz podrejenega mesta:

Nemogoče je izvesti zaželene ukrepe. V Trstu imamo samo devet tisoč policajev, hišnih vogalov v Trstu pa je nad trinajst tisoč. Dokler ne dosežemo števila vsaj trinajst tisoč policajev, ni mogoče misliti na druge manj važne stvari. Hišni vogali so prvi!

Dokaz

Res je, da sofijsko sodišče ni navedlo nič enega dokaza za sovražne načrte Jugoslavije proti Bolgariji, s katerim bi potrdilo svoje smešne

obtožbe. To pa zato, ker so obtožbe same tako velikanske, da jim ni potrebno dokaz. Dovolj je, če se spomnimo najočitnejšega: nedavno so bolgarski obmejni organi (po poročilih iz Moskve) prijeli nekoga človeka, ki je prišel iz Jugoslavije in je imel škatico vžigalic jugoslovanskega porekla, kar je bilo razvidno z napisa na njej. Osumljenec je vžigalice skril — v hlačni žep, kar povsem potrjuje njegov namen, zažgati vsa bolgarska skladišča bencina in municije. (Iz Pavliha)

Pepa moja draga! Letos, kakor vsa povojna leta, smo dostojno praznovali prvi maj. Čeprav ščeneta

kominformovska kričijo, da le njim gre vsa pravica do socialnih pridobitev. Kakšna v bistvu je resnica

sami so ugotovili na stadionu. Dolge vrste pionirjev, krepkih mladcev in mladink skupine črste

so preplavile igrišče ter navdušile gledalce. In, preljuba moja znanca, vžvešči vse opazovalce,

ki so škilili z Bošketa — teh zares ni bilo malo. Meni ni do pretiravanj, toda kar sedelo je in stalo,

vse je bilo ene misli: tu so zbrane sile zdrave vseh naprednih prebivalcev Trsta, ki jim je do sprave,

do odkritih objasnitev med različnimi pogledi in do mirnega sožitja med obojimi sosedi.

Toda, kakor vidiš, Pepa, nekaterim ni do sprave. To so lovci za dobički osovražene pojave

razbijačev in hujskačev hlapcev umazanih denarjev, ki razbijaajo enotnost v prid rimljanskih gospodarjev.

Saj si sama poučena, kakšnih so se že lotili, vendar jim še ni uspelo, da bi naše razkropili.

No, seveda, neuspehov nočejo priznati zlepa, pa čeprav še vsak paglavež ve, da kominforma šepa.

Toda, Pepa naj zaključim, ker trenutno nimam časa: kruh bi morala zamesiti pa še nisem vzela kvasa.

Naročnina Ljudskega tednika se plačuje:
za STO in Italijo pri upravi
v Trstu ul. S. Frančiška 29
za cono B pri Centru tiska
v Kopru,
za Jugoslavijo pri ADIT-u v
Ljubljani, Tyrševa 34 ali na
čekomni račun pri Komunalni
banki, N. 6 - 1 - 90603 - 7
Cena listu: lir 20. — din 15.
— v Jugoslaviji in din 8 v
coni B.

LJUDSKI TEDNIK

CENA 20 lir.

TRST 12. maja 1950

LETO PETO številka 213

Poštnina plačana v gotovini.

Spedizione in abb. post. II. gruppo

Uredništvo Ljudskega tednika:

Trst, ul. Montecchi 6-II. Rokopise pošiljati na naslov uredništva. Po uporabi se rokopisi, razen na izrecno željo, ne vračajo. Vse ostale dopise administrativnega značaja je treba pošiljati na Upravo Il-slov Založništva tržaškega tiska v Trstu, ul. S. Frančiška 29.

LJUDSKI
TEDNIK

Partizanska pesem na Lokovcu

Kronika

Jugoslavanski poslanik Sehovič je prišel v Atene. V torek ga je sprejel novi grški ministrski predsednik Plastiras.

V sovjetski coni Avstrije so bile občinske volitve. Opaziti je, da so na njih tako imenovani »neodvisni«, katere smatrajo za naciste, doživeli popoln poraz. Volilni rezultati so bili: Ljudska stranka 389.053 glasov, socialisti 229.323, levi blok 39.147 in zveza neodvisnih 1378 glasov.

Kitajski nacionalisti so zapustili otočje Paracelsus južno od Hainana. Oddelki ljudske vojske se pripravljajo na zasedbo otokov Vanšan ob izlivu Biserne reke.

Avstrija je sklenila ade jure priznati Indonezijo.

Novi predsednik prezidija republike Madžarske je postal minister za trgovino Aleksander Rónai.

Anglija je izjavila, da bi bila najboljša rešitev eritrejskega vprašanja, če bi priključili Sudanu zahodni del te bivše italijanske kolonije, ostali del pa naj bi dobila Abesinija.

Na Malajski polotok so sedaj morali poslati Angličani svoje elitne čete, in sicer tako imenovane »Commandos« in regiment huzarjev.

Vzhodnoindonezijskega ministrskega predsednika Diaparija so aretirali z obtožbo, da je imel svoje prste vmes pri znani upor v Makassarju.

Bradley je zahteval, da ameriški kongres podaljša zakon o obvezni vojaški dolžnosti.

20.000 argentinskih pristaniških delavcev je pričelo s stavko. Zahtevajo povišanje plač.

V južnoafriškem parlamentu bodo pričeli z debato za proglasitev komunistov in komunističnih organizacij izven zakona. Ministrski predsednik Malan je izjavil, da bo Južna Afrika najbrže zopet poslala svojega poslanika v Francovo Spanijo.

Višinski je spjel indonezijskega poslanika.

Na Slovaškem so izmenjali tri ministre.

Zahodna Nemčija je izjavila glede Tassovega poročila, po katerem naj bi bili vrnjeni vsi nemški ujetniki, da to poročilo ne drži. V nemških časopisih so velike polemike glede tega, kje so tisti vojni ujetniki, ki se še niso vrnili iz ZSSR.

Tran Van Huu je novi ministrski predsednik v Saigonu.

8 uradnikov poljskega konzulata v Frankfurtu je prošlo pri nemških oblasteh za azil.

Angličji pravijo, da jih je vojska na Malajskem dosedaj stala 120 milijonov dolarjev.

Na Estonskem imajo pomladansko čiško. Prejšnji teden so odstavili predsednika državnega sveta, njegovega namestnika, zunanjega in pravosodnega ministra, končno pa je bil odstavljen še notranji minister.

Izraelska vlada je sprejela predlog komisije OZN za pomirjenje v Palestini, da začne pod okriljem komisije neposredna pogajanja z arabskimi državami za sklenitev miru.

Cete vietnamske demokratske armade so v četrletni razbile 103 francoske oporišča, ubile in ranile ogrog 5.000 francoskih vojakov, ujele pa so jih 950. Uničenih je bilo 52 francoskih tankov, 6 letal, 6 lokomotiv, 25 železniških voz, 2 vojni ladji, 4 motorne čolne in 4 tovorne ladje s premogom. V istem času so vietnamski borci zaplenili 2.300 pušk, 300 lahkih in 45 težkih strojnih ter minometalcev.

LR Kitajska in Švedska sta sklenili sporazum o zamenjavi diplomatskih predstavnikov.

V Neapelju je prispela tretja ameriška ladja, napolnjena z orožjem.

Laburistična stranka je pri občinskih volitvah na Škotskem izgubila v vseh treh večjih mestih - Glasgowu, Aberdeenu in Dumbartonu. Večino so dobili konservativci. Laburisti pripisujejo svoj neuspeh slabi volilni udeležbi. Laburisti so imeli na primer večino v občinskem svetu v Glasgowu že od leta 1933.

Peto državno posojilo v višini 20 milijard rubljev so razpisali v ZSSR.

NEVARNE SPLETKE NA NAŠ RAČUN?

Ozadje najnovejšega stališča Sovjetske zveze do tržaškega vprašanja

Ob koncu svojega govora na konferenci namestnikov treh zunanjih ministrov za sestavo avstrijske mirovne pogodbe je sovjetski predstavnik Zarubin potegnil nenadoma dokument iz svoje mape in ga pričel čitati s svečanim glasom. Nenadoma ni več govoril o avstrijski mirovni pogodbi, temveč je govoril o Trstu. Obtožil je Anglijo in Ameriko, da nista izpolnili mirovne pogodbe z Italijo. V Trstu, kakor v Avstriji se nista držali dogovor. Prelomili sta tržaški statut itd. O Avstriji potem sploh ni več govoril.

Dosti jasneje o stališču Sovjetske zveze glede avstrijske mirovne pogodbe in Trsta pa se je izrazila nedeljska »Pravda«, ki je objavila daljši članek pod naslovom »Tržaško ozemlje in Avstrija«.

»Pravda« piše, da sta minuli že dve leti in pol odkar je stopila mirovna pogodba z Italijo v veljavo, vendar pa še ni bila izpolnjena nobena obveznost glede Tržaškega ozemlja. »Pravda« obtožuje zapadne velesile, da so Trst spremenile v svojo vojaško bazo in la hotejo oraniti sedanje obstoječe stanje. Iz tega ter iz zavlačenja mirovne pogodbe z Avstrijo je očitno, da hotejo zapadne velesile ohraniti čim delj svoje čete v tem delu Evrope. Prav tako, piše dalje »Pravda«, niso zapadni imperialisti izpolnili sklepov, ki so jih sprejeli glede denacifikacije in demilitarizacije Avstrije.

Svoj članek zaključuje »Pravda«: »V cilju, da bi se nudilo miru ljud-

nim narodom zaupanje, da bo avstrijska mirovna pogodba, ki se sedaj pripravlja, spoštovana ter da noben izgovor ne bo mogel služiti, da se tudi iz Avstrije napravi angloameriška vojaška baza, je nujno, da se mirovna pogodba z Italijo brez odlaganja uresniči, da se ustanovi Tržaško ozemlje ter da se angloameriška vojaška baza v Trstu v celoti odpravi«.

Po teh izjavah lahko odgovorimo z dokajšnjo gotovostjo na vprašanje, zakaj je Zarubin tako vztrajno zahteval, naj se nenadoma ponovno skliče 4. maja konferenca namestnikov zunanjih ministrov v Lancaster House. Na vsak način mora biti nekdo kriv, da avstrijska mirovna pogodba še ni bila sklenjena. Prejšnji argumenti o avstrijskih »grahovih« dolgovih namreč niso mogli toliko časa držati. Kot je znano so se pogajanja večkrat ustavila pri 48b paragrafu osnutka avstrijske mirovne pogodbe, ki govori o dolgu Avstrije napram ZSSR. Ob koncu vojne je Avstrija grozila lakota. Tedaj je Sovjetska zveza prodala Avstriji zaplenjene zaloge graha, da temu pomankanju vsaj malo odpomore. Sedaj bi morala Avstrija ta grah plačati. Vendar pa je vsota tako majhna, da se je avstrijska javnost že zgražala, češ zaradi tako majhne vsote so se ustavila pogajanja glede avstrijske mirovne pogodbe. Sovjetska zveza se je bala za svoj ugled v Avstriji in je prinesla na plačnjo nove obtožbe. To pot zaradi Tržaškega ozemlja, za

katero se po podpisu mirovne pogodbe ni prav nič kaj posebno brigala.

Res je sicer, kar piše uradno glasilo sovjetske komunistične partije, da so Angloameričani napravili iz Trsta vojaško lazo in da hotejo to bazo ohraniti čim delj. Istočasno pa ni v interesu Sovjetske zveze, da bi podpisala mirovno pogodbo z Avstrijo. Kajti potem bi morala Sovjetska zveza umakniti svoje okupacijske čete iz Avstrije in nato še iz kominformističnih držav, kar seveda ne bi bilo v interesu njene »kudzorovalne« politike v teh državah.

To je eno. Drugo in prav tako važno pa je, da ima pri tem Sovjetska zveza še drug namen. Ta namen je v zvezi z njeno gonjo proti Jugoslaviji. Danes prav dobro vemo, da Sovjetska zveza zlepa ne bo naredila koraka, ki bi bil jugoslovanskim narodom v prid. To je Sovjetska zveza prav dobro na zunanjem političnem polju dokazala, ko so razpravljali o tistem delu osnutka avstrijske mirovne pogodbe, ki govori o pravicah Jugoslavije do ozemlja Slovenske Koroške, ki govori o avstrijskih dolgovih napram Jugoslaviji itd. Takrat je Sovjetska zveza prodala pravice jugoslovanskim narodom za Judežve groše. Kot vse kaže, si hoče Sovjetska zveza še dalje kovati kapitale v zvezi z avstrijsko mirovno pogodbo.

Sovjetska zveza hoče uresničiti svoje mirovne pogodbe, hoče uveljaviti na Tržaško ozemlje, toda ne zato, ker je njen namen, držati se podpisanih pogodb, saj že vemo, da Sovjetski zvezi ni mnogo do njih. (Koliko pogodb, podpisanih z Jugoslavijo je ZSSR enostavno prgla v koši!).

Pri tem gre SZ bolj za to, da bi jugoslovanske čete morale oditi iz dela Tržaškega ozemlja kar tako vneto zahteva Vidali in da bi imela Sovjetska zveza potem zopet priliko mešetariti z interesi Jugoslavije na SVO, kakor je bil to primer s koroškimi Slovenci.

V interesu sovjetske kominformistične politike je, da kjer koli le more, čim bolj prizadene jugoslovansko ljudstvo, ki se ni hotelo podrediti njeni hegemonistični politiki izkoriščanja.

Vsem tem je torej vzrok, da je Zarubin zahteval, naj se ponovno skliče seja namestnikov zunanjih ministrov, ki pišejo Avstriji mirovno pogodbo.

Trygve Lie na poti v Moskvo
Sovjetska zveza je zapustila že 26. ustanovo OZN

Iz Pariza se je Trygve Lie pripeljal v Haag. Tudi tam je imel tiskovno konferenco. Dejal je, da gre v Moskvo, ker si hoče etam napraviti pravo sliko o sedanjem političnem položaju. OZN sedaj ne funkcionira normalno. Premakniti se je treba z mrtve točke, na kateri smo. Nadaljeval je: »Od 21. aprila ni bilo nobenega napredka za rešitev problema kitajskega predstavitelja v Varnostnem svetu. To vprašanje se mora rešiti, preden bo kak sestanek sveta«. Omenil je tudi, da dosedaj ZSSR še vedno redno prispeva svoj denarni prispevek v OZN.

Nakar je prišel Trygve Lie v Genf na zasedanje svetovne zdravstvene organizacije. V govoru, ki ga je imel ob priloči postavljanja temeljnega kamna za zgradbo sedeža te organizacije je dejal med drugim tudi tole:

»Prišel je čas, ko morajo vsi ljudje, ki delajo za mir, zbrati vse svoje moči, da napravijo konec hladni vojni. Niti enega dne ne smemo opustiti, da ne bi iskali sredstev, s katerimi bi prišli iz slepe ulice. Zagovarjal je pristop 9 držav v OZN, ker bi pristop teh odstavil ali vsaj znižal obstoječa nasprotja med Vzhodom in Zahodom. Glavni tajnik OZN je poudaril, da bi s sprejemom teh držav, proti katerim pa je izrekel Varnostni svet zaradi hladne vojne svoj veto, povečal ugled Evrope v OZN ter s tem odstranil nasprotja. Govornik je omenil, da so te države Albanija, Avstrija, Bolgarija, Finska, Madžarska, Italija, Iraka, Portugalska in Romunija. Lie je omenil, da so za časa Društva narodov imele evropske države mnogo večjo vlogo, kot jo imajo sedaj v OZN. V nekaterih primerih se ta položaj zrcali v spremembi oblasti, ki se v določenem primeru koncentrirajo bodisi v Moskvi ali v Washingtonu, medtem ko je v drugih primerih epoložaj umeten in bi ga bilo treba urediti«.

Na zasedanju svetovne zdravstvene organizacije je govoril tudi jugoslovanski minister za ljudsko zdravje Pavle Gregorič. V svojem govoru je kritiziral zadržanje ZSSR in drugih njenih satelitskih držav, ki so se umaknile iz mednarodne svetovne zdravstvene organizacije. Umik

iz teh organizacij — je poudaril minister — pa najsi bo kateri koli vzrok za to, škoduje mednarodnemu sodelovanju.

Medtem pa poročajo iz Lake Successa, da je Sovjetska zveza zapustila statistično komisijo OZN ter komisijo za statut žensk, ki je imela svoj prvi sestanek. Šef sovjetske delegacije Malik je sporočil, da ZSSR ne bo poslala v komisijo svojega predstavnika.

Tako je Sovjetska zveza zapustila še 26 ustanov OZN. Trygve Lie se je odpeljal iz Švice preko Prage v Moskvo.

NADALJEVANJE HLADNE VOJNE
je glavni cilj londonske konference

S Trumanovim osebnim letalom »Independence« je prispel Acheson v Evropo. S seboj je pripeljal cel štab strokovnjakov in svetovalcev, med njimi so: izredni poslanec Jessup, podtajnik zunanjega ministrstva Perkins, njegov svetovalec bivši republikanski poslanec Cooper, ameriški poslanik v Franciji Bruce, minister Bohlen, svetovalec ameriškega pariškega poslanstva in strokovnjak za azijsko politiko zunanjega ministrstva Livingston Merchant, visoki ameriški komisar v Zahodni Nemčiji Mc Cloy, poslanik za Marshallov načrt Harriman, strokovnjak za nemška vprašanja zunanjega ministrstva Byroade itd. Najprvo se je ustavil v Parizu, kjer se je razgovarjal s Schumanom in Bidaultom. Posvetovanja so bila v »Salon de Beauvais«, kjer je bilo že več važnih mednarodnih konferenc.

Kot vse kaže, sta bili na vrstnem redu vprašanji Vietnam in Nemčija. V Vietnamu je Francija doživela že toliko porazov, da sama ne more več voziti naprej. Acheson ji je obljubil takojšnjo pomoč, seveda v zamenjavo za povečanje ameriške kontrole v tej deželi.

Glede tega, kar so sklepali v Parizu o Nemčiji, prvi dan ni bilo slišati

nobenh posebnih glasov. Sele naslednji dan je Schuman na tiskovni konferenci, izjavil, da je treba »odpraviti stoletno nasprotstvo med Francijo in Nemčijo«. Predlagal je združitve francoske in nemške industrije jekla. Ta bi po njegovih besedah zagotovila skupne osnove za »gospodarski razvoj«, ki naj bi bil prvi korak k evropski federaciji. Premog in jeklo, ki bi krožilo po obeh državah, bi bila oproščena carin. Prodnkelejo bi nadzorovali obe vladi. Kakor poročajo, je Adenauer ta francoski predlog že odobril. Po tem vidimo, da je bila cela stvar že vnaprej pripravljena in da je bila potrebna samo še malenkostna korektura, vzporedna z Achesonovimi pogajanj. Vse kaže, da so se ta pogajanja vršila za hrbtom Angležev. Angleže so s tem ameriško-nemško-francoskim načrtom postavili pred izvršeno dejstvo. Zato tudi uradni londonski listi ne kažejo v prvem trenutku za ta načrt prav nobenega navdušenja.

V torek je prispel Acheson s svojim štabom v London. Prvi dan je govoril z Attleejem in Bevinom, drugi dan je kosil pri Juriju VI. Oba dneva pa se je največ zadržal v Foreign Officeu.

Frederic Joliot - Curie

Konec aprila je francoska vlada odstavila slavnega fizika Frederica Joliot-Curieja s položaja visokega komisarja francoske komisije za atomsko energijo in ga izključila iz najvišje francoske znanstvene ustanove, komiteja za znanstvena raziskavanja. To je utemeljila, češ da je Curie član KP, da je sodeloval na zadnjem partijskem kongresu, ki je z njegovim podpisom sprejel resolucijo, da se Francija ne bo borila proti ZSSR.

Ime Joliot-Curie, kot znanstvenika je znano po vsem svetu. Znano je pa tudi njegovo stališče, ki ga je imel kot predsednik izvršnega odbora kongresa miru, ko je sodeloval pri izključitvi Jugoslavije iz kongresa pristašev miru, čeprav je bil pred tem opozorjen na krivico, ki jo delajo informbirojske agenture socialistični Jugoslaviji. Kljub temu je Curie prispeval svoj delež v krivičnem ravnanju z Jugoslavijo. S tem ni samo pomagal ustvariti zmedo v svetovnem demokratičnem gibanju, temveč je tudi škodoval naprednim silam v svoji domovini. Z informbirojsko politiko, ki jo vodi KPF je napredno gibanje utrpelo veliko škodo. Rezultat te politike je vsak dan manjši vpliv KPF.

Vladajoča buržoazija je dobila v roke bočno orožje v borbi proti Komunistični partiji s tem, da so si francoski informbirojevci nadeli geslo revolucije — z bajoneti Sovjetske armade. In končno — tudi odpušitev Joliot-Curieja je samo posledica prav te napačne politike, ki hromi revolucionarno gibanje, demobilizira francoske delovne množice in olajšuje delo francoski reakciji.

V zgodovini so znani primeri preganjanja kulturnih in znanstvenih delavcev. Nacistična Nemčija je izgnala Einsteina in brata Manna, Mussolinijeva Italija Toscaninija, poleg nešteti drugih kulturnih in znanstvenih delavcev, ki so jih preganjali protijudski fašistični režimi. Svobodoljubni svet se je zgražal nad takimi dejanji. Brez dvoma je vse obsoje vredna tudi diskriminacija znanstvenika Joliot-Curieja po buržoazni francoski vladi in njenih gospodarjih. Toda protesti KPF in samesa Joliot-Curieja nimajo resnične moralne sile. Lažna škodljiva in nemoralna gonja proti socialistični Jugoslaviji, ki se bori za pravične mednarodne odnose in proti delitvi sveta v interesne sfere velesil, je odvzela udeležencem te gonje in tudi samemu Joliot-Curieju moralno legitimacijo, da v imenu resnično nepredne sile protestirajo proti diskriminacijskemu ukrepu francoske vlade.

Pri teh razgovorih so bila na dnevnem redu, kakor poročajo poluradni krogi, v glavnem naslednje točke:

1. Angloameriško nasprotje glede Kitajske, posledice vojne v Vietnamu in na Malajskem polotoku ter burmska kriza. Pri tem je bilo opaziti, da je Bevin obljubil svojo pomoč francoskim kolonialcem, vendar pa je gledal, da bi se Američani ne vmešavali preveč v angleške zadeve na Malaji in v Burmi.

2. Odnosi med štirilinskimi in dolarjskim območjem. Govorili so o petrolejski podtalni vojni, angleškem primanjkljaju dolarjev itd. Amerika je nasprotovala pošiljanju orožja s strani Anglije v arabske države.

3. Angleški pomisleki glede atlantskega pakta in evropske zveze.

4. Adenauerjeva zahteva po tako imenovani vojaški pomoči, revizija okupacijskega statuta, vprašanje mirovne pogodbe, angleško-ameriška nasprotja glede nemške industrijske proizvodnje.

5. Nasprotja med državami Commonwealtha in ZDA glede sklenitve japonske mirovne pogodbe.

Mednarodni otroški fond bo nadaljeval z delom

V decembru 1946, je generalna skupščina Združenih narodov enoglasno ustanovila mednarodni fond za hitro pomoč otrokom (UNICEF), z nalogo, da pomaga s hrano in zdravstveno zaščito otrokom v deželah, ki so največ trpele v tej vojni.

Po likvidaciji UNRRA je mednarodni otroški fond prevzel preostanek njenih sredstev. Svoje delo je postavil na bazo, po kateri se je morala država, ki je pomoč sprejemala, tudi obvezati, da se bo tudi po svojih močeh trudila, da pomaga otrokom. S tem je mednarodni otroški fond uspel zainteresirati veliko držav, da so razširile svojo zaščito otrok in jo dvignile na višjo stopnjo. To se je vršilo postopoma s pomočjo v prehrani, dobavljanjem raznih surovin, instalacij, medicinskega in sanitetnega materiala. S tem je akcija mednarodnega otroškega fonda, ki je bila v začetku prehodnega značaja, prerasla svojo prvotno obliko in postala široka akcija za razvijanje pomoči otrokom po vsem svetu. Pomoč so dobile tudi države, ki so ekonomsko slabo razvite. Danes dobiva to pomoč 56 držav — od teh 14 v Evropi, 18 v Aziji, 4 na Blaznem vzhodu, 4 v Severni Afriki in 16 v Južni Ameriki. Do konca leta bodo porabili za pomoč vsega skupaj 145. 264.000 dolarjev. Leta 1948 je dajalo 21 držav svoj prispevek v fond, lanske leto pa je to število povečalo na 32 držav, letos pa že 54 (pri tem so vključena tudi odvisna ozemlja). Jugoslavija je dosedaj prispevala v ta fond 949.000 dolarjev.

Na šestem zasedanju socialne komisije OZN so razpravljali o dolgoročnem programu zaštite otrok. Vsem delegatom je bilo znano, da je pri tem tudi postavljeno vprašanje nadaljevanja ali ukinitve tega fonda. Če mislimo na to, da je bilo

delo UNICEF-a zelo koristno ter je bila ena izmed redkih akcij OZN, ki je imela uspeh, je popolnoma jasno, da je morala ta točka dnevnega reda nujno postati eno izmed glavnih vprašanj tega zasedanja.

Vprašanje nadaljnjega dela UNICEF-a ima precej dolgo zgodovino. Nekateri države so želele, da se ta pomoč razvije na osnovi obojestranskih sporazumov in so že na petem zasedanju socialne komisije (pripravljale so ga že prej) zastopale stališče, da je bil fond ustanovljen samo za kratek čas, da sedaj ta fond ni več potreben. Po njihovem mnenju naj OZN preusmeri svoje delo pri pomoči otrokom samo na podlagi dolgoročnega tehničnega programa. Ta pomoč bi bila v navetih, štipendijah, načrtih in podobno, nikakor pa ne v neposredni materialni pomoči.

Vsi delegati, ki so videli v mednarodnem otroškem fondu koristno sredstvo v mednarodnem sodelova-

nju, v prvi vrsti Francija in FLRJ, so ob podpori predstavnikov Indije, Turčije in Brazilije izdelali skupno resolucijo, v kateri so izrekli priznanje dosedanjemu delu fonda in zahtevali, da se ta oblika sodelovanja obdrži in poglobi. Ameriška delegacija pa je ob podpori Anglije in Kanade izjavila, da je na svetu 600 milijonov otrok, ki so potrebni podpore in ne samo 10 milijonov, ki sedaj to podporo dobivajo. Na to je jugoslovanska delegacija odgovorila, da mora biti cilj organizacije, da danes tem otrokom pomaga, pozneje pa po smožnostih to pomoč razširi. Jugoslovanska stališče je podprl tudi predstavnik Nove Zelandije, ki je bil predsednik socialne komisije. Ko so predstavniki ZDA videli, da večina članov podpira skupno resolucijo, so pripravili novo resolucijo, ki jo je predložil predstavnik Kanade. Po vsebini je bila v toliko spremenjena, v kolikor je previdno priznavala še nadaljnji ob-

stoj UNICEF-a, kljub temu pa je po svojih ostalih točkah likvidirala dosedanje oblike dela. Ko ta ni uspela, so zastopale te države težnjo, da se skupna resolucija spremeni in dobi podobno vsebino kot ameriška in kanadska resolucija.

Na koncu razpravljanj je bila sprejeta skupna resolucija z devetimi glasovi. Proti njej so glasovale ZDA, Anglija, in Kanada. Vzdržale pa so se Avstralija, Južnoafriška zveza in Danska.

V resolucijo so vnesli spremembe, ki razširjajo delo mednarodnega otroškega fonda in ne menjavajo vsebine njegove aktivnosti. Najvažnejše je, da mednarodni otroški fond nadaljuje z delom, da je obdržal svojo relativno samostojnost in svoje oblike administracije, ki so ga dosedaj obvarovale birokratizacije, in mu omogočile, da je postal v resnici operativen in učinkovit organ.

Odločitev socialne komisije so dostavili ekonomsko-socialnemu svetu, ki bo razpravljal o vprašanju UNICEF-a na osnovi obvestila izvršnega odbora fonda in obvestila s šestega zasedanja socialne komisije. Potem bo o tem vprašanju še razpravljala generalna skupščina OZN.

OB DNEVU ZMAGE

To leto je napredno človeštvo praznovalo peto obletnico konca vojne. Praznovalo je dan, ko je bila končana najbolj krvava vojna v zgodovini; praznik veličastne zmage nad fašizmom.

Za nas je ta dan še posebejnega pomena. Govori nam jasno, kaj zmora ljudska revolucija, kaj zmora enotna in odločna za zmago nad izkoriščevalci in zatiralci. Danes, v današnjem položaju pri nas, je ta nauk predragocen. Govori nam, da si moremo zagotoviti zmago samo s svojimi rokami, samo s sodelovanjem nas vseh.

Svetovno zgodovinski pomen te zmage pa je najbolj očiten v povojnem razvoju sil napredka. Kljub obupnemu prizadevanju posameznih reakcionarnih skupin v imperialističnih državah, sila napredka rastejo in se prekaljujejo v ognju boje za mir, demokracijo, svobodo, enakopravnost. Dovolj močan dokaz tega so veličastne zmage kitajskega ljudstva in kolonialnih narodov.

Praznovanje tega dne pa nam greni hladna vojna med obema avditivnim silama na svetu, ki onemogoča človeštvo, da bi se mirno posvetilo obnovi, da bi zopet enkrat moglo občutiti, kaj pomeni resnični mir. S hladno vojno se obe sili ogroženo borita med seboj za vpliv na posameznih delih sveta.

Posebno pa nas greni na ta dan zavest, da besede o miru, ki danes prihajajo iz Moskve niso raznične in odkritostne. Danes razumejo revizionistični vrhovi CK VKP(b) pod pojmom miru svoje nespoštovanje osnovnih načel enakopravnosti in samoodločbe, kramarsko kupčevanje s pravicami narodov, borbo za imperialisti za razdelitev interesnih sfer.

Toda napredek gre svojo pot naprej. Njegove poti ne bo mogel zavreti niti na novo prebujajoči se fašizem niti ne revizionisti in izdajalci naprednega gibanja. Sila napredka jih bodo pogazile tako, kakor so doslej vsakogar, ki je hotel zavirati večno tekoče kolo zgodovine.

LIBIJA V KRIŽNEM OGNJU angleških in francoskih interesov

Adrian Pelt pripravlja Libiji samostojnost v Grand hotelu v Tripolisu. Kot je znano, je tja poslala Pelta generalna skupščina OZN kot komisarja.

Preden preidemo na politično ozračje, ki danes vlada na tem koncu Severne Afrike, je dobro, da si ogledamo nekaj libijskih značilnosti. Libija je petkrat večja od Italije, ima pa samo en milijon prebivalcev, katerih večina živi v ozkem obalnem pasu. Najmanj 90 odstotkov Libijcev je nepismenih. Obalni pas je naprednejši od notranjosti dežele. Vendar manjka domače inteligence, kot zdravnikov, tehnikov, visokih uradnikov itd. Fašistični italijanski režim pač ni mogel skrbeti za dvig teh ljudstev, ker jih je hotel imeti večno zaslužjene. V notranjosti države je ostala arhaična plemenska struktura nomadov in polnomadov, ki bivajo po oazah, stepah in puščavi še skoraj popolnoma nedotaknjeni. Plemena, dele plemen in velike družine (qubila, aila, bait) vladajo šeiki. Libijo delimo ozemeljsko na tri dele: Tripolitanijo, Cirenajko in Fezan.

V Tripolitaniji daje tehnična in trgovska premož manjšinam možnost nadvlade nad domačimi prebivalci. Italijani (40.000) Zidi, Griki in Maltežani nastopajo v političnem smislu kot skupine. V arabskem ta boru so najvažnejše tri stranke (poleg ducata

nepomembnih) in zastopajo osebne interese svojih voditeljev, stoje pa vse več ali manj pod vplivom arabske lige. Od Angležev podpirano egipčanje je nastalo iz dveh strankarskih skupin. Ta nacionalni kongres vodi Bashir Bey Sadaui, ki je bil do leta 1947 celih 12 let svetovalec Ibn Sauda. Njemu nasprotna je konservativna opozicija družin Muntasser in Caramanli, ki so ju postavili na noge Italijani. To je italijanska «neodvisna» stranka. Nekako «središče» pa predstavljajo «Kutla», ki jih imajo nekateri za glavno stranko. «Neodvisna stranka» in «Kutla» so proti razširjenju Senussijevega emirata preko vse Libije. Bashir Bey Sadaui nasprotuje federalistični rešitvi in zagovarja enotno državo, katere konstitucionalni vladar bi postal Senussi. Pri tem moramo upoštevati, da je večina Tripolitancev, ki po številu presegajo Cirenajce, proti tej angleški lutki.

Francozi so v Fezanu imeli pri svoji «dalekovidni politiki» velike uspehe. Po puščavah in oazah daleč preko sedmih tripolitanskih gor je do pred kratkim vladal polkovnik Sarasac kot francoski vojaški guverner. Sedaj pa je postal «Resident» in Ahmed Bey Seif el Nacetr je z njegovim dovoljenjem sestavil avtonomno vlado. V Fezanu je vsega skupaj 50.000 prebivalcev, večina Berberci in Arabci. 75 odstotkov Fezancev so zelo revni ljudje, 20 odstotkov je malih posetnikov, 5 odstotkom prebivalstva pa pripada večina imetja in celoten vpliv. Prebivalci so proti Senussiju, vendar se jasno vidi, da so si Francozi s svojo politiko prizadevali pridobiti si te prebivalce in so pri tem precej uspeli.

Bashir Bey Sadaui

Senussi Amir of Cyrenaica

Potem, ko je generalna skupščina v Lake Success odbila Sforza-Bevinov kompromis, ki je predvideval zaupno upravo Anglije nad Cirenajko, je morala Anglija, če ni hotela oslabiti svojih tamkajšnjih položajev, nekaj storiti v prid Senussiju, ki je že dolgo čakal na njeno milost. Junija 1949 je priznala emirja kot «Amir of Cyrenaica». V septembru je obljubila «večno neodvisnost» in ustanovila «Cyrenaica Government», ki prepušča važnejše odločitve britanskemu rezidentu, arabskim ministrom pa predvideva angleške svetovalec. Razvoja, po katerem bi se odločitev OZN z dne 22. septembra 1949, ki predvideva združitev vseh treh delov v enotno državo — Libijo, premaknila samo za korak naprej, po predhodnih mahinacijah Angležev, sedaj seveda ni opaziti. V smislu odločbe OZN prav gotovo ni bilo početje emirja, ki je na željo «svoje vlade» pričel ustanavljati cirenajsko vojsko, pri čemer mu po svojih močeh pomagajo angleški dovkoplače. Valci.

Politične stranke ne obstoje v Cirenajki, ker jih je emir odpravil leta 1947, ko je prišel v deželo. Prvi ministrski predsednik je postal sin tistega Omar paše, ki je bil znan po aranzmajem med Italijani in emirjem. Ko je postal sinu ministrski stolček neugoden, je njegovo mesto prevzel oče. Njegov naslednik je postal Mohammed Segali. Mladi ljudje iz bivšega «Omar el Mukhtar-Klub» so mu v pred tremi meseci ukinje nem časopis očitati, da pripravlja «drugo Jordanijo» in so vsa izvršena dejstva javili komisarju OZN.

Adrian Peltu, dobrodušnemu Holandu bo pomagal po navodilih resolucije iz Lake Successa svet 10 glav, in sicer: Egipčan, Pakistanec, Italijan, Francoz, Anglež in Američan. Trije delegati bodo zastopali tri dele Libije. Imenovanje zastopnika Cirenajke in Fezana je potekalo brez težav. Pravijo, da polkovnik Sarasac ni spustil šejke prej iz zborovalne dvorane, dokler ni bil imenovan zastopnik Fezana, ki je bil po njegovi volji. Kot predstavnik Tripolitanijske je bil imenovan podpredsednik «nacionalnega kongresa». Kot deseti pa član italijanske kolonije v Tripolisu.

Vse kaže, da bo imel Pelt velike težave s temi svetovalci. Edino do bro to bo imel, ko bo od njih lahko direktno zvedel za ramene nekaterih držav, ki hočejo iti mimo odločitve OZN.

'Generalna' kriza v Franciji je prešla na lep način z dnevnega reda

Prejšnji petek jutraj so v francoskem parlamentu zaključili 15-urno debato o aferi generalov Ravers in Mast. Stranke, ki imajo večino v parlamentu, so celo debato zelo previdno vodile, skrbele so, da ne bi nastopile komplikacije.

Med preiskavo se je jasno pokazalo, da je resno v nevarnosti ugled Ramadiera Mocha in Queuillea. Preiskovalna komisija je v svojem začasnem poročilu o generalski aferi resno obtožila te ministre. Da se opere, je Ramadier enostavno zahteval, naj se skupščina izreče proti tem obtožbam.

Pred parlamentom je komunist Krieger Valrimont, član preiskovalne komisije zahteval naj skupščina obdaži vrhovnemu sodišču Ramadiera, Mocha in Queuillea.

Ramadier se je po svoje izvijal in dejal, da je objavljeno Reversovega poročila ni bila izdana nobena tajnost. Pri tem, zakaj se ni pričela preiskava o pravnem času, pa se je izgovarjal, da je niso pričeli, ker bi imel nastati škandal resne posledice za vojsko in državo.

Sedanji rotirani minister pa je dejal, da Ramadier ni mogel pričeti s preiskavo, ker je bila ob istem času v Washingtonu prva konferenca atlantskega pakta; pred ameriškim kongresom so razpravljali o kreditih za pomoč Franciji. Če bi takrat prišla zadeva v javnost in povzročila javen škandal, bi to Franciji škodilo.

Bidault je oba stara grešnika opravičeval, češ da ju pozna, da sta z evanostno služila Francija. Ramadier se je nato ponovno oglašil in farizejsko izjavil, da misli, da smo s tem, kar smo napravili, napravili dobro.

Ob koncu so bile predložene štiri resolucije. Sprejeta je bila resolucija vladne večine s 338 glasovi proti 204, ki pravi, da v sedanjem stanju preiskave ne dovoljuje nobena stvar, da bi dvomil o dobri veri Ramadiera.

GLOBUS

V Kanadi je Rdeča reka preplavila mesto Morris. Vse prebivalstvo so evakuirali. Skoda je nekaj milijonov dolarjev in ogroženo je mesto Winnipeg, ki ima 300.000 prebivalcev. Reka še vedno narašča.

Dr. Brikston, profesor fiziologije na univerzi v Virginiji, je imel pred akademijo znanosti ZDA govor, v katerem je predlagal, naj bi začeli s poskusi za ustanovitev vrste «hibridnega človeka». To naj bi baje dosegli z oplojevanjem človeških opic — orangutanov in gorile. Na ta način bi dobili bitja, ki bi bila intelektualno nižje od «homo sapiens-a». Ta bitja bi po predlogu omenjenega profesorja uporabljali kot sužnje za delo v rudnikih in drugih težkih delih. «Hibridni človek» naj bi bil potreben zaradi vedno večjega pomanjkanja delovne sile. Ker je na sve-

tu samo še nekaj milijon človeških opic, bi morali s tem oplojevanjem pohiteti. Ni znano, če je akademija znanosti sprejela ta načrt. 300 km severovzhodno od Kalgarija se je dogodila železniška nesreča, pri kateri je izgubilo življenje 81 potnikov, 100 pa jih je bilo ranjenih. Nesrečo je pripisati slabotaji.

Močan veter je pretrgal daljnovod visoke napetosti v mestu Rimovski (Quebec) v Kanadi. Nastal je požar, ki je uničil tretjino mesta, 2000 ljudi je ostalo brez strehe, 10 pa je mrtvih.

Vso srednjo ZDA od Kansasa do Wisconsinja je zajel silen orkan, ki je drvel s hitrostjo 150 km na uro in odnesel s seboj vse, kar je mogel. Naredil je več milijonov dolarjev škode. Mrtvih je bilo 10 oseb, številno ranjenih pa nekaj sto.

Stavka na Finskem za enkrat odgodena

Generalna stavka, ki bi se morala pričeti na Finskem v ponedeljek jutraj, je bila v zadnjem trenutku odpovedana. Po dramatičnih pogajanjih je ob 2. uri jutraj javil finski radio v posebni oddaji, da so pri finskem vprašanju plaš dosegli začasno sporazum. S tem sicer ni bilo popolnoma odloženo vprašanje stavke, vendar pa je postalo manj akutno. Kritičen čas bo še 21. maja, ko bodo delegati sindikalne zveze Finske glasovali o odobritvi ali odklonitvi doseženega sporazuma.

Ob pričetku pogajanj so delodajalci ponujali 10% poviška plač, zastopniki delavcev pa so zahtevali 20% povišanje. Večkrat je kazalo, da bodo pogajanja propadla. Pozneje pa so se zedinili za povišek 15% z omejitvijo, po kateri ne bodo moški delavci prejeli na uro poleg dosedanje plače več kot 12 mark, ženske delavke pa 10 mark.

Zlasti težak položaj je bil pri pogajanjih glede vprašanja kmečkih delavcev. Sindikati so tudi med drugim, zahtevali, da vlada agrarce Keikkona prekliče svojo obljubo kmetom, da bo dovolila zvišanje cen kmečkih pridelkov. Ostra borba se je razvijala v zvezi s to točko, dokler ni bil pozno v noč dosežen sporazum.

Težke ure bodo nastale v prihodnjih dneh za vlado Kokkonena v Helsinkih. Njegova vlada je morala požreti zopet onv udarec. Pričakujejo, da bo vlada v kratkem zaradi svojega težkega položaja, v katerem je, morala zahtevati od parlamenta zaupnico.

Pri tem nastaja vprašanje, zakaj je finska vlada navsezadnje pristala na zahteve sindikatov. Jasno je, da se je bala stavke, ki bi njen položaj še bolj omajala.

Kronika

Odbor za počitniške kolonije za Tržaško ozemlje obvešča starše, da bo tudi letos organiziral počitniške kolonije v Sloveniji za otroke Tržaškega ozemlja. Letovališča bodo v Kranju, Lescah, Gornji Siskli, Viču, Boveu in Pljuju.

Pred okrožnim sodiščem so se zagovarjali bivši uslužbenici urada «Genio Civile» Ezio Pontini, Renato Martinuzzi, Mario De Colombani, Carlo Camus, Valentino Span in Mario Gogliani zaradi nekaterih poverb. Sodišče jih je nekaj oprostilo, nekaj pa obsodilo na mite kazni.

V tržaški bolnici je umrla 3-letna Tomišč Janina, ki jo je dala njena mati v varstvo neke Lenardon Ivanke v ul. Oriani 3. Deklacija je po nesreči zaužila več tablet «Neonantergana».

Delovno pogodbo za trgovinske delavce so sklenili pretekli tork med sindikalnimi predstavniki in predstavniki delodajalcev. Sporazumeli so se glede mezd. Niso pa še dosegli sporazuma v normativnih vprašanjih.

Vojaska uprava je ustanovila poseben odbor, ki se bo bavil z vprašanjem trgovsko-obrtnih dovolilnic. V vprašanju teh dovolilnic je namreč nastal spor med občinsko komisijo in pokrajinskimi upravnimi odbori, ki zagovarja popolno svobodo glede izdajanja dovolilnic.

«Il Lavoratore» poroča, da bo gospod Vidali govoril o tržaškem vprašanju v Vidmu, Genovi, Rimu, Milanu in Benetkah. Upamo, da bo tam bolj odkrit in da bo svojim italijanskim poslušalcem jasno povedal, kaj hoče.

37-letnega slikarja Bordenija Maria iz ul. Soncini 40 je pri mostu pri Sv. Ani do smrti povozil kamion iz Trevisa.

Zivljenje si je skušal vzeti 43-letni težak Vidali Nikolaj iz Sv. Marije Magdalene Spodnje 276. V ta namen je uporabil svetilni plin.

Pri igranju nogometa se je dve igralcema pripetila nezgoda. Umek Guido iz Boljuna si je zlomil zapestje leve roke, Paladin Aldo iz ul. delle Cave pa nogo.

V Glinščici se je pri plezanju ponesrečil 29-letni Tornato Guido iz Rocola.

Kmečko-gospodarsko posvetovanje Kmečke zveze je bilo v nedeljo v Dolini. Udeležilo se ga je precejšnje število gospodarjev in gospodinj. Med drugim so razpravljali o vojni škodi, o škodi, povzročeni po vojaščinah, o razlastitvi zemljišč, o melioracijah, o kmetijski šoli, centralni mlekarini, o birokratičnih predpisih in drugih važnih vprašanjih našega kmetijstva.

Na cesti med Prosekom in Opčinami je neki kamion povozil 19-letnega Luciana Stocovicha iz ci pa je umrla hišna pomočnica na mestu mrtev. V tržaški bolnici pa je umrla hišna pomočnica Ana De Bernardi, ki jo je 29. aprila povozil pri Rotondi znani nogometaš «Triestine» Ivan Blason.

Skupina ezulov je na pomolu pri ribarnici napadla nekaj ljudi, ki so se vračali iz Trsta s parnikom v cono B. Ko je agencija «Ansa» poročala o tem incidentu, ga je imenovala «prisrčen sprejem». Istrane pa taki sprejemi prav nič ne navdušujejo.

Gospa Gluseppina Baich, poročena Posar je javila policiji, da je že pred tednom dni zbežal njen 18-letni sin, o katerem sumi, da se hoče javiti v Tujsko legijo.

Pred sodiščem se morata zagovarjati odgovorna urednika «Giornale del Lunedì» in «Giornale di Trieste» Lino Carpentieri in Vittorio Tranquilli, ki ju toži don Musizza iz Kopra, češ da sta ga obrekovala v svojih listih ob volitvah v cono B.

Veliko količino solne kisline je izpil 38-letni Benotto Anton iz ul. Udine 39. Njegovo stanje je resno.

PDT je organiziralo v Glinščici tečaj za alpinistično plezanje. Tečaj se je začel preteklo nedeljo.

Iz statističnega biltena pokrajinskega urada za cene je razvidno, da so se cene nekaterim maslačom v primerjavi z aprilom lanskega leta nekoliko znižale, medtem pa se je zvišala cena raznim vrstam zelenjave.

OB 6. OBLETNICI USTANOVITVE TRŽAŠKE BRIGADE

EPOPEJO PARTIZANSTVA

je obudil v nas tabor bivših borcev na Lokovcu

V soboto in nedeljo je bil v Srednjem Lokovcu partizanski tabor v spomin na šestletnico ustanovitve tržaške udarne brigade «Garibaldi-Trieste». Na tabor so prišli partizani in aktivisti s Tržaškega ozemlja, Vipavskega, Tolmškega, da skupno z domačini ožive spomin na slavne dni osvobodilne borbe.

Tržaški partizani, aktivisti in delavci so se peljali s posebnim vlakom, okrašenim z zastavami, do Sv. Lucije, od tam pa so šli peš do Lokovca. Bil je to pravi partizanski marš po kolovozih in stezah po strmih senošetih do Velikega vrha. Sonce je peklo in hoja je bila naporna, toda vse to je bogato poplačal krašen razgled. Pod nami dolina Idrije, nasproti Sentviškogorske planote, v ozadju Porezen in Kolca, Baška grapa, na levi strani sive Peči dalje Crna prst, Rodica, Skrbina, Bogatin, Krn, Kanin, bolj na zapadu Matajur in Miha, čisto blizu pa tolmška kot-

Kot v letih borbe so tudi tokrat lokovske žene pripravile partizanom okusno menažo.

lina s svetlim trakom — Sočo. Po kratkem odmoru pod Velikim vrhom je kolona krenila po gozdu navzdol v Drago in Gornji Lokovec, odtoč pa po cesti do cilja.

Ko so se pokazale prve zastave na čelu kolone, je v Lokovcu pod cerkvijo zaigrala godba, prihiteli so domačini in prisrčno sprejeli tržaške borce. Spregovorili je predstavnik krajevnega ljudskega odbora, nato pionirka v italijansčini, v imenu Tržičanov se je zahvalil za sprejem tov.

Z izbranim programom so nastopili bivši člani igralske skupine IX. korpusa.

Joco, ki je vodil kolono čez hribe. Po teh kratkih pozdravih je kolona pohitela v dolinico, kjer je bil izbran prostor za tabor. Tu so vihrale zastave, oder je bil okrašen z zelenjem, v ozadju pa so bili na ognjih veliki kotli, iz katerih se je širil prijeten vonj. Pot je bila dolga in je vzbudila v ljudeh precejšen tek. Zato so

Kakor v partizanskih časih se pomika kolona bivših partizanov od Sv. Lucije k Lokovcu.

bile porcije in žlice na mah razdeljene, ljudje so hiteli v vrsto, kuharice so delile menažo in dober črn kruh. In ta menaža je bila res partizanska: imela je tak duh in okus kakor ona v najboljših partizanskih dneh.

Po kosilu so se ljudje polegali v travo, drugi, bolj iznajdljivi, so iztaknili senike in si tako opomogli od neprespanske noči. Ob večerji je zopet vse oživele. Povsod se je razlegala partizanska pesem, v drugi dolinici je bilo rajanje, nato so predvajali film «Na svoji zemlji». Pripeljal se je avtomobil poln toplih odej, zadnji zamudniki so iskali dodeljena prenočišča v senikih.

Drugi dan tabora je bil še lepši, vsi so čutili veličastnost tega dneva, vsi so bili praznično razpoloženi. Vstali so že navsezgodaj, prepevali, rajali kolo. Ze prejšnji večer so prišli partizani s Tolmškega, zjutraj pa je prikorakala Gorška brigada. Ljudstvo jo je navdušeno sprejelo, tov. Kenda jo je pozdravil v imenu Zveze partizanov Tržaškega ozemlja. Medtem so prišli tudi tov. Borštner, bivši komandant IX. korpusa, tov. Kajtimir-Jakopič, bivši načelnik štaba IX. korpusa, general major Skala, tov. Laurenti, bivši komandant Tržaške brigade, tov. Ukmar, tov. Ivan Regent in drugi.

Ob enajstih se je pričelo slovesno zborovanje. Najprej je govoril tov. Borštner, za njim pa tov. Laurenti. V svojih govorih sta izrazila to, kar so globoko čutili vsi navzoči. Povedala sta, da ne bomo nikoli pozabili velikih dni osvobodilne borbe, da se ne bomo nikoli odrekli bratstvu, ki ga je ta borba skovala med slovenskim in italijanskim ljudstvom, obsodila sta gonjo kominforma in potrdila, da se ne bomo nikoli odrekli borbi za resnico, da ne bomo nikoli klonili, kakor nismo klonili v najtežjih dneh naše zgodovine.

«Vsi se z navdušenjem spominjamo onih dni, ko je bila tu na teh tleh ustanovljena Tržaška brigada, ko se je tu kovalo bratstvo med slovenskim in italijanskim narodom», je dejal tov. Borštner. «Ravno ustanovitev Tržaške brigade je najlepši dokaz, kako je KPJ pravilno izvajala načela marksizma in z borbo polagala temelje pravih odnosov med narodi, KPJ je v borbi ustvarila nove ljudi, prekalila jih je in jih usposobila za nove na-

Več tisoč bivših partizanov prisostvuje taboru.

pore v gradnji socializma. Danes hočejo soditi o tej borbi ljudje, ki so bili daleč od nje. Danes hoče odločiti o tržaškem vprašanju Vidali, ki se je za časa borbe sprehajal po Mehiki, ko smo tu krvavili in umirali za svobodo. Danes si drznejo taki ljudje platiti padle junake in one, ki so v tej borbi vsak dan tvegali svoje življenje in niso zrlj na to borbo iz varnega zapečka kje tam v Moskvi ali celo v Kuibisevu.

Jugoslovanski narodi so se krvavo borili za svojo svobodo in niso čakali, da jih osvobodijo drugi. Zato pa ne bodo nikoli dopustili, da bi jih izkoriščali, da bi ravnali z njimi kakor z drugimi narodi v imperijevskih državah, ki so se borili na strani nacistov in fašistov proti našim narodom in proti Sovjetski zvezi.

Ravno zato pa voditelji teh držav širijo načela, da samo sovjetska ar-

maža lahko osvobodi zatirane narode izpod kapitalističnega zatiranja in izkoriščanja. To je pravi revizionizem vseh revolucionarnih načel, je odpoved revolucionarni borbi v kapitalističnih državah.

Vsa kominformistična gonja pa je in bo ostala brez uspeha. Narodi Jugoslavije gojijo globoko zaupanje v KPJ in maršala Tita in gradijo z veliko odločnostjo boljše življenje, gradijo socializem.

Po govoru tov. Borštnerja so mu predstavnice tržaških žena, ki so izgubile v borbi svoje sinove, poklonile šopek rdečih nageljnov.

Nato je ob velikem navdušenju vsega ljudstva spregovoril tov. Laurenti, ki je med drugim dejal: «Naša osvobodilna borba je bila dosledna in revolucionarna. Ta borba ni poznala kompromisov z lastno nacionalno buržoazijo, kot se je dogajalo v drugih državah. Naša borba je bila razredna borba, ki je prisilila razrednega sovražnika, da se je kompromitiral in odkrito stopil na stran okupatorja. To je bila glavna zasluga KP Jugoslavije, ki je znala voditi takšno borbo. Če ne bi bilo tako, bi narod Jugoslavije ne bili svobodni, ne bi gradili socializma, temveč bi bili še nadalje sužnji svoje buržoazije, kot je suženj italijanske, francoske, grške ljudstvo itd. Ta borba je dokaz in nauk, da izgradnja boljšega socialističnega sveta ni dar od zunaj, temveč le sad lastne trde borbe.

Ravno za to pa te ljudi peče zgodovinska resnica. Toda stvarnost ostaja vedno stvarnost in resnice ni mogoče uničiti. Kdor hoče uničiti resnico, postane smešen. V takšnem položaju so danes kominformisti na čelu z voditelji Sovjetske zveze.

Kominformisti zanikajo našo osvobodilno borbo in jo nazivajo «sramotno preteklost». Imenujejo nas špijone Gestapa in agente imperializma; vodijo breznačelno sramotno gonjo proti nam. Hoteli bi sramotiti našo borbo in naše žrtve. Toda to jim ne uspeva, kajti moralno so na preizkušnji, da bi mogli zatamniti slavo osvobodilne borbe.

Danes mora biti vsakdo izmed nas borec za obrambo revolucije in napredka. Herojska borba, ki jo vodijo narodi socialistične Jugoslavije proti kominformističnemu revizionizmu, se ne omejuje samo na borbo Jugoslavije in Sovjetske zveze, temveč je načelna borba, ki se tiče interesov delavcev vsega sveta. Zato bijejo to borbo vsi pošteni in iskreni delavci. Zaradi tega mi partizani, Italijani in Slovani, združeni v bratstvu kot smo bili združeni v osvobodilni vojni, smatramo za svojo častno nalogo, biti v prvih vrstah za zgled vsem ostalim.

Po govorih je nastopila še kulturna skupina IX. korpusa, ki je s svojim programom vse ljudstvo silno navdušila.

Neumorni lažnivci še enkrat razkrinkani

Tržaški in italijanski reakcionar in kominformistični listi so te dni izkoristili neko lažno vest italijanske agencije «Ansa», da je promet med obema conama Tržaškega ozemlja popolnoma ustavljen, da so odpravljene bloki na demarkacijski črti med Jugoslavijo in jugoslovansko cono Tržaškega ozemlja in da je pričakovati v najkrajšem času priključitev cone B k Jugoslaviji.

Vse te vesti spadajo seveda v isto gonjo, ki se je začela že pred volitvami v cono B in imajo tudi isti cilj: blatiti ljudsko oblast v cono B in sejati mržnjo in razdor med tu živječimi narodi. To lažno vest a-

gencije «Ansa» je kar z največjo radostjo zagrabila prav «L'Unità» ki je v svoji tržaški izdaji napisala na prvi strani pod štirikolonskim naslovom, da je cona B že dejansko priključena k Jugoslaviji. «Giornale di Trieste» je objavil isto vest na običajni četrti strani, kjer ima stalen prostor za izpade proti Istrskemu okrožju, o «Messaggeru» in revolverskih «Ultime Notizie» se pa itak ne splača izgubljati besed.

No, kasneje je morala agencija «Ansa» demantirati svojo lažno vest s tem, da je elegantno priznala, da «so jugoslovanske oblasti 9. t. m. popoldne ukinile omejitve osebnega prometa med istrskim okrožjem in Trstom». Se prej je uradni predstavnik v Beogradu zanikal omenjene lažne vesti agencije «Ansa». Zaradi tega so se morali tudi vsi ti reakcionar in kominformistični pisni potuhnuti, ne da bi seveda odkrito priznali, da je bilo njih pisanje iz trte zvito.

Vest agencije «Ansa» pa so tako razbombarili, da je celo neki demokristjanski senator v italijanskem senatu vprašal grofa Sforzo, kaj je na stvari, in mu je grof Sforza odgovoril, da je dobil iz Trsta o tem protislovna poročila. Vse to kaže, da hočejo v Rimu na vse načine ohraniti umetno napetost, ki so jo ustvarili s svojim lažnim pisanjem o volitvah v cono B. V tem hujskanju pa so si v Italiji in v Trstu edini vsi sovinitvi, od kominformistov pa do misinov.

Kako nizko so padli!

Proslava prvega maja, pete obletnice osvoboditve Trsta, je spravila v silno zadrego tržaške kominformiste, ki se dolgo časa pljujejo na našo slavno osvobodilno borbo in jo imenujejo »sramotno preteklost«. Se v večjo zadrego pa je spravila slovenske služabnike Kominforma v Trstu, saj je zanikanje osvobodilne borbe žalitev vsega ljudstva, ki je v njej sodelovalo. Zato so se morali ti izdajalci lastnega naroda ravno ob proslavi pete obletnice osvoboditve Trsta popolnoma razkrinkati in pokazati svoj izdajalski obraz. Vse to pa ni naključje, temveč je nujnost, ki izhaja iz hlapčevanja Kominformu, ki zahteva, da se vsa osvobodilna borba prikaže kot podlo izdajstvo in službovanje Gestapu, osvoboditev Jugoslavije pa izključna zasluga Rdeče armade.

Zato se prav nič ne čudimo, če je Mario Pacor ob prvem maju zapisal v »Laboratoriu« tudi tole: »Ali ni bilo morda obotavljanje »zaveznikov« v Benečiji in Spodnji Furlaniji ter njihova namerna zamuda, kar je danes jasno in dokazano, pravi izdajalski maneuver?« In dalje: »Izdajali so nas in izdajajo nas danes tako Tito, ki je tedaj vrget proti Trstu svojo IV. armado ne zato, da bi podprl ljudsko revolucijo, temveč da bi postavil svet pred izvršeno dejstvo svoje okupacije, kakor Anglo-američani, ki so tedaj namenoma zamudili svoj prihod v Trst, da bi ga »internacionalizirali«.

V istem članku Mario Pacor ugotavlja, da je Sovjetska zveza 12. junija 1945. odvrnila Tita od tega, da ni napravil vojaškega udara na Trst.

Kominformistom v Trstu je torej žal, da so prišli Anglo-američani prepozno v Trst, še bolj pa jim je žal, da ga je osvobodila IV. armada ob podpori tržaškega delovnega ljudstva. To so seveda neprijetna dejstva. Osvoboditev Trsta je namreč preveč živa priča, da bi jo lahko molče prezrli. Zato so naročili Mariu Pacorju, da s to osvoboditvijo za vselej obročna.

Pisanju tega kominformovskega hlapca se ne čudimo, kakor se ne čudimo člankom Ulišeja, ki je pač ostal zvest svoj vzgoji in prejšnji ideji. Pri tem pa je toliko bolj očitno, da tržaški slovenski kominformisti prekašajo svoje italijanske tovariše ter poleg izdajstva nad delavskim razredom in revolucijo vršijo tudi izdajstvo nad lastnim narodom. V ta namen so v svojem glasilu »Delu« napisali ob prvem maju vrsto člankov, ki morajo v vsakem Slovencu in demokratu, ki se je boril proti nacifazizmu, vzbuditi le gnus in prezir.

V članku o osvoboditvi pišejo, da so Tržčani zgrabili za orožje in si sami osvobodili mesto. Pri tem milostno dopuščajo, da je... »Jugoslovanska armada prišla v Trst in nam je pomagala. Res je tudi, da bi bila osvoboditev Trsta brez pomoči jugoslovanskih partizanov mnogo težja, ker so bili naši uporniki slabo oboroženi in niso mogli dolgo vzdrževati nemškega pritiska. Toda za jugoslovanskimi partizani je stal imperialistični agent, ki ni imel namena osvoboditi Trsta za naše lepe oči, marveč za ostvaritev oporišča proti Sovjetski zvezi in državam ljudske demokracije... Takoj po osvoboditvi Trsta se je opazila politika, ki so jo začeli voditi titovski agenti, da bi zaostriili odnose med talijani in Slovenci, da bi ustvarili med njimi nenapojljivi prepada«.

Dalje: »Kaj se je iz tega izcimilo? Manifestacija italijanskih nacionalistov z dne 5. maja 1945, v katero so jugoslovanske enice po višjem ukazu streljale kakor obsedene«.

Iz vsega tega je torej jasno, da je bila »kršitev« Tito-Alexandrovega sporazuma o meji »zaveznikov« operacijah, že vnaprej določena. Saj je bilo znano, da bi morala jugoslovanska vojska osvoboditi Jugoslavijo samo do stare italijansko-jugoslovanske meje. Ostalo je bilo prepuščeno anglo-ameriškim enicam. Ni bilo niti slučajno, da so se angleške enice za dva dni ustavile pred Tržičem in čakale na Titov prihod v Trst, Tržič in

Gorico». (Citiramo z napakami vred op. ur.)

Ce primerjamo ta dva članka, vidimo, da sta bila naročena iz istega središča, le da je bil slovenski pisec bolj nesramen, kakor omenjeni Pacor. Temu piscu in slovenskim kominformističnim »kapotom« je žal, da je jugoslovanska armada prekoračila staro krivično rapalsko mejo in osvobodila svoje slovenske in hrvaške brate iz italijanskega suženjstva, kakor je to žal novim fašistom pri MSI ter raznim Palutanom in Bartolijem. To pa je navadno izdajstvo nad slovenskim narodom, ki jih bo zato izpljunil iz svoje srede. Tako namreč lahko pišejo le fašisti v svojem besu, ker so izgubili vojno in plen, ne pa Slovenci in demokrati, ki jim je pri srcu svoboda lastnega ljudstva. Tako daleč je privedel kominform ljudi, ki so se nekdanj borili na naši strani!

Spričo teh žalostnih posledic službovanja Kominforma se tudi prav nič ne čudimo roboti Mihe, ki skuša dokazati, da je bilo odporiško gibanje italijanskega ljudstva mnogo večjega pomena kot osvobodilna borba jugoslovanskega ljudstva; še več, prikazati hoče, da mi trdimo, da je bilo vse italijansko ljudstvo fašistično. Pri tem spravila v nič vlogo KPJ v osvobodilni

borbi in povečuje vlogo KPI.

Pri tem modruje takole: »V Jugoslaviji ni prišlo do vstaje nobenega mesta pred prihodom osvobodilne vojske, ker so bile krajevne protifašistične organizacije večinoma že prej izdane in uničene zaradi izdajstva gestapovskih in imperialističnih špijonov«.

Miha je vsekakor globoko padel in pljuje na samega sebe. Z njegovim pisanjem je prav gotovo lahko zadovoljen sam De Gasperi, ki bi mu lahko dal zanje kolažno, saj bi nam po taki logiki lahko iztrgal čim več osvobojenih krajev. Toda dejstva so bolj zgovorna kot Mihaova robota. Nič ne oporeka zaslugu italijanskega ljudstva v osvobodilni borbi, toda v Jugoslaviji je socializem, je ljudstvo vzelo oblast v svoje roke, v Italiji pa klerofašistična policija strelja na to ljudstvo in zapira partizanske borce. Če ni italijansko ljudstvo svobodno, je tega kriv prav oportunističen voditelj KPI, ki so šli z lastno buržoazijo v kompromis. Zaman je izgovor, da je osvoboditev preprečila anglo-ameriška vojska. Tudi Jugoslavijo so razdelili v interesne sfere, nanje je pristala celo Sovjetska zveza. Tudi v Jugoslaviji, in sicer v Dalmaciji so se hoteli izkrcati Angleži, toda odločno vodstvo osvobodilne vojske jim je to preprečilo, čeprav danes informbirojevci trdijo o njem, da je bilo v imperialistični in gestapovski službi. Vse te stvari prav

dobro vedo tržaški informbirojevci, ki so naročili Mihi, naj napiše ta članek. Toda tako morajo pisati, če hočejo dokazati, da je bila osvobodilna borba le delo Gestapa in da je vsaka osvoboditev odvisna izključno od Rdeče armade. Zato pa ne pomeni zanje osvobodilna borba našega ljudstva prav nič, zato naj bi nas osvobodili oni vlastovci, ki so se sicer borili v naših vrstah, ki pa jih člani sovjetske misije pri IX. korpusu niso hoteli nikoli niti pogledati v obraz.

Toda vse to delo kominformistov gre le njim samim v škodo, ker je le še pretekla prekratka doba od osvoboditve, od slavnih prvomajskih dni 1. 1945., da bi slovensko in italijansko demokratično ljudstvo moglo pozabiti, kdo je v resnici osvobodil Trst in za ceno kakih žrtev. Tržaški kominformisti so se s tem po ukazu višjih forumov lotili najbolj nevaležne naloge, ki jih bo, v kolikor jih še ni, do kraja razkrinkala kot potvarjalce zgodovine, kot izdajalce slavne osvobodilne borbe našega ljudstva izpod italijanskega imperializma. Resnica o osvoboditvi Trsta, resnica o velikanskem deležu jugoslovanske armade in našega demokratičnega ljudstva pri tej osvoboditvi pa bo ostala večna, ker je zapisana in potrjena s krvjo naših najboljših sinov. Zato je zaman vse črnilo, ki ga razliva zlasti slovenski kominformisti v svojem podlem glasilu.

CVETKE iz tržaških listov

Blivše belogardiste pri »Demokraciji« je menda pičil gad in so začeli zopet s podvojeno silo bljuvati strup na nas. Njih list je sicer vedno poln takega strupa, toda tu pa tam se mu zazdi njegovo pisanje premilo, pa hoče postati udarnejši. Tako je v svoji zadnji številki objavil članek »Prežite krvi se sramujejo«, kjer pravi med drugim: »Borbo in krvavenje v borbi proti okupatorju so vedno prepustili zvestim sinovom matere domovine, čistim in nesebičnim rodoljubom«.

Ti zvesti sinovi matere domovine in čisti rodoljubi so bili seveda belogardistični koljači in policaji, ki so krvavili v borbi proti partizanom v službi okupatorja, njih mati domovina pa sta bili nacistična Nemčija in fašistična Italija. Ob osvoboditvi so se preselili v naročje druge matere domovine, da zvesto in anesebično služijo novim okupatorjem itd. Resnična domovina je pa lahko prav srečna, da se je takih »rodoljubov« iznebila.

V istem članku piše: »Da je Slovenska demokratska zveza v Italiji nastala kot nujen odziv na klic komunističnih žrtv in v komunističnem krvavem jarmu trpečega naroda, je zgodovina dokazala«.

Mislimo, da bi morali prav za prav napisati takole: »Da je Slovenska demokratska zveza nastala kot nujen odziv na klic anglo-ameriških imperialistov, na klic dolarske vabe, je zgodovina dokazala in še vedno dokazuje«.

O našem prvem maju se je hotela ponorčevati tudi katoliška »Vita Nuova«. V svojem članku o proslavi prvega maja v Kopru hoče biti ironična in piše: »Nepopolno navdušenje: ljudje so se objemali in poljubljali v znak veselja, metali so v zrak klobuke in veselo »jodlali«. Otroci so se lovili bolj razposajeno kot po navadi in tu pa tam so pozdravljali z otroškimi veseljem veliko mater delavcev: Titovo Jugoslavijo«.

To je res plehka ironija. Vsekakor ni bilo prvomajsko zborovanje na Titovem trgu v Kopru podobno pogrebu kakor zborovanje Delavske zbornice naргу unna, temveč je bilo polno navdušenja in dokaz ustvarjalne sile istrskega ljudstva; sile, ki so jo držali v sponah ravno tedaj, ko so v Istri ukazovali fašisti in fratři žalostnega spomina. Kar se pa objemov in poljubov tiče, velja to le za njihovega demokristjanskega vernega sinčka župana Bartolija, ki tako rad poljublja zastave in se joče, im je še nedolgo od tega ves vzhicem objemaj italijanske študente, ki so nosili na prsih razne reklame dvomnega moralnega značaja.

»Delo« ima tudi svojo goriško izdajo, kar pa ve silno malo goriških Slovencev. V tej svoji goriški izdaji so napisali o proslavi prvega maja v Sovodnjah: »Če je še kdodvomil v razbijaško bistvo titovske skupine, ki se na Goriškem postavlja pod imenom DFS, se je lahko prepričal ob letošnjem prvem maju. Razbijaške manifestacije, ki so jih priredili v Sovodnjah, so se vršile pod zastavo najbolj nebrzdanega nacionalizma«.

Zakaj niso pri »Delu« malo bolj iskreni in ne povedo odkrito, kaj jih tako jezi. Dejstvo je, da ni mogla njih »Camera del Lavoro« organizirati prvomajske proslave v Gorici in da je to uspelo toliko osvodaženi DFS, kje pa je nebrzdani nacionalizem, res ne vemo. Sovodnjski brigadir je prepovedal rdečo zastavo, če ne izobesijo tudi italijanske. Naši so to odklonili. Za urednike »Delu« pomeni torej nacionalizem, če Slovenci nočejo izobesiti italijanske zastave, ko jim prepovedujejo izobešati slovensko?

Plemenito prvomajsko tekmovanje je potrdilo življenjsko silo naših množic

Pred vsemi nami je še živ naš letošnji prvi maj, ki je za naše napredno gibanje predstavljal korak naprej v ustvarjanju one močnejše skupnosti, ki je vsa leta po vojni do resolucije Kominforma poglabljala strah v kosti italijanski reakciji in zmedenji skupinici onih slovenskih izdajalcev okrog »Demokracije«, ki so upali pridobiti si naše ljudi na svoja puhla in zlagana gesla. Vzporodno pa je za sluga prvega maja tudi v tem, da je do kar največje mere razgibal naše množice v plemenitem tekmovanju na čast delavskega praznika in še posebno, da je bogato poživil delovanje naših prosvetnih društev, ki z vse večjo silo spet postajajo osrednje gibalno našega narodnega življenja tako v mestu kot na deželi. Prav v pogledu prosvetnega prvomajskega tekmovanja je naš življenjski enkrat pokazal, kako globoko čuti potrebo prosvetnega življenja in s tem seveda, da je v njem globoko zasidrana slovenska narodna zavest.

V naslednjem podajamo kratek pregled uspehov letošnjega prvomajskega tekmovanja, ki jih je objavila ocenjevalna komisija ter odbor Slovensko - hrvaške prosvetne zveze za tekmovanje prosvetnih društev:

Prvomajsko tekmovanje je bilo razdeljeno v tekmovanje med posameznimi okraji, med najboljšimi masovnimi organizacijami ter med najboljšimi delovnimi kolektivi.

Od okrajev je dosegel prvo mesto V. okraj, ki je dosegel 115,5 odst. točk, slede mu I. okraj, IV., VI., II., III., in VII. okraj.

Med množičnimi organizacijami je bila najbolj aktivna ASIZZ, naslov najboljšega delovnega kolektiva si je priboril kolektiv Dijaškega doma v Trstu, kateremu sledita kolektiva uprave listov ZTT in Primorskega dnevnika.

Najboljši okraj je prejel nagradno zastavico za najaktivnejši okraj, ASIZZ nagradno zastavico za najaktivnejšo množično organizacijo in Dijaški dom nagradno zastavico za najboljši delovni kolektiv.

Lepi rezultati tekmovanja prosvetnih društev

V smislu razpisa nagrad SHPZ prosvetnim društvom za prvomajsko tekmovanje prejmejo društva naslednje nagrade:

I. a) Prosvetno društvo v Lonjerju, P. d. »Ivan Vojko«, Prosek-Kontovel, P. d. v Bazovici in P. d. »Valentin Vodnik« v Dolini SO USTANOVILA DRAMSKE DRUŽINE

NE in prejmejo kot nagrado serijo šmink.

Prosvetni društvi »Ivan Vojko«, Prosek-Kontovel, in Lonjer - Katinara sta s tem napredovali v I. razred, Prosvetno društvo »Valentin Vodnik« v Dolini in Prosv. društvo v Bazovici pa v II. razred. Prosvetna društva Opčine, Salež, Sv. Križ, »Zarja v svobodi« v Sempolaju in »Slovani« v Padričah SO USTANOVILA KNJIZNICE in prejmejo kot nagrado 10 knjig. S tem so prešla prosv. društva Opčine, Salež, Sv. Križ v I. razred, »Zarja v svobodi« v Sempolaju in »Slovani« iz Padrič v II. razred.

Prosvetni društvi »M Matjašič« v Barkovljah in S. Skamperle pri Sv. Ivanu, ki sta že bili v prvem razredu, STA USTANOVILI ODESEK ZA FOLKLORO in prejmeta kot nagrado umetniško fotografijo folklornih plesov.

b) ZA NOVOVPISANE ČLANE:

Ali ste že naročeni na

ČLOVSKI TEDNIK

I. nagrado, po 10 stolov,, prejmeta P. d. »Vojka Smuc« in P. d. v Skednju, ki sta vpisali po 40 novih članov.

II. nagrado, 2 šahovski garnituri prejme P. d. »M. Matjašič« v Barkovljah za 20 novih članov, P. d. v Sv. Križu prejme za 17 novih članov 1 šahovsko garnituro.

c) ZA IPOPOLNJENE ČLANSKE DOLZNOSTI DO SHPZ prejmejo kot nagrado pisalne potrebščine Prosvetno društvo »Oton Zupančič«, prosvetni društvi »Slavko Skamperle« in Sv. Križ, ki so plačala članarino za vse leto 1950, P. d. »Vojka Smuc«, ki je plačalo do 1. julija in »M. Matjašič« v Barkovljah do 1. maja 1950.

ZA IZPOLNJENE DOLZNOSTI ČLANOV DO DRUŠTVA - tri reprodukcije umetniških slik prejmejo P. d. »V. Smuc«, »I. Cankar« in »Slovani« v Padričah.

č) ZA UREJENI IMENIK ČLANOV IN IZDANE ČLANSKE IZKAZNICE prejmejo prosvetna društva »M. Matjašič« - Barkovlje, Skedenj, »S. Skamperle«, »Vojka Smuc«, Opčine, »O. Zupančič«,

Salež, Sv. Križ, »Zarja v svobodi« v Sempolaju in »Slovani« v Padričah po eno reprodukcijo slike Ustoličenje koroških vojvod.

2. PEVSKI IN TAMBURAŠKI ZBORI.

a) ZA REDNE VAJE (7 vaj) z 90odstotno udeležbo prejme Prosvetno društvo »V. Vodnik« iz Doline zbirko pesmaric. Tamburaški zbor »I. Cankar« garnituro strun za instrumente.

b) ZA NAJVIŠJE STEVILO PRIDOBLENIH PEVCEV prejme I. nagrado, kolekcijo not, Prosv. društvo »V. Vodnik« iz Doline, ki je pridobilo 15 novih pevcev.

II. nagrado, tri zbirke not, ZA PRIDOBLENIH 10 NOVIH PEVCEV prejme Prosvetno društvo »I. Vojko«, Prosek-Kontovel.

c) ZA VSE DOBRO NAUCENE PRVOMAJSKE PESMI prejme Prosv. društvo »M. Matjašič« v Barkovljah spominsko sliko z nastopom pevcev 1. maja 1950.

č) ZA NAJVIŠJE STEVILO PRISOTNIH PEVCEV NA PRVOMAJSKEM NASTOPU prejmejo I. nagrado, enodnevni izlet v Opatijo, prosvetna društva »Slovani« v Padričah, »Straža« v Plavjah, Salež, Lonjer - Katinara, za 100odstotno udeležbo, »Zarja v svobodi« v Sempolaju (en pevec odsoten zaradi bolezni) in Sv. Križ (dve pevki v inozemstvu).

II. nagrado, enodnevni izlet Portorož, prejmejo prosvetna društva: »M. Matjašič« v Barkovljah, »Igo Gruden« v Nabrežini, »S. Skamperle«, »V. Vodnik« in »Tržaški zvon« ZA NAD 800DSTOTNO UDELEZBO.

3. DRAMSKE DRUŽINE.

ZA REDNE VAJE Z VISOKIM STEVILOM PRISOTNIH IGRALCEV prejmejo dramske družine v Sv. Križu, Nabrežini, Proseku-Kontovelu in Borštu serijo šmink in 3 vrste brk.

4. LJUDSKE KNJIZNICE.

a) ZA NAJVIŠJE STEVILO NOVIH KNJIG - 114, prejme prvo nagrado, kartoteko za knjižnico, izposojevalno knjigo in 10 novih knjig, Prosv. društvo v Skednju; II. nagrado ZA 90 NOVIH KNJIG, kartoteko za knjižnico, izposojevalno knjigo in 5 novih knjig, pa prejme Prosvetno društvo »Slovani« v Padričah.

b) ZA UREJENI SEZNAM KNJIG IN KARTOTEKO prejmejo I. nagrado, 15 novih knjig in 2 knjigi za knjižničarja, prosvetna društva: »M. Matjašič« v Barkovljah, v Skednju, »S. Skamperle«, »Oton Zupančič« in »Igo Gruden« v Nabrežini.

Kronika

Ustanovljen je Gospodarski svet vlade LR Slovenije. Za predsednika je imenovan Prezidijski Sergej Krajgerja, podpredsednika vlade LRS.

Nad 14 odst. vaških gospodarstev v LR Hrvatski je vključenih v kmečke delovne zadruge.

Bivši italijanski partizani so na svojem potovanju po Jugoslaviji obiskali Bosno ter prispeli v Slovenijo.

Jugoslavija sodeluje na graškem velesejmu.

Za 40.000 otrok in mladine iz Slovenije pripravljajo letovanja. Da bodo izboljšali kvaliteto letovanja in dvignili lanske število otrok, bo za ta namen ves mesec maj nabiralna akcija po vsej Sloveniji.

Zagreb ima 330.000 prebivalcev, medtem ko jih je imel pred 10 leti 194 tisoč. Površina mesta se je povečala od 64 na 212 kv. kilometrov.

Likovni umetniki Jugoslavije so imeli v Beogradu svoj II. kongres. Kongresa se je udeležilo 200 likovnih umetnikov iz vse države. Za predsednika je bil izvoljen Božidar Jakac.

V Cerknem je bil 1. maja otvorjen zdravstveni dom, ki ima splošno in zobno ambulanto, bolniški oddelki in posvetovalnico za matere in otroke.

Maršal Tito je sprejel skupino naprednih ameriških mladincev, ki so izjavili, da nikjer niso videli, da dela mladina s tolikšno voljo.

Vladimir Popović, novoimenovani poslanik v ZDA, je odpotoval v Washington.

Peč za lokomotivo iz gline in kremenčevega peska namesto šamotne opeke, ki so jo do sedaj rabili, so izdelali v Skoplju. Prihranek, ki so ga dosegli s tem, znaša 1 milijon in pol deviznih dinarjev.

Zastopnika Združene zveze mehanikov v Angliji, ki sta potovala po Jugoslaviji, sta pred odhodom v London izjavila da sta v razgovoru z delavci čutila željo vseh, da bi bila Jugoslavija res neodvisna država.

Srbski patriarh dr. Gavrillo je umrl v Beogradu po krajši bolezni.

50 dvajsettonskih vagonov so izdelali delavci nove tovarne vagonov v Rankovičevem v počastitev 1. maja.

Novo tovarno motokiclov so zgradili na Zitnjaku pri Zagrebu. Kmalu bodo montirali tudi potrebne stroje in začeli izdelovati motokikle po prototipu, ki ga sedaj preizkušajo.

Pri Ucinju, nedaleč od albanske meje so začeli odpirati novo področje za pridobivanje naft.

Gostje letalcev so bili pionirji preteklo nedeljo. Oficirji so pionirjem razlagali ustroj letal, dva najboljša pa so peljali v zračne višave.

Število francoskih mladincev, ki se prijavljajo v brigade za Jugoslavijo, stalno narašča.

Jugoslavija razstavlja tudi na mednarodnem velesejmu v Florenci. Razstavljeni so izdelki jugoslovanske obrti, dalje narodna ročna dela, folklor, vezenine in drugi umetniški predmeti.

Vojislav Kolarović, ključavničar železniške delavnice v Smederevu je kot izredni slušatelj diplomiral na gospodarski fakulteti v Beogradu. Svoje študije je končal prej kakor mnogi redni slušatelji, čeprav ni ves čas zapustil svojega rednega dela.

Veliko razstavo preprog so odprli v Beogradu. Največja in najbolj vredna je skupina pirotskih preprog.

Veliko tovarno parnih turbin «Edvard Kardelj» grade pri Karlovcu. To bo prva tovarna te vrste na Balkanu, po obsegu tovarniških naprav, zmogljivosti in opremljenosti pa ena največjih v Evropi.

Razstava mestne lokalne industrije je v počastitev obletnice osvoboditve odprta v Zagrebu.

Kulturna in umetniška društva makedonskih Siptarjev so imela svoj festival 1. maja. Najboljše skupine so dobile nagrade v skupnem znesku 300.000 din.

Preko 10.500 frontovcev iz Slovenije se je javilo za prostovoljno delo v gozdovih.

SLOVENIJA PRIPRAVLJA PIONIRSKA LETOVANJA

Morda največjo skrb posveča socialistična Jugoslavija prav otrokom in mladini. S popolnoma brezplačnim šolanjem in podporami omogoča, da se otroci delovnega ljudstva izobražujejo, s široko mladinsko in pionirsko organizacijo pa jih pripravljajo na samostojnejše življenje, kakor smo ga bili do pred kratkim vajeni pri mladih ljudeh.

Posebno skrb pa posveča ljudska oblast zdravju mladine in v ta namen prireja letna letovanja po vseh najlepših letoviških krajih države. Lahko trdimo, da ga v Jugoslaviji skoro ni pionirja, ki bi, če prav živj daleč v notranjosti države,

Tekmovanje železničarjev

Da bi čim boljše in hitreje izpolnili velike transportne naloge, je delovni kolektiv kurilnice v Zemunu pozval na tekmovanje vse ostale kurilnice v državi za čim boljše izkoriščanje lokomotiv na ta način, da bi lokomotive prevažale čim večje tovore.

Strojvodje in kurjači raznih kurilnic so začeli poizkusne vožnje z veliko obremenitvijo lokomotiv. Namesto običajnega tovora od 1200 ton je strojvodja Anton Grgurovič prvi prepeljal vlak z 2000 tonami. Njemu so sledili kmalu drugi in borba za visoko produktivnost v železniškem transportu je kmalu zajela vse kurilniške kolektive.

V zadnjih dneh pa so železničarji dosegli prav presenetljive rezultate. Strojvodja Karel Cuk in kurjač Jože Janšek sta prepeljala iz Zaloga v Zagreb vlak s 110 vagoni in težak 2563 ton. Kmalu je njihov rekord presegel strojvodja Dominiković, ki je prepeljal iz Vinkovcev v Zagreb vlak težak 3126 ton. Strojvodja Antonovski pa je prepeljal 3200 ton težak vlak iz Skoplja v Titov Veles, a Paškavan proga Podlugovo-Doboj z vlakom težkim 3300 ton.

Pretekli teden pa so odlične rezultate tovarišev iz drugih republik preslegli slovenski železničarji. Rudolf Voje, strojvodja in Franc Sinkovec, kurjač sta prevozila progo od Zaloga do Zagreba z vlakom težkim 3817 ton. Ta vlak je bil sestavljen iz treh normalnih garnitur tovarnih vlakov in je prispel brez motenj v Zagreb v 3 urah in 29 minutah.

Ze drugi dan je strojvodja ljubljanske kurilnice Anton Snoj prepeljal na isti progi vlak sestavljen iz 181 vagonov in težak 4040 ton. Za pot je porabil celo 16 minut manj kakor Voje in Sinkovec. Dosedanje uspehe pa je 8. maja presegel strojvodja Avgust Belič, ki je peljal vlak s 179 vagoni in 4446 tonami obremenitve. Izpeljava in vožnja je bila brezhibna.

Ves potek tekmovanja spremlja posebna študijska komisija.

ve, ne videl morja in obratno, mnogi primorski otroci so uživali svoje počitnice v planinskih krajih.

Tudi priprave za letošnje počitniške kolonije so v polnem teku. V republiki Sloveniji bodo letovanja v 170 krajih, izmen pa bo čez 400. Za to so izbrani najlepši kraji Slovenije. Zdravstvena inspekcija pregleduje vsa poslopja, dijaške domove, šole, ki zato odgovarjajo. Cez noč se bo spremenila vrsta sol v lepe počitniške domove, ki bodo imeli vse, od kuhinje do bolniške sobe. Slovenski otroci bodo letovali tudi na Hrvaškem, in sicer v Hrvatskem primorju 4000, v obali cone B pa 2000. Večja skupina starejših pionirjev bo letovala celo na otoku Lokrumu pri Dubrovniku, enem izmed najlepših krajev dalmatinske obale. Pionirji iz okraja Jesenice bodo preživeli počitnice v dijaškem domu v Lošnju, mesto Ljubljana pa bo svoje pionirje poslalo na Sušak, kjer bodo v dijaškem domu ob morju v razsežnem in zelenem vrtu preživljali svoje dneve oddiha. Osrednje letovanje otrok iz vse Slovenije pa bo na južnem delu istrskega polotoka v Banjolah.

Ker bo republika Hrvatska sprejela veliko število otrok iz vse Slovenije, bo zato ta nudila njihovim otrokom, ki so potrebni gorske klime, počitnice v planinskih predelih. Prav tako bodo otroci iz cone B prišli v Slovenijo. Posebno pri-

srčno pa se pripravljajo Slovenija na sprejem otrok iz Trsta in Korške in jim hoče urediti in nuditi čim boljše počitnice.

Za slabotne otroke odredijo posebno zdravstvena letovanja, kjer bodo otroci pod stalno zdravniško nego.

Vsako letovanje bo imelo tudi pedagoško vodstvo. Preko 1150 pedagoških delavcev bo dodeljeno kolonijam kot vzgojitelji ali upravniki. Poleg pedagoškega vodstva in zdravnikov bo v kolonijah v Sloveniji še čez 5000 ostalega osebja, ki se že zdaj pripravljajo za čim boljše delo v počitniških kolonijah v posebnih tečajih.

Poleg teh letovanj pa pripravljajo CK IMS pionirska in mladinska taborjenja, tako da bo deležno skupno 40.000 otrok in mladincev Slovenije počitnic na morju ali v gorah.

Reška ladjedelnica gradi novo ladjo

Storilnost ladjedelnice «Tretji maj», ki je bila v vojni skoro popolnoma porušena, v letih petletnega plana stalno narašča. Danes že zavzema prvo mesto med jugoslovanskimi ladjedelnicami.

V letošnjem letu bo delovni kolektiv ladjedelnice «Tretji maj» zgradil novo veliko ladjo, ki bo skupno z onimi, ki jih grade v ladjedelnicah v Pulju in Splitu obogatila jugoslovansko trgovsko mornarico.

V ladjedelnici «Tretji maj» na Reki bodo zgradili ladjo, ki bo nosila ime «Tretji maj». Nova ladja bo imela 4.200 ton nosilnosti ter bo plula s hitrostjo 17 milj na uro.

Za obrambo socialistične domovine

V prvomajski povorki v Beogradu je mimo častne tribune defilirala tudi jugoslovanska artilerija s topovi, prvimi tivrstnimi izdelki domače težke industrije. Ljudstvo je navdušeno pozdravljalo svojo armado, ker ve, da je močna in moderno opremljena vojska garancija samostojnosti in svobode.

Prejšnja Jugoslavija vojne industrije skoro ni imela, izdelovala je le nekatere vrste orožja za pehoto. Kupovala je orožje od drugih držav, ki so ji navadno nabavljale slabo in zastarelo orožje.

Nova Jugoslavija pa hoče zgraditi tudi svojo lastno vojno industrijo. Kljub mnogim oviram je ta v zadnjih letih močno napredovala. Vrednost proizvodnje v letu 1948 se je v primeri z letom 1947 povečala za dvakrat, v letu 1949 trikratno, za leto 1950 pa je planirana vrednost proizvodnje petkrat večja od leta 1947.

Jugoslovanska vojna industrija izdeluje za svojo vojsko popolnoma nova orožja, načrte za proizvodnjo so napravili domači konstruktorji, orožje pa izdelali delavci iz domačih surovin. Samo v eni direkciji vojne industrije so odobrili lani 53 racionalizacij, predlaskim pa 23.

Država posveča kolektivom vojne industrije prev tako skrb, kakor drugim delavcem. Samo za leto 1950 je v načrtu, da bodo zgradili 690 novih stanovanjskih poslopij, v katerih bo nad 6500 stanovanj. Mnogo novih modernih stanovanjskih hiš, zidanih za delavce vojne industrije, že služi svojemu namenu.

OD JABLANICE Iz potopisa po Bosni in iz razgovora

Udobni motorni vlak se je ustavil, sunek me je zbudil. Prvi svet se krade skozi okno — kje smo? Vsa pokrajina je v jutranji rosi, sveža zelenina diha naokrog. V planinskem svetu smo, na vznožju Prenj planine, v Jablanici.

Ta kraj je znan iz leta 1943., ko se je to bila težka 40 dnevna bitka na Neretvi. Naša vojska se je tedaj rešila iz obroča okupatorskih in izdajalskih čet. Bilo je pozimi, v snegu in ledu, ko so naši morali skrbeti še za 4.000 ranjencev in je med borci razsajal pegasti legar.

Zdaj se gradi tod hidrocentrala, ki bo ena največjih v Evropi. Ogrmna podzemeljska dvorana, v kateri so zavarovane strojne naprave pred vsakršnim napadom, je 140 m dolga, 36 m široka. Ne bo dolgo in vode bodo zalile progo, po kateri se vozimo, Jablanica in še nekatere vasi pa bodo pokopane na dnu mogočnega jezera.

Pokrajina od tu proti Sarajevu me spominja planinskih predelov Slovenije. Povsod so sončni pašniki, po njih se pasejo črede goved, ovc in konj. V višinah prevladuje živinoreja popolnoma. Tod so naselja, kamor se poleti preseli s svojimi čredami velik del prebivalstva. Govedo je manjše pasme. Majhen je tudi bosenski konj, ki je izredno žilav in vztrajen. Bosanci ga gojijo posebno zato, ker z njim lahko tovorijo po slabih poteh.

Kakor v Sloveniji, je v Bosni mnogo velikih gozdov. Ob železnici so vsepovsod skladišča lesa in v bližini žage. Hlade dovajajo iz gozdov s posebnimi gozdničnimi železnicami, s hribov pa marsikje z žičnimi prepozji.

Na poti sem dobil vtis, da so Bosanci molčeči, zaprti, vsaj nasproti tujcu. Morda zato, ker je Bosna živela svojevrstno življenje. Tu se ne razvije krepka država. Ko proti koncu srednjega veka zavlada kralj Turko, že trkajo Turki na bosenska vrata. Poleg rimskega in pravoslavnega krščanstva, proti katerima vstaja nova vera, bogomili, se vsiljuje še mohamedanstvo. Ne prizanaša: ali sprejmeš koran, obdržiš svojo lastnino, smeš v državno službo — ali ostaneš brezpraven! Mnogo se jih ukloni, najprej bogatini, veliki posestniki. Za njimi pridejo manjši, bogomili množično zavrnejo svoje bogomilstvo. Turci ne vsiljuje svojega jezika. Lahko govoriš srbohrvatsko. Svojo zvestobo pa dokaži tako, da tlačiš nevernika, če je prav tvoj brat. Tako se je izigraval človek proti človeku. Poleg sovraštva med mohamedanci in kristjani se je podžigala še mrznja med pravoslavci in rimokatoliki. Tako so se stoletja mrzili ljudje iste krvi po namenih tujca, političnega gospodarja, borili se drug proti drugemu, služili izkoriščevalcem in zaostajali za razvojem. Šele v osvobodilni vojni je KPJ s svojo odrešilno besedo napravila konec takim žalostnim razmeram. V borbi proti tisočletni zaostalosti je odprla vrata omiki. Navedel bom majhno dejstvo, ki je danes izredno zgovorno: nikjer nisem na svoji poti našel toliko potnikov na vlakih zatopljenih v knjige kakor prav v Bosni.

Vlak hiti, v jutranjem soncu se blesti Sarajevo, mesto minareto. Hladno je, mesto je dokaj visoko nad morjem. Pet sto let teče od njegovega nastanka pod planinami ob reki Miljački. Nekaj družin se je bilo zateklo v to kotlino iz Vrhbosne pred Turki. Kmalu je naselbino zalila turška povodenj. Razvilo se je mesto, ki je dobivalo

obraz vzhoda, orienta. Med Srbe so se naselili turški osvajači, spahi, uradniki, obrtniki, trgovci. Mošeje z vitkimi stolpi so rasle ob Miljački v osrčju jugoslovanske zemlje. Toda Turki niso prinesli v Bosno le svojih običajev, pisanih oblek, ampak tudi težke verige.

Cas je šel čez deželo, stari pešak je ostal do danes. Turki so ostali v Sarajevu tudi potem, ko je leta 1878. pomirila «Bosno in Hercegovino» avstrijska vojska, ki so bili v njej slovenski in hrvaški polci. Pripravili so tla, da bodo nemški, madžarski in židovski kapitalisti eksploatirali ljudstvo in bogastvo dežele. Prišel je čas nove, zapadne omike. V njenem imenu so lovili hajduke, ki skrivajo orožje, vodili jih v verigah v ječe, streljali, ropali črede in dihuje izsekavali gozdove. V znamenju kapitalizma so v Sarajevu rasle vojašnice, palače in fabrike. Zahod in vzhod sta se prepletla. Sredi mesta vidiš zapuščen turška pokopališča in tudi poleg že razpadajoča Alahova svetišča. Kapitalizem se ni ustavil pred nekdanjo Alahovo vsemogočnostjo.

Danes se v Sarajevu ruši, kar je starega. Marsikje rase sodobna zgradba. Ob Miljački stisnjeno mesto odpirajo, da bi dobilo zraka. Stotine prostovoljnih delavcev in delavk nakladajo in odvažajo ruševine in dovajajo zemljo v osrčju mesta. Parki bodo tod, Sarajevo bo spet lahko dihlo. Novi čas hoče to mesto, ki je atlačeno na ozek prostor, preurediti, da bo spet prijetno bivališče stotisočem.

Glavno mesto Bosne in Hercegovine je slovelo kot svet, ki daje očem nenavadno pašo. Zato so se tukaj stekali popotniki in prinašali denar. Ob Miljački je turist že vedno v časti. Imamo hrano in stanovanje le za delegate, so mi razložili nekeje, drugje so mi pojasnili, da je oboje le za turiste. Ker nisem bil ne eno ne drugo, so mi šele prijazni posredovalci oskrbeli streho. Tako se nisem mogel znebiti vtisa, da sem prišel v mesto, ki je silno daleč. V resnici nam je Bosna blizu tudi po svojih kulturnih delavcih. Pesnik Kranjčević je bil pri nas že davno znan, kakor so nam bile znane bosenske in hercegovske pesmi. Kdo ne pozna danes pisatelja Ive Andrića in njegovega «Mesta ob Drini»? Se več, imamo celo svoj roman iz Bosne,

Naprave za elektrarno v Jablanici bodo vzdiali v živo skalo.

Pet let svobodne Jugoslavije pet let borbe za trajen mir

Borba proti Kominformu

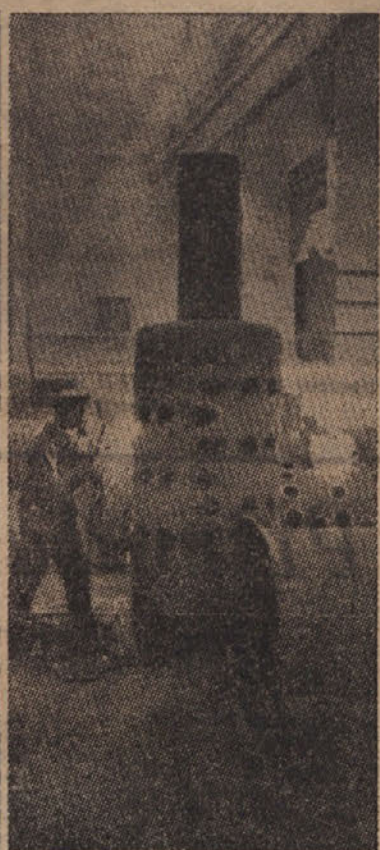
Te dni je poteklo pet let, odkar je Jugoslovanska armada osvobodila zadnjo ped svoje zemlje. Ta težka štiriletna borba za osvoboditev je terjala 1.700.000 žrtev, požgane vasi, porušena mesta, opustošena polja, uničene tiste malo industrije, ki jo je kraljevina Jugoslavija zgradila v 30 letih.

Jugoslovanski narodi so bili pijani sreče nad zmago, ponosni na dneve v aprilu, maju, juniju in juliju iz leta 1941, ko so brez orožja, toda z neomajno voljo do življenja začeli upore v Srbiji, Crni gori, Bosni in Hercegovini, Hrvatski, Sloveniji, ponosni na svojo voditeljico Komunistično partijo in maršala Tita, ki jih je vodil vsa leta težke vojne do zmage.

Toda kmalu so jugoslovanski narodi stopili iz zmagoslavja v novo stvarnost: pred njimi je bila svobodna domovina, toda porušena in opustošena. V svobodni državi si morajo postaviti temelje resnično svobodnega življenja in pričeli so z novo borbo za uresničenje tistih ciljev, za katere so se borili v narodnoosvobodilni vojni in ljudski revoluciji.

Kakor so z nezlomljivo voljo in vero v zmago zmagovali v borbi proti okupatorju, tako zmagujejo pet let po vojni z enako voljo in vero v izgradnji svoje nove socialistične domovine.

In če potuješ danes po petih letih po Jugoslaviji, skoro ne vidiš več sledov vojnega uničenja: povsod rastejo nova mesta, nove tovarne, vozijo se po novih ali obnovljenih železniških progah in cestah, preko novih mostov, vidiš po vsej državi razpredene električne žice, ki dovajajo tok tovarnam, mestom in vasem iz novih velikih elektrarn, gledaš visoke vrtnale stolpe za črpanje nafte, velike si-

Iz tovarne parnih kotlov v Zlatiboru pri Zagrebu

lose, srečuješ nove ljudi, ki vse to grade, ki jim sije sreča z obrazov v zavesti, da so prav oni tisti, ki ustvarjajo novo življenje.

Vzporedno z notranjo izgradnjo pa vodi socialistična Jugoslavija borbo za enakopravne odnose med narodi, borbo za popolno svobodo malih narodov v svetu in s tem borbo za mir. Mir, ki ga danes predlaga Moskva ni mir, kakšnega si žele narodi, ni mir, za katerega so se borili, kajti Moskva danes govori o miru, istočasno pa vodi celo kampanjo propagandne vojne proti Jugoslaviji samo zato, ker je ta hotela in ker hoče ostati neodvisna.

Jugoslavija pa je, kljub vojni psihozi, ki jo ustvarjajo sovjetski voditelji prepričana, da je mogoče ohraniti mir v svetu. Zato pa je potrebno verjeti v borbo zanj, v borbo za mirno sodelovanje med vsemi narodi ne glede na njihov politični in socialni red. To je mogoče doseči v okviru Organizacije združenih narodov, toda le, če bodo to organizacijo imele vse države kot temelj odkritega in nesebičnega sodelovanja vseh narodov.

Jugoslavija ostaja trdno odločena, da se bo borila še naprej za ista načela, za katera se je borila med vojno: za priznanje pravic vseh narodov do samoodločbe, neodvisnosti in enakopravnosti. Pre-

pričana je, da bo s svojo doslednostjo doprinesla velik delež za ohranitev svetovnega mira, s svojo notranjo ureditvijo in velikim socialističnim napredkom pa dokaz, da so mali narodi prav tako kot veliki sposobni živeti samostojno življenje.

John Rogge o Jugoslaviji

Podpredsednik Wallacove progresivne stranke John Rogge, ki se je vrnil iz Jugoslavije v New York, je imel tiskovno konferenco, na kateri je govoril o svojih vtisih, ki jih je dobil v Jugoslaviji.

John Rogge je izjavil, da je obiskal Jugoslavijo zato, ker se je hotel na lastne oči prepričati o razmerah v FLRJ. »Popolnoma zadovoljen sem z vsem, kar sem videl. Dobil sem ugoden vtis. Industrializacija v Jugoslaviji se izvaja s hitrim tempom in uspešno v korist vsega ljudstva in v njegovo blaginjo».

Na vprašanje, kakšna je po njegovem mnenju razlika med stanjem v ZSSR in stanjem v Jugoslaviji, je John Rogge dejal, da razlike ne dvomno obstajajo. Za razliko od ZSSR vodstvo Jugoslavije mnogo razmišlja o nadaljnjem razširjenju individualnih pravic. Mnoge pozornosti posveča vodstvo vprašanju osebne pobude in vprašanju človeških pravic in resno proučuje vprašanje, kako bi bilo treba v socialistični družbi nadalje razvijati in razširjati človeške pravice.

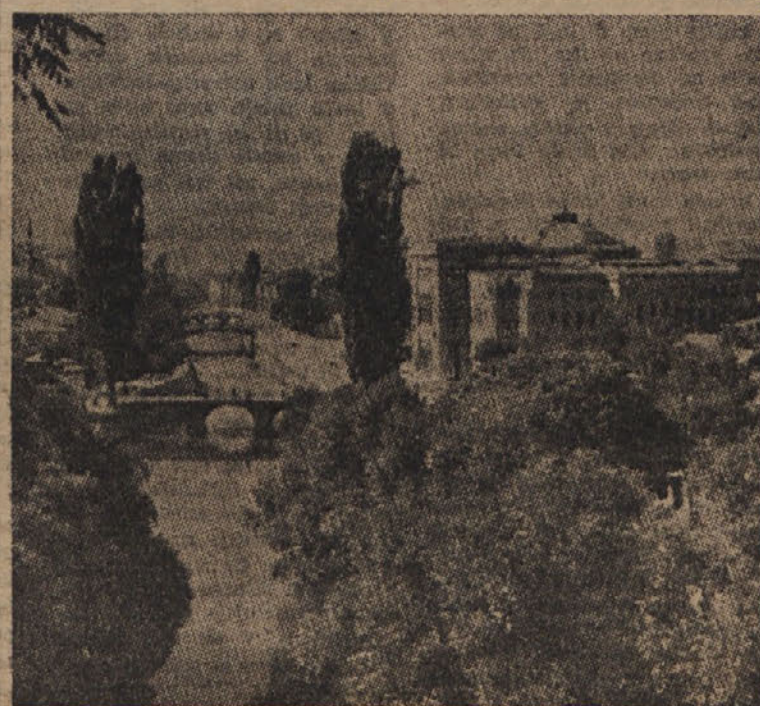
Dalje je naglasil John Rogge, da je razlika med ZSSR in Jugoslavijo tudi v tem, da imajo v FLRJ kulturni in znanstveni delavci vso svobodo ustvarjanja. Razen tega delajo v Jugoslaviji za decentralizacijo.

Ko je govoril o borbi za mir, je John Rogge poudaril primer Jugoslavije. »Jugoslavija je neodvisna država v pravem smislu te besede. Jugoslovani rešujejo svoje lastne probleme sami na svoj način. Do tega imajo vso pravico. Jugoslavija je neodvisna tako od Moskve kakor tudi od Washingtona. Tudi jaz sodim, da je potrebna daljša pot k miru na svetu. Zaradi tega sodim, da moramo pomagati takem ljudstvu. Jugoslavija ni v nobenem bloku velesil. Jugoslovani so proti temu, da bi se povezovali z bloki velesil. Sodim, da je to pravilna pot».

Čitajte in širite

LIUDSKI
TEDNIK

Jože Pahor

Sarajevo ob Mitljaci, glavno mesto Bosne in Hercegovine.

DO SARAJEVA s starim primorskim priseljencem

ko je še ječala pod avstrijskim stolpom. Napisal ga je Fran Maselj Podlimbarski. V tem romanu »Gospodin Franjo«, ki je izšel leta 1913., je opisano življenje dvorajev v Bosni, pa tudi bosanskega ljudstva v pesteh kapitalističnih izkoriščevalcev. Pisatelj, ki je odkrita govoril resnico, je leta 1917. umrl v avstrijskem koncentracijskem taborišču v Puljavi.

Kako so bile že pred 80 leti tudi oči tržaških Slovencev uprte na jugozahod, priča ognjevita pesem »Hercegovska«. Uglasbil jo je naš Hajdrih, ko se je leta 1875. začela upirati bosensko-hercegovska raja. Isti dan, kot je bila zločena, so jo v kvartetu peli v tržaški čitalnici. Z velikimi upi so gledali tedaj naši ljudje v Bosno. Kmalu nato so morali z orožjem vanjo, v službi švabsko-madžarskega kapitala.

II.

Sonce se je že nagnilo nad široko Romanijo planino. Na vrhu sarajevske mestne kavarne je polno gostov. Vroč dan je, hladijo se s pivom. Prihajajo in odhajajo, lahko dobiš mesto.

Opazujem živahne ljudi, nihče se ne mudi dolgo pri mizi. Zbirališča gletih, kjer so v časih po-turškem običaju posedali po kavarnah, so se na našem jugu izgubila.

Načrt delam za drugi dan, namenjen sem v Jajce, staro zgodovinsko mesto. K mizi prisede možak, star nad 50 let, a krepak in še prav čvrst. Takoj sva v pogovoru, zanima ga, kam potujem.

»Vračam se v Slovenijo, mi povem; amarsikaj sem že videl, te Bosno bi si rad še nekoliko ogledal».

»Saj sem tudi jaz slovenskega rodu«, mi tovariš začne pripovedovati, v srbohrvaščini, »a ne znam jezika. Moj oče je bil doma od Gorice iz Gojača pri Črnicah; saj veste, kje je to. Kot mladenič je moral leta 1878. v vojaški suknji v Bosno. Menda je tudi on mislil, da rešuje bosenske brate. Zasedba pa je bila krčeva. Padlo je mnogo ljudi».

»Moj oče je prišel prav doli do Sandžaka. V tistih časih se je kmetom na Slovenskem slabo godilo, odevrhi so jih poganjali na boben. Davki so bili neznosni. Kaj bi se vračal, je dejal oče, ko so ga odpustili od vojakov, ostal je kar v Plevlju. Odprl je pekarno, in pod-

jeten kot je bil, kmalu se kantino za vojake. Neslo je, poročil se je».

»Medtem so se naseljevali v Bosni koristolovci, ki so iskali lahek zaslužek, Nemci, Mađžari in Židje. Kot patrioti so strahovali »upornike«, domače ljudstvo, sleparili so ga, izjemali in zapirali. V Gorazdi ob Drini je bil tudi takle Mađžar, ki je že obogatel. Vedno nova podjetja je ustanavljal in ponudil mojemu očetu gostilno v najem. Preselili smo se tja in dobro živeli. Izučil sem se za peka in pomagal očetu. Pozneje smo se preselili v Rogatico, šlonam je vedno lepše».

»Prišla je prva svetovna vojna, pomagat sem si tako, da sem se prostovoljno prijavil. Bilo je pametno, dobil sem 50 konj v varstvo. S temi konji sem prišel na Sočo in tako prvič videl Slovenijo, rojstno zemljo svojega očeta. Lepa je Vipavska dolina. Bili smo v Gorici, po vrhovih tam okrog, na Doberdobu. Si smo skozi klanico, pa sem srečno rešil glavo».

»Vrnil sem se v Bosno, tuji so bežali, Bosanci so jim plačevali stare račune. Oče je izrabil prilžnost, kupil je v Han-pijesku veliko posestvo, iz Rogatice smo se preselili v bližino Sarajeva. Imeli smo tudi žago, nikdar se nam še ni tako dobro godilo».

»Dokler niso prišli spet krvavi časi, prekinem možaka, ki mi vse tako mirnodušno pripoveduje. »Bosna je v drugi svetovni vojni silno trpela. Kako ste se prebili?»

»Oče nam je umrl že dokaj let pred drugo svetovno vojno, pokopali smo ga v bosenski zemlji, nadaljuje tovariš. »Vojna sama pa, nas ni dosegla, nič se nam ni zgodilo. Po vojni — seve, kakor povsod! Veleposestvo je začela agrarna uredba, preselili smo se v Sarajevo».

»Mož mi pripoveduje ravnodušno, kakor da se vse razume samo po sebi. Bivši gospodar velikega posestva v Han-pijesku se z eno samo besedo ne potoži, kaj še, da bi se razburjal. V njem je menda še vsa kmečka modrost, lastna očetu, ko ga je leta 1878. vrglo v Bosno. Oče se je bil prilagodil življenju, zavihal rokave in poskusil srečo. Sin je doživel še več; obogateli so in bogastvo izgubili. Ni ga vrglo — vrnil se je na delo.

Radoveden sem, kako je sprejel preobrat, vrtam: »Kako živite zdaj?»

»Kot pek, z delom, ki sem se ga naučil od očeta. Otroke imam preskrbljene, te 14 letni sin je še doma. Studira prično, ne bojim se zanj. Dobro nam gre».

Moj sarajevski znanec je sin kapitalističnega razdoba. Prineslo mu je obilo darov. Sam ve, kako: z izkoriščanjem ljudstva v Bosni. Doživel je, da je zmagalo socialistično načelo, načelo pravičnosti. To načelo preprečuje, da bi koga izkoriščal. Omogoča pa mu življenje, če le hoče delati. Nekdanji gospodar veleposestva v Han-pijesku se je sprijaznil z novim časom in šel v pekarno.

»Zelo pisano je naše življenje«, pravim rojaku, ki ne govori več slovensko; »vojne, strahote, prevrtili! Naglo gre, če nas kaj doleti, nič zato! Tok, ki nosi vse dalje, je močnejši kot smo poedinci».

Morda se možu kdaj stoji po nekdanjih časih, morda niti ne. Njegovim hčeram in sinovom ni mar zanje, otroci so nove, svoje dobe. Pristržno sem se poslovil od Bosanca, čigar predniki so nekdanj kopalci vinograde v naši senčni Vipavski dolini.

ZGODOVINA SLAVKO PERŠIČ GLINŠČICI

Razvoj planinstva
in P. D. Trsta

8. ob

Revolucionarno XIX. stoletje je odločno vplivalo tudi na kulturni razvoj. Visoko sta se dvignili književnost in umetnost. Z napredkom in zahtevami civilizacije se je razmahnila in poglobila znanost. In v tej razburkanosti dobi velikih duhovnih gibanj, industrializacije ter z njo naščajočega kapitalizma na eni strani, proletariata pa na drugi, pa ognjevit vneemanje narodne zavesti gospodarsko in politično razuzmjennih narodov, je vzklikla in rasla želja po svobodi, politični in kulturni neodvisnosti, po sprostitvi vseh spolov prostora ter suženstva civilizacije.

V zvezi s temi spremembami se je spremenil tudi odnos človeka do narave, zlasti do visokega gorskega sveta, ki je se po srednjem veku bil v človeški domišljiji dom bogov in božanstev. Ko se je to verovanje z napredkom človeka razburlilo, so nam gore postale bližje; upali smo s vstopiti v njihovo osrčje in se povzpeli prav na njihove vrhove. Posameznikom, ki so bili predestinirani bogati pustolovci in športniki, so sledili v še nedotaknjeni gorski svet znanstveniki, naravoslovci, zemljepisci in raziskovalci, ki so vsi pripovedovali in pisali o svojih doživljajih in odkritjih v visokogorski naravi. Za njimi je odšla množica planincev v skrivnostni, praviljčni svet, kamor hodi še in še, kolikor pač dopuščajo sredstva in razmere.

Do organiziranega planinskega gibanja je prišlo na Slovenskem dokaj pozno - šele 35 let po ustanovitvi prvega planinskega društva v Evropi, to je leta 1893. Tedaj so narodno zavedni pogumni slovenski planinci ustanovili Slovensko planinsko društvo v Ljubljani, kot odpor proti nasilju tujeja nad slovenskim narodom na slovenskih tleh. Slovensko planinsko društvo je s svojimi podružnicami zajelo val raznorodovanja in potujevanja na slovenski zemlji ter vrnilo slovenskim goram slovensko lice.

Nemcem je bilo planinstvo le sredstvo njihovega nacionalističnega - imperialističnega gibanja proti Jadranskemu morju. Njihove planinske kora in zavetlišča v slovenskih gorah so bile trdnjave nemške ekspanzije, nedostopne Slovincem. Naše ljudske množice so težko prenašale nemško nadutost in objestnost. Iz preproste slovenskega ljudstva so nastali razumni, visoko zavedni, značilni moške, ki so pogumno prišli tiho borbo za vrnitev slovenske stvari domačim goram in slovenski zemlji. Zato so rastle podružnice Slovenskega planinskega društva, med katerimi je nastala leta 1904. tudi tržaška podružnica. Slovenski tržaški planinci so bili prvi, ki so organizirali svoje področje s tem, da so z rdečo barvo zaznamovali in slovenskim napisom opremili mnogo potov čez pašnike in skozni gozdove od Trsta na kraške vrhove. Takrat so podjetni delovni člani tržaške podružnice S PD zaznamovali tudi pot in steno skoz Glinščico na Mali Kras, Steno, Veliko Gradišče itd. Te markacije so še danes ohranjene v Glinščici in na Malem Krasu.

Za časa fašizma je imperialistična mladina mislila, da bo s črno barvo za vedno zabrisala slovenske kažipotne napise na pečeh, in s tem morda tudi za vselej izbrisala iz planinske zgodovine pobudno delo tržaških slovenskih planincev ter slovenstva sploh. Toda časa je opravil svoje: na zaračnem soncu je obledela črna barva, voda jo je izprala — in zopet žare na skalah Glinščice rdeči slovenski napis, ki bodo ljubovalni še desetletja... Ob njih se spominjamo pogumnih slovenskih planincev.

Planinsko društvo je po prvi svetovni vojni zaključilo svoje narodnostno poslanstvo v gorah s popolno zmago nad pomenečevanjem. Toda nemški osvajaški duh mladje generacije ni miroval. Nemški plezalci so pričeli izvajati v doslej nepristopnih stenah in grebenih prvenstvene vzpone, da bi tako mogli dokazovati nemstvo slovenskih gor. Proti temu početju je odločno nastopil

Naši predniki so mislili, da je zrak ena sama snov, vendar so raznovrstna raziskavanja dokazala, da so te domneve zmotne. Danes vemo, da je zrak zmes več plinov. Sestavljen je iz 20,9 prostorskih odst. kisika (približno ena petina), 78,1 odst. dušika (približno štiri petine), manjši množin ogljikovega dvokisa (približno 0,03 odst.) in skupine nekaj posebnih plinov, ki jih imenujemo žlahtni plini: argon,

slovenski plezalci kader, zbran okoli dr. Klementa Juga in njegovih »školastev«, prepojen z borbenim duhom in pravo gorniško miselnostjo. Prehitel je Nemce in izvojeval zmage v domačih ter tujih gorah. Zdravo jedro je rodilo zdrav sad. Slovenska gorniška mladina je zaradi svojih gorniških sposobnosti dokazala enakovrednost z gorniki drugih narodnosti in s svojo dejavnostjo tudi v svetovnem gorništvu potrdila življenjske sile, hotenja in sposobnosti slovenskega naroda.

Tržaška slovenska gorniška mladina, ki se je v neskaljenem gorniškem tovarištvu z gorniki italijanskega porekla urila in usposabljala za vzpone v visokih gorah v pečevju Glinščice, je sledila vzoru svojega rojaka pokojnega doktorja Juga.

Prvenstvu slovenskih tržaških plezalcev v Glinščici je postavljen trajen spomenik s kramom »Jugove stene«, najbolj znane in najbolj obiskovane stene na jugozahodni strani Malega Krasa. Prvi je preplezal to steno tovariš Cesar Jože s tovariši. On jo je krstil v spomin na pokojnega tovariša doktorja Klementa Juga, polici nad to steno pa je dal ime »Zlatorogova policia«, kar naj bi nas spominjalo na samo slovenskega plezalca iz prvih dni gornišva na slovenskih tleh. Tudi to smer je prvi preplezal tov. Cesar s tovariši, ki so jo krstili po spoštovanem gostu Glinščice, Tržačanu

Tudi v tako imenovani »Cozzijev smeri v srednji jugozahodnega boka Malega Krasa je v skali vklesan slovenski napis »Plez. 2a, kar je gotovo delo slovenskega plezalca iz prvih dni gornišva na slovenskih tleh. Tudi to smer je prvi preplezal tov. Cesar s tovariši, ki so jo krstili po spoštovanem gostu Glinščice, Tržačanu

Kakor velikanski ocean zraka obdaja zemljo ozračje. Zrak je ona nevidna, planinska snov, ki nam je za življenje nujno potrebna. Brez zraka ne bi mogli živeti.

Da obdaja zemeljsko oblo res zračni ocean, spoznamo po tem, ker ozračje priska na zemeljsko površje. Ta pritisk imenujemo zračni tlak, merimo ga pa s barometrom. Največji tlak je ob morski gladini. Čim višje se dvigamo, tem manjši je zračni tlak. V višinah je pa tudi temperatura zraka nižja. Na vsakih 1000 m se povprečna temperatura zraka zniža za približno 5 do 6 stop. C. To pa velja le za višine do 11 km nad morsko gladino. V višinah nad 11000 m ne pada temperatura zraka tako hitro. V višini 11.000 m nad morsko gladino znaša temperatura zraka približno — 55 stop. Celzija.

Zračno plast, ki sega od morske površine pa tja do višine 11000 m, imenujemo troposfera. Nad troposfero je stratosfera. Kaj se dogaja v visokih plasteh stratosfere, nam je do danes le malo znano.

V onih časih, ko se je pričela razvijati kemijalska veda, je bilo težko odgovoriti na vprašanje, kaj je zrak. Danes dobro poznamo ozračje, ki nas obdaja. Še več! Kakor črna človek iz zemlje rudna bogastva, zrak se mu je posrečilo dobiti za kraka pridobivati snovi, ki so za nas velikanskega pomena.

Naši predniki so mislili, da je zrak ena sama snov, vendar so raznovrstna raziskavanja dokazala, da so te domneve zmotne. Danes vemo, da je zrak zmes več plinov. Sestavljen je iz 20,9 prostorskih odst. kisika (približno ena petina), 78,1 odst. dušika (približno štiri petine), manjši množin ogljikovega dvokisa (približno 0,03 odst.) in skupine nekaj posebnih plinov, ki jih imenujemo žlahtni plini: argon,

neon, helij, kripton, ksenon. Ti plini so v zraku v zelo majhnih množinah. Poleg teh plinov sta v zraku tudi vodna para in prah.

Prvina kisik je ona sestavina zraka, ki nam je nujno potrebna za dihanje, pa tudi gorenje bi bilo nemogoče brez kisika. Kemik Karl Wilhelm Scheele, rojen v Stralsundu (takrat na Švedskem) je odkril kisik leta 1774. Ne da bi vedel za to odkritje je poleg Scheeleja odkril kisik tudi Anglež Priestley.

Gorivo v peči dobro izgoreva takrat, kadar prihaja do njega dovolj zraka. Pri gorenju se namreč gorivo kemijsko spaja s kisikom, ki je v zraku: Pri gorenju se sprošča toplota, poleg tega se pa stvarjata plin ogljikov dvokis ter vodna para. Tudi v našem ter živalskem organizmu je neke vrste gorenje. Pri dihanju vdihavamo zrak in seveda tudi kisik. V pljučih je v drobni žilicah, lasnicah ali kapilarah združeni vdihani kisik s krvnim barvilom. S krvjo potuje torej kisik po telesu in se na zamočan način druži z zaužitjo hrano, pravimo da izgoreva, pri tem pa seveda ne nastaja plamen.

Razvija se toplota, in telo pridobi na moči. Pri tem se stvarja ogljikov dvokis, ki ga izdihavamo. V eni uri vdihava odrasla oseba nekaj več od 1/2 kub. m zraka, v 24 urah pa porabi 1/2 kub. m kisika.

Nekoliko drugačni so ti pojavi pri rastlinah. Le v manjši meri dihaajo rastline tako, da vdihavajo kisik: to se vrši le v temi. Pri rastlinah opazujemo pojav, ki ga imenujemo asimilacija. Na svetlobi vdihavajo rastline ogljikov dvokis. Ob vplivu sončne svetlobe in listnega zelenila (klorofila) predeležujejo rastline ogljikov dvokis. V tej življ. tvornici nastajajo škrob in podobne spojine ter kisik.

Kakor že omenjeno, je v zraku

Cozziju. Plezalci so se tedaj sestajali pri starem Kluonovem mlinu, ki je bil nad sedanjimi in od katerega je še nekaj razvalin. Pod to gostoljubno streho je bilo njihovo šajaljšiše in zavetišče. Poleg Slovinccev-pok, Franja, Maruška, Bidovca, Cesarja, Kocjančiča, Dekleve, Štreklja, Hrovatina, Renka, sester Lahovih, Ambrožiča, Spacana, Savrona, bratov Blažnovih in drugih smo srečevali tu tudi Italijane Comelijo, Fabiana, Premudo, Cozzija, in druge. Tisti čas je v Glinščici vladalo med plezalci obeh narodnosti globoko spoštovanje in bratstvo. Nikogar ni motilo, če je Comici plezal skupaj s Cesarjem in Defarjem, če se je potem zabaval v družbi Slovinccev, prepevaloj slovenske pesmi, ki so mu ugajale. To pečeje je, prav tako kot visoke gore, s svojo nevarnostjo družilo te mlade ljudi v tesno tovariško vez. Bratstvo, tovarišvo je uspevalo tu v Glinščici enako kot uspeva v gorskem soncu in v velru vrhov. Tu se je porajal prisrčen odnos dveh narodov, zaplopanih po človekoljubni in med sabo spoštujajo se mladini. Sinovi te zemlje obeh narodnosti so se pač zavedali, da je tovarišem druge narodnosti rodna gruda prav tako draga kot njim samim. Toda to prijateljsko in bratsko sožitje je pokončal fašistični imperialistični duh, ki je kmalu zavladal z vso krutostjo.

Vendar fašizem ni mogel zabrisati sledov slovenstva v Glinščici, niti tedaj ne, ko so Lahi ustanovili tu znamenito Comelijevu plezalno šolo. Slovenska imena »Jugovaa« (stena), »Zlatorogova« (policia) so uporabljali ves čas in jih še danes uporabljajo gostje Glinščice.

va precej vplivajo na umrljivost; otroci namreč pogosto umirajo. Takrat na lahko poudarimo, da se je znanjšala tudi umrljivost otrok. Pred pedesetimi leti je umrlo najmanj 24 odst. otrok v starosti do enega leta, danes pa znaša umrljivost otrok v civiliziranih deželah 10 odst. in še manj.

Iz teh podatkov sledi da umirajo ljudje v manjšem številu in da torej živimo mnogo več let kakor so naši predniki.

Mnogi govorijo o tem, da so narodi iz starejših dob človeške zgodovine dosegli izredno starost, vendar nima tako gotovost, nikake znanstvene opore.

Ako primerjamo podatke o umrljivosti v bližnji preteklosti, opazimo, da se je izredno povečala starost žena. V nekaterih deželah, n. pr. na Švedskem, dosegajo žene povprečno starost 68 let. V splošnem se ni povečalo število stoletnikov, vendar pa se je povečalo število stoletnikov. Vsekarer pa niso ti podatki preveč razveselilivi za razna podjetja, ki se bavijo s starostnim zavarovanjem.

ZNANSTVENIKI SO NASTOPILI PROTI H-BOMBI

Mnogo so v zadnjem času pisali najrazličnejši časopisi o strašnih uničevalnih učinkih, ki jih ima vodikova ali H-bomba. Večji del tienske je pripadal podatke, v kakšnem obsegu ubija to orožje ljudi ter uničuje stavbe. Le nekaj ljudi je pisalo proti temu orožju. Tako je postavila skupina sedmih atomskih znanstvenikov spomenik in jo naslovila na ameriško vlado. To skupino znanstvenikov vodi dr. Hans Bethe, ki je profesor fizike na univerzi Cornell. V tej spomenici navaja: jo trije znanstveniki, da zadostuje ena vodikova bomba za uničenje New Yorka, Londona, Pariza ali Buenos Airesa. Spomenika vsebuje proročilo, naj bi ZDA v primeru vojne ne uporabljale prve te bombe. Na neki tiskovni konferenci so omenili znanstveniki poleg drugega izjavili naslednje: »Mnenja smo, da nima noben narod pravice, da uporablja tako bombo niti v primeru, da se bori za pravičen stvar. Ta bomba ni več vojno orožje, temveč sredstvo za popolno uničenje celih narodov...«

Prirodo in znanost

LJUDJE UMIRAJO VEDNO STAREJŠI

va precej vplivajo na umrljivost; otroci namreč pogosto umirajo. Takrat na lahko poudarimo, da se je znanjšala tudi umrljivost otrok. Pred pedesetimi leti je umrlo najmanj 24 odst. otrok v starosti do enega leta, danes pa znaša umrljivost otrok v civiliziranih deželah 10 odst. in še manj.

Iz teh podatkov sledi da umirajo ljudje v manjšem številu in da torej živimo mnogo več let kakor so naši predniki.

Mnogi govorijo o tem, da so narodi iz starejših dob človeške zgodovine dosegli izredno starost, vendar nima tako gotovost, nikake znanstvene opore.

Ako primerjamo podatke o umrljivosti v bližnji preteklosti, opazimo, da se je izredno povečala starost žena. V nekaterih deželah, n. pr. na Švedskem, dosegajo žene povprečno starost 68 let. V splošnem se ni povečalo število stoletnikov, vendar pa se je povečalo število stoletnikov. Vsekarer pa niso ti podatki preveč razveselilivi za razna podjetja, ki se bavijo s starostnim zavarovanjem.

ZNANSTVENIKI SO NASTOPILI PROTI H-BOMBI

Mnogo so v zadnjem času pisali najrazličnejši časopisi o strašnih uničevalnih učinkih, ki jih ima vodikova ali H-bomba. Večji del tienske je pripadal podatke, v kakšnem obsegu ubija to orožje ljudi ter uničuje stavbe. Le nekaj ljudi je pisalo proti temu orožju. Tako je postavila skupina sedmih atomskih znanstvenikov spomenik in jo naslovila na ameriško vlado. To skupino znanstvenikov vodi dr. Hans Bethe, ki je profesor fizike na univerzi Cornell. V tej spomenici navaja: jo trije znanstveniki, da zadostuje ena vodikova bomba za uničenje New Yorka, Londona, Pariza ali Buenos Airesa. Spomenika vsebuje proročilo, naj bi ZDA v primeru vojne ne uporabljale prve te bombe. Na neki tiskovni konferenci so omenili znanstveniki poleg drugega izjavili naslednje: »Mnenja smo, da nima noben narod pravice, da uporablja tako bombo niti v primeru, da se bori za pravičen stvar. Ta bomba ni več vojno orožje, temveč sredstvo za popolno uničenje celih narodov...«

Prirodo in znanost

LJUDJE UMIRAJO VEDNO STAREJŠI

va precej vplivajo na umrljivost; otroci namreč pogosto umirajo. Takrat na lahko poudarimo, da se je znanjšala tudi umrljivost otrok. Pred pedesetimi leti je umrlo najmanj 24 odst. otrok v starosti do enega leta, danes pa znaša umrljivost otrok v civiliziranih deželah 10 odst. in še manj.

Iz teh podatkov sledi da umirajo ljudje v manjšem številu in da torej živimo mnogo več let kakor so naši predniki.

Mnogi govorijo o tem, da so narodi iz starejših dob človeške zgodovine dosegli izredno starost, vendar nima tako gotovost, nikake znanstvene opore.

Ako primerjamo podatke o umrljivosti v bližnji preteklosti, opazimo, da se je izredno povečala starost žena. V nekaterih deželah, n. pr. na Švedskem, dosegajo žene povprečno starost 68 let. V splošnem se ni povečalo število stoletnikov, vendar pa se je povečalo število stoletnikov. Vsekarer pa niso ti podatki preveč razveselilivi za razna podjetja, ki se bavijo s starostnim zavarovanjem.

ZNANSTVENIKI SO NASTOPILI PROTI H-BOMBI

Mnogo so v zadnjem času pisali najrazličnejši časopisi o strašnih uničevalnih učinkih, ki jih ima vodikova ali H-bomba. Večji del tienske je pripadal podatke, v kakšnem obsegu ubija to orožje ljudi ter uničuje stavbe. Le nekaj ljudi je pisalo proti temu orožju. Tako je postavila skupina sedmih atomskih znanstvenikov spomenik in jo naslovila na ameriško vlado. To skupino znanstvenikov vodi dr. Hans Bethe, ki je profesor fizike na univerzi Cornell. V tej spomenici navaja: jo trije znanstveniki, da zadostuje ena vodikova bomba za uničenje New Yorka, Londona, Pariza ali Buenos Airesa. Spomenika vsebuje proročilo, naj bi ZDA v primeru vojne ne uporabljale prve te bombe. Na neki tiskovni konferenci so omenili znanstveniki poleg drugega izjavili naslednje: »Mnenja smo, da nima noben narod pravice, da uporablja tako bombo niti v primeru, da se bori za pravičen stvar. Ta bomba ni več vojno orožje, temveč sredstvo za popolno uničenje celih narodov...«

Prirodo in znanost

LJUDJE UMIRAJO VEDNO STAREJŠI

va precej vplivajo na umrljivost; otroci namreč pogosto umirajo. Takrat na lahko poudarimo, da se je znanjšala tudi umrljivost otrok. Pred pedesetimi leti je umrlo najmanj 24 odst. otrok v starosti do enega leta, danes pa znaša umrljivost otrok v civiliziranih deželah 10 odst. in še manj.

Iz teh podatkov sledi da umirajo ljudje v manjšem številu in da torej živimo mnogo več let kakor so naši predniki.

Mnogi govorijo o tem, da so narodi iz starejših dob človeške zgodovine dosegli izredno starost, vendar nima tako gotovost, nikake znanstvene opore.

Ako primerjamo podatke o umrljivosti v bližnji preteklosti, opazimo, da se je izredno povečala starost žena. V nekaterih deželah, n. pr. na Švedskem, dosegajo žene povprečno starost 68 let. V splošnem se ni povečalo število stoletnikov, vendar pa se je povečalo število stoletnikov. Vsekarer pa niso ti podatki preveč razveselilivi za razna podjetja, ki se bavijo s starostnim zavarovanjem.

ZNANSTVENIKI SO NASTOPILI PROTI H-BOMBI

Mnogo so v zadnjem času pisali najrazličnejši časopisi o strašnih uničevalnih učinkih, ki jih ima vodikova ali H-bomba. Večji del tienske je pripadal podatke, v kakšnem obsegu ubija to orožje ljudi ter uničuje stavbe. Le nekaj ljudi je pisalo proti temu orožju. Tako je postavila skupina sedmih atomskih znanstvenikov spomenik in jo naslovila na ameriško vlado. To skupino znanstvenikov vodi dr. Hans Bethe, ki je profesor fizike na univerzi Cornell. V tej spomenici navaja: jo trije znanstveniki, da zadostuje ena vodikova bomba za uničenje New Yorka, Londona, Pariza ali Buenos Airesa. Spomenika vsebuje proročilo, naj bi ZDA v primeru vojne ne uporabljale prve te bombe. Na neki tiskovni konferenci so omenili znanstveniki poleg drugega izjavili naslednje: »Mnenja smo, da nima noben narod pravice, da uporablja tako bombo niti v primeru, da se bori za pravičen stvar. Ta bomba ni več vojno orožje, temveč sredstvo za popolno uničenje celih narodov...«

Prirodo in znanost

LJUDJE UMIRAJO VEDNO STAREJŠI

va precej vplivajo na umrljivost; otroci namreč pogosto umirajo. Takrat na lahko poudarimo, da se je znanjšala tudi umrljivost otrok. Pred pedesetimi leti je umrlo najmanj 24 odst. otrok v starosti do enega leta, danes pa znaša umrljivost otrok v civiliziranih deželah 10 odst. in še manj.

Iz teh podatkov sledi da umirajo ljudje v manjšem številu in da torej živimo mnogo več let kakor so naši predniki.

Mnogi govorijo o tem, da so narodi iz starejših dob človeške zgodovine dosegli izredno starost, vendar nima tako gotovost, nikake znanstvene opore.

Ako primerjamo podatke o umrljivosti v bližnji preteklosti, opazimo, da se je izredno povečala starost žena. V nekaterih deželah, n. pr. na Švedskem, dosegajo žene povprečno starost 68 let. V splošnem se ni povečalo število stoletnikov, vendar pa se je povečalo število stoletnikov. Vsekarer pa niso ti podatki preveč razveselilivi za razna podjetja, ki se bavijo s starostnim zavarovanjem.

ZNANSTVENIKI SO NASTOPILI PROTI H-BOMBI

Mnogo so v zadnjem času pisali najrazličnejši časopisi o strašnih uničevalnih učinkih, ki jih ima vodikova ali H-bomba. Večji del tienske je pripadal podatke, v kakšnem obsegu ubija to orožje ljudi ter uničuje stavbe. Le nekaj ljudi je pisalo proti temu orožju. Tako je postavila skupina sedmih atomskih znanstvenikov spomenik in jo naslovila na ameriško vlado. To skupino znanstvenikov vodi dr. Hans Bethe, ki je profesor fizike na univerzi Cornell. V tej spomenici navaja: jo trije znanstveniki, da zadostuje ena vodikova bomba za uničenje New Yorka, Londona, Pariza ali Buenos Airesa. Spomenika vsebuje proročilo, naj bi ZDA v primeru vojne ne uporabljale prve te bombe. Na neki tiskovni konferenci so omenili znanstveniki poleg drugega izjavili naslednje: »Mnenja smo, da nima noben narod pravice, da uporablja tako bombo niti v primeru, da se bori za pravičen stvar. Ta bomba ni več vojno orožje, temveč sredstvo za popolno uničenje celih narodov...«

Prirodo in znanost

LJUDJE UMIRAJO VEDNO STAREJŠI

va precej vplivajo na umrljivost; otroci namreč pogosto umirajo. Takrat na lahko poudarimo, da se je znanjšala tudi umrljivost otrok. Pred pedesetimi leti je umrlo najmanj 24 odst. otrok v starosti do enega leta, danes pa znaša umrljivost otrok v civiliziranih deželah 10 odst. in še manj.

Iz teh podatkov sledi da umirajo ljudje v manjšem številu in da torej živimo mnogo več let kakor so naši predniki.

Mnogi govorijo o tem, da so narodi iz starejših dob človeške zgodovine dosegli izredno starost, vendar nima tako gotovost, nikake znanstvene opore.

Ako primerjamo podatke o umrljivosti v bližnji preteklosti, opazimo, da se je izredno povečala starost žena. V nekaterih deželah, n. pr. na Švedskem, dosegajo žene povprečno starost 68 let. V splošnem se ni povečalo število stoletnikov, vendar pa se je povečalo število stoletnikov. Vsekarer pa niso ti podatki preveč razveselilivi za razna podjetja, ki se bavijo s starostnim zavarovanjem.

ZNANSTVENIKI SO NASTOPILI PROTI H-BOMBI

Mnogo so v zadnjem času pisali najrazličnejši časopisi o strašnih uničevalnih učinkih, ki jih ima vodikova ali H-bomba. Večji del tienske je pripadal podatke, v kakšnem obsegu ubija to orožje ljudi ter uničuje stavbe. Le nekaj ljudi je pisalo proti temu orožju. Tako je postavila skupina sedmih atomskih znanstvenikov spomenik in jo naslovila na ameriško vlado. To skupino znanstvenikov vodi dr. Hans Bethe, ki je profesor fizike na univerzi Cornell. V tej spomenici navaja: jo trije znanstveniki, da zadostuje ena vodikova bomba za uničenje New Yorka, Londona, Pariza ali Buenos Airesa. Spomenika vsebuje proročilo, naj bi ZDA v primeru vojne ne uporabljale prve te bombe. Na neki tiskovni konferenci so omenili znanstveniki poleg drugega izjavili naslednje: »Mnenja smo, da nima noben narod pravice, da uporablja tako bombo niti v primeru, da se bori za pravičen stvar. Ta bomba ni več vojno orožje, temveč sredstvo za popolno uničenje celih narodov...«

Prirodo in znanost

LJUDJE UMIRAJO VEDNO STAREJŠI

va precej vplivajo na umrljivost; otroci namreč pogosto umirajo. Takrat na lahko poudarimo, da se je znanjšala tudi umrljivost otrok. Pred pedesetimi leti je umrlo najmanj 24 odst. otrok v starosti do enega leta, danes pa znaša umrljivost otrok v civiliziranih deželah 10 odst. in še manj.

Iz teh podatkov sledi da umirajo ljudje v manjšem številu in da torej živimo mnogo več let kakor so naši predniki.

Mnogi govorijo o tem, da so narodi iz starejših dob človeške zgodovine dosegli izredno starost, vendar nima tako gotovost, nikake znanstvene opore.

Ako primerjamo podatke o umrljivosti v bližnji preteklosti, opazimo, da se je izredno povečala starost žena. V nekaterih deželah, n. pr. na Švedskem, dosegajo žene povprečno starost 68 let. V splošnem se ni povečalo število stoletnikov, vendar pa se je povečalo število stoletnikov. Vsekarer pa niso ti podatki preveč razveselilivi za razna podjetja, ki se bavijo s starostnim zavarovanjem.

ZNANSTVENIKI SO NASTOPILI PROTI H-BOMBI

Mnogo so v zadnjem času pisali najrazličnejši časopisi o strašnih uničevalnih učinkih, ki jih ima vodikova ali H-bomba. Večji del tienske je pripadal podatke, v kakšnem obsegu ubija to orožje ljudi ter uničuje stavbe. Le nekaj ljudi je pisalo proti temu orožju. Tako je postavila skupina sedmih atomskih znanstvenikov spomenik in jo naslovila na ameriško vlado. To skupino znanstvenikov vodi dr. Hans Bethe, ki je profesor fizike na univerzi Cornell. V tej spomenici navaja: jo trije znanstveniki, da zadostuje ena vodikova bomba za uničenje New Yorka, Londona, Pariza ali Buenos Airesa. Spomenika vsebuje proročilo, naj bi ZDA v primeru vojne ne uporabljale prve te bombe. Na neki tiskovni konferenci so omenili znanstveniki poleg drugega izjavili naslednje: »Mnenja smo, da nima noben narod pravice, da uporablja tako bombo niti v primeru, da se bori za pravičen stvar. Ta bomba ni več vojno orožje, temveč sredstvo za popolno uničenje celih narodov...«

Prirodo in znanost

LJUDJE UMIRAJO VEDNO STAREJŠI

va precej vplivajo na umrljivost; otroci namreč pogosto umirajo. Takrat na lahko poudarimo, da se je znanjšala tudi umrljivost otrok. Pred pedesetimi leti je umrlo najmanj 24 odst. otrok v starosti do enega leta, danes pa znaša umrljivost otrok v civiliziranih deželah 10 odst. in še manj.

Iz teh podatkov sledi da umirajo ljudje v manjšem številu in da torej živimo mnogo več let kakor so naši predniki.

Mnogi govorijo o tem, da so narodi iz starejših dob človeške zgodovine dosegli izredno starost, vendar nima tako gotovost, nikake znanstvene opore.

Ako primerjamo podatke o umrljivosti v bližnji preteklosti, opazimo, da se je izredno povečala starost žena. V nekaterih deželah, n. pr. na Švedskem, dosegajo žene povprečno starost 68 let. V splošnem se ni povečalo število stoletnikov, vendar pa se je povečalo število stoletnikov. Vsekarer pa niso ti podatki preveč razveselilivi za razna podjetja, ki se bavijo s starostnim zavarovanjem.

ZNANSTVENIKI SO NASTOPILI PROTI H-BOMBI

Mnogo so v zadnjem času pisali najrazličnejši časopisi o strašnih uničevalnih učinkih, ki jih ima vodikova ali H-bomba. Večji del tienske je pripadal podatke, v kakšnem obsegu ubija to orožje ljudi ter uničuje stavbe. Le nekaj ljudi je pisalo proti temu orožju. Tako je postavila skupina sedmih atomskih znanstvenikov spomenik in jo naslovila na ameriško vlado. To skupino znanstvenikov vodi dr. Hans Bethe, ki je profesor fizike na univerzi Cornell. V tej spomenici navaja: jo trije znanstveniki, da zadostuje ena vodikova bomba za uničenje New Yorka, Londona, Pariza ali Buenos Airesa. Spomenika vsebuje proročilo, naj bi ZDA v primeru vojne ne uporabljale prve te bombe. Na neki tiskovni konferenci so omenili znanstveniki poleg drugega izjavili naslednje: »Mnenja smo, da nima noben narod pravice, da uporablja tako bombo niti v primeru, da se bori za pravičen stvar. Ta bomba ni več vojno orožje, temveč sredstvo za popolno uničenje celih narodov...«

Prirodo in znanost

LJUDJE UMIRAJO VEDNO STAREJŠI

ČAJNI PRTIČEK

Lep čajni prtček iz tankega platna. Vzorec veze s senčnim vhomom.

Kratki rokavi in roke

Letos nam je muhasta moda priprava poletne obleke z zelo kratkimi rokavi ali pa celo kar brez njih. Taka obleka pa zahteva lepo obliko nadlakti in komolca. Vseh pa narava ni obdarovala z lepimi rokami; nekatere imajo suhe, nekatere predebele lakti. Če imaš roke preveč razvite, si pomagaj z vsakodnevno masažo. Suhe osebe pa naj čim več telovadijo z rokami, pri vsakodnevni vajah naj uporabljajo uteži, s katerimi naj krožijo nad glavo. Pri tej vaji si boste okrepile tudi prsne mišice. Posebno pozornost morajo vitke posvetiti komolcu, ki je pri debelih rokah lepo zaokrožen. Hrapavo kožo si moraš vsak dan umiti s toplo vodo in zdrgniti s ščetko, milom in drobnim peskom. Nato namaži komolec z mastno kremo ali pa z oljnim oljem, ki ga segreješ. Če imaš na nadlakti akurjo polno, jo prav tako odpraviš s ščetko, milom in peskom. Ščetkaj si kožo v krogu.

In še nekaj! Take obleke odkrivajo pazduho, ki jo moraš prav tako negovati; vsak dan si jo umivaš, posipaj s smukcem in od strani si nepotrebne dlake, ki pri takih oblekah niso preveč estetične.

Kaj moramo vedeti o vitaminih?

Za svoj normalni razvoj in pravilno delovanje potrebuje vsak organizem poleg beljakovin, maščob, ogljikovih hidratov in soli še določeno količino življenjsko važnih dopolnilnih snovi ali tako imenovanih vitaminov. Posamezne vitamine navadno zaznamujemo z začetnimi črkami abecede in vsak vitamin ima posebne lastnosti in svojsko delovanje na organizem.

Vitamine prištevamo obenem s hormoni in fermenti med življenjske katalizatorje, ki uravnavajo raznovrstne zamotane reakcije, ki se vršijo v celicah organizma. Če dobiva telo s hrano premalo vitaminov, se pojavijo težke motnje v delovanju organizma, če so te motnje posebno izrazite, govorimo o avitaminozi, če so lažje oblike pa o hipovitaminozi. Medtem ko nastopajo avitaminoze v obliki težkih bolezni, se pri hipovitaminozah pojavljajo navadno le več ali manj izrazite motnje subjektivnega značaja v obliki slabosti, razdražljivosti in slabe odpornosti do infekcij.

Vitamin A je najpogostejši v jajcih in ribjem olju, mnogo ga je tudi v mleku in mlečnih izdelkih, govejem loju, ledvicah, jetrih ter slezeni. Važno je vedeti, da ga ni v svinjski masti, rastlinskem olju in margarinah. Pomanjkanje vitamina A povzroča mnogotere bolezenske spremembe na očesu, koži in sluznici. Kurja slepota na primer, nastane če primanjkuje organizmu vitamin A; tudi nekaterim oblikam malokrvnosti, gnojenju kože, driskam in ledvičnim kamnom ter kamnom na mehurju moramo pogosto iskati vzrok v pomanjkanju vitamina A. Temu se lahko izognemo, če uživamo hrano, ki vsebuje mnogo vitamina A, če se pa pojavile občutnejše motnje, je treba seči po preparatih, ki vsebujejo vitamin A.

Vitamin B sestoji iz cele skupine vitaminov: B1, B2, B3, B4 itd., od katerih sta za človeka najvažnejša vitamin B1 in B2, prvi se imenuje anevrin, drugemu pa pravijo laktoflavin ali riboflavin. Ker ju je težko ločiti, navadno govorimo o kompleksu vitamina B. Največ vitamina B vsebuje kvas ter zrna klijočega žita, mnogo ga je tudi v špinati, zelenem sočivju, sadju, krompirju, jajcih, jetrih in ledvicah. Kadar brani primanjkuje vitamin B1, lahko zbolimo za boleznijo, ki se imenuje beri-beri. Bolezen prične s slabostjo in lažjimi motnjami v želodcu in črevesju. Pojavi lahko trajajo nekaj mesecev, pozneje pričnajo otekati noge, srce se poveča, živci predvsem na rokah in nogah, se vnamejo. Omeniti moramo še, da se hipovitaminoza B1 lahko razvije pri kroničnih alkoholikih in pri ženskah v času nosečnosti. Za zdravljenje uporabljamo čist vitamin B1 v obliki tablet ali injekcij. Pomanjkanje B2 kompleksa v hrani ima za posledico bolezen, pelagra imenovano, ki je zlasti razširjena v Italiji, Španiji in Romuniji ter v nekaterih delih Južne Amerike.

Bolezen razsaja predvsem med stromašnimi kmeti in delavci, ki ne morejo kupovati mesa, mleka in drugih živil, ki vsebujejo kompleks vitamina B. Za pelagro so značilne žledeno-črevesne motnje v obliki drisk, motnje v živčevju ter kožne spremembe.

Vitamin C je organska kislina, ki je znana pod imenom askorbinske kisline. Nahajamo jo v zelenih rastlinah, največ v zelenjavi (špinata, ohrovt, paradižnik, luk) ter sadju (pomaranča, limona, mandarin). Dolgotrajno kuhanje, sušenje ter konzerviranje kvarno vpliva na vitamin C, zato ga v posušeni povrtnini in kompotih ni več najti. Če telesu s hrano ne dovajamo vitamina C, obolijo ljudje za skorbutom. Bolezen se razvija postopoma, v početku postajajo bolniki utrujeni, slabe volje, nimajo teka, sree jim nervozno bije, tožijo, da jih bolijo mišice, postajajo zaspani in hočejo v posteljo. V tem stadiju bolezen še ni popolnoma v vseh znakih izražena, kajti pozneje se pričnajo pojavljati v koži in v podkožnem tkivu krvavitve zaradi katerih dobiva koža marogasto barvo. Važen znak skorbuta je vnetje dlesni, ki nastane samo tedaj, če so že zobje ohranjeni, pri otrokih in starih navadno ne nastopa. Bolniki so suhi in imajo uvelo mišičje, zaradi krvavitve se pojavlja malokrvnost. Skorbut traja nekaj tednov, pozneje pa rade nastopajo recidive, v težjih primerih in pri slabih higienskih razmerah nastopi tudi smrt.

Za skorbutom oboleni spada v postelj, ki je nameščena v zračni sobi, hrana mora biti bogata z vitaminom C, poleg tega moramo bolniku dajati vitamin C v tabletah in injekcijah.

Vitamin D se imenuje tudi antirahitični vitamin. V naravi je v rastlinah v obliki ergosterina, iz katerega nastane pod vplivom ultravijoličastih sončnih žarkov vitamin D. V čisti obliki je vitamin D v ribjem olju, jajčnem rumenjaku, paradižniku, maslu in mleku. Vitamin D regulira izmenjo kalcija in fosforne kisline ter na ta način doprinese svoj delež za pravilni razvoj skeleta in preprečuje rahitis. Za vzrok rahitisa imamo danes pomanjkanje vitamina D v hrani; neurejene higienske razmere, pomanjkanje sončne svetlobe ter čistega zraka pospešujejo razvoj belezni.

O vitaminu E vemo, da je v pšeninih klicah, rastlinskem olju ter jetrih. Ta vitamin ima važno vlogo pri oploditvi in v nosečnosti.

Dr. S. B.

TRŽASKA KUHINJA

GRAH NA FRANCOŠKI NACIN

Potrebuješ: 1 kg. oluščene in oprane graha, pest oprane in drobno sesekljane solate, 8 olupljenih belih čebulic, žopek peteršilja, materine dušice in lovorja, 5 dlg. masla. Vrz vse skupaj v posodo, dodaj žličko soli in veliko žlico sladkorja ter dolij toliko vode, da vse skupaj pokriješ. Kuhaj počasi 3/4 ure. Ko je skuhan odstrani žopek dišav, daj na krožnik in okraši s praženimi kruhovimi koski.

PECENI BELUŠI

Skuhaj 1 kg. belušev v osoljeni vodi, odcedi in loži beli del od zelenega. Medtem skuhaj nekaj rib, odluči meso od koščic in ga razdeli na polovice. Namaži model z maslom, pokrij dno z vrsto ribjega mesa in daj nanj beluše. Polj z omako, ki si jo pripravila iz 2 žlic moke, 2 žlic masla in mleka po potrebi iz soli, popra in soka polovice limone, pokrij spet z vrsto ribjega mesa, potresi s parmezanom in peci, dokler ne bo mesa dobilo zlatorjavo barvo. Ponudi takoj.

CARIGRAJSKA KREMA

Napravi sneg iz treh beljakov, prdeni 20 dkg. sladkorja, sok dveh pomaranč in žlico likerja. Vse dobro premešaj, nadevaj v čaše in postavi na led, da se strdi.

ZDRAVILNE RASTLINE

ŠMARNICA

Menda vendar ne mislite, da je šmarnica samo lista lepa cvetlica, ki nas maja meseca osrečuje s svojimi nežnimi cvetki in blagim duhom. Kdo je ne ljubi, kdo ni ves srečen in blažen, če ima na mizi svojega doma šopek teh nežnih cvetkov?

Clovek je sicer iznašel marsikaj in ve marsikaj, toda v svojem bistvu je ostal vedno človek kot njegovi predniki, ki so živeli vse bolj enostavno kot mi. Kakor se razveselimo danes, ko v prelepem maju zagledamo šmarnice, prav tako so se verjetno tudi naši predniki pred tisoč ali deset tisoč leti. In še več, zatekali so se k šmarnicam v bolezni.

Ze od nekdaj je znana šmarnica kot domače zdravilo preprostega človeka. Šmarnica mu je bila zdravilo, ki je sililo, da je čla voda iz telesa. Lajšala mu je glavobol ali vrtoglavico. Vemo, da je se danes v Rusiji zelo v časti kot zdravilo pri vodenici in srčnih boleznih. Drugod jo pa še posebno cenijo, ker pomaga pri okvarah srca in kar je z njim v zvezi. Umljivo torej, da se je začela ukvarjati s šmarnico tudi kemija in našla v njej celo zalogo vsakovrstnih kislin, smol, hlapljivih olj, predvsem pa tri snovi, ki so jih kemiki dokaj podobno imenovali: konvalamarin, konvalatoksin in konvalorin in na katerih, sloni baje blagodejno delovanje šmarnice kot zdravila. Najugodnejše delujoče snovi konvalamarina je največ v razcvetju, drugi povsod je še dokaj strupenih snovi, zato priporočajo kot zdravilo predvsem razcvetje. Največ strupenih snovi je v koreniki in jagodah. Če se nam je rdečih jagod šmarnice, se nas loteva slabost, na bruhanje nam gre, nekaj navadnega je tudi driska, vrtoglavost, srce slabi, krči nas prično zvijati in če smo slabotni in smo tega le preveč zaužili, lahko tudi umremo.

Torej ni, da bi se igrali s šmarnico. Dognano je in dokazano, da je šmarnica zdravilo za nervozno srce, da krepi srce po prebolelih kužnih boleznih, da krepi srce v času nosečnosti in mene in da ugodno vpliva na srce, ki je preveč trpelo zaradi pretrganega športa. Šmarnica uravnava bitje srca, srce prične biti počasneje in močnejše.

Poleg teh snovi, ki delujejo na srce, so pa še druge, predvsem razni saponini, ki delujejo na ledvice in prebavila — pojavi se driska in močno izločanje vode pa tudi bruhanje. Tudi kot zdravilo v tem smislu uporabljajo šmarnico. Kuhajo čaj, delajo tinkture in ekstrakte. Količine ne smejo biti prevelike, da ne priključimo »belcebubov« v preganjanjem hudiča.

T. P.

RIBJI TRG

ZOBATEC

Dental pravijo na našem ribjem trgu zobatcu. Torej so zobje tisto najznačilnejše na tej ribi. V vsaki čeljusti ima po štiri izrazite, močne zobe, ki mu izbornu služijo pri lovu. Od tod njegovo ime. Ima še polno drugih zob, toda ti niso tako veliki in močni. In ker ima take močne zobe, tudi marsikaj ujame in poje. Zato ni nič čudnega, da zraste tudi do enega metra in se njegova teža približa tu in tam tudi desetim kilogramom. Pa ne je vse kar si hoče. Meso je njegova hrana, rastline prepušča drugim. Ko ga čistimo, opazimo kljub njegovi velikosti prav kratko črevo, kot pri vseh živalih, ki jedo meso. Meso pa ne prihaja samo v usta, zato ga lovi. Neusmiljeno lovi. Urno plava za tropi rib in vse, kar se mu pravočasno ne umakne, ima kmalu priliko spoznati, zakaj pravimo tej ribi zobatec. Čuje se pa, da se še najbolj trudi in išče sipe, sipice in polipe. Tu ja večjih izkupi, sipe se ne dajo kar tako meni nič tebi nič spraviti v stik z njegovimi zobmi in preden zdignejo v njegov nč kaj prijazni želo-dec, mu podkade v oči cel oblak temnorjavega črnila, da zmešani zobatec ne ve kam in cedi slino, ker so okusni mehkužci medtem že odnesli lovke.

Ker se hrani s tako dobro, izborna hrano, ni pajek, da se tudi njegova ne bi kaj prijeljo. Njegovo meso je zato nekaj posebnega in na ribjem trgu nikoli ne ostaja, čeprav ni najbolj poceni. Zato ga tudi ribiči zelo love. Pa ni, da bi se ribičem preveč izogibal. Ribiči navloze ribe v mreže. Nenasitni zobatec sili le tem mrežam in ker vidi v njih mnogo rib, misli, da bo tudi kaj zanj in ne ve, da je zanj samo mreža in da ga čaka vrela olje. Zelo dober je curk. Ker pa večjih tehta tudi do deset kilogramov in je tega mesa dosti, navrejo tega mesa, ga stisnejo in zaitjejo z oljem. Ko se jim ga zažóče, ga vzamejo iz posod in malo poškrope s kisom ali pa s sekam limone. In ne veš, kdaj je boljše, takoj pečen topel, ali pa ohlajen in malo okisan. Da se pa zobatec pripravljati na več načinov in na vse je dober, naravnost izborn.

Njegova prava domovina je menda Sredozemsko morje, love ga pa tudi v Oceanu vse tja do Kanarskih otokov, proti severu obrne bolj redko in le včasih ga vlove tudi ob britanski obali.

Toliko že vemo o tem zobatcu, da se nam že kar slino cede, glavnega pa še ne vemo, kakšen je. Siroko eliptičen, hrbet je visoko obokan. Glava je bolj koničasta kot široka. Usta so izrazita in štrle malo naprej. Zelo je izrazita črna probočnica in poteka vzporedno s hrbtom. Luske so srednje velike. Hrbet je svetlosiv, bolki vlečejo na

rdečkasto, trebuh je pa srebren. Po hrbtu in boku se vlečejo črne lise, ki so neenakomerno razdeljene. Tam, kjer se prišča prsna plavut, je črna madež. Posebno je lep, kadar ga obsije sonce, takrat se kar izpremeni in blesti v zelenkastem sijaju.

Zobatec se drži ob toplem času obale, v zimskih mesecih se pomakne v globlje morje. Pri nas jih je največ januarja in februarja in takrat so tudi najboljši. Samica odlaga jajčeca na kamenita in skalnata dna.

Love ga s traki in mrežami. Nekateri zelo cenijo zobatecovo glavo in se raje odrečejo tist ostali ribi in okusnemu mesu, samo da morejo sešati in lizati za njih tako okusno zobatecovo glavo. Okusi so pa različni.

T. P.

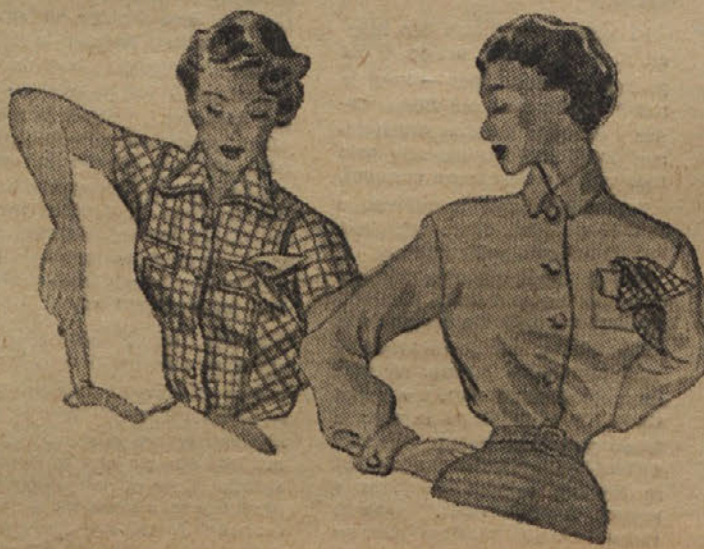
Nasveti

Mastne madeže odstraniš z usnja, če jih tamporiraš s koščkom krpe, namočene v bencinu, potem osušiš s suho krpo in narahlo zdrgneš z alkoholom, končno pa zločiš z mehko krpo.

Oksidovne madeže odstraniš z medjo, če jih zdrgneš s čistim amoniakom.

Zelo masten sir ostane svež, če ga oviješ v krpo, namočeno v slani vodi.

MODA

Dve sveži bluzi, prva iz karirastega platnenega blaga druga iz popelina

PERONOSPORA

najnevarnejša glivična bolezen vinske trte

Peronospora (Plasmopora viticola), in kakor ji še po domače pravimo strupena rosa, je ena najnevarnejših glivičnih bolezni vinske trte.

Peronospora so prenesli v letih 1870 do 1876 na trtne iz Amerike. V letu 1878 jo je našel v francoskih vinogradih znanstvenik Planchon, ki je tudi prvi izsledil trtno uš v Evropi. V letu 1880 se je razširila še po vsej Italiji in tudi pri nas. Od takrat povzroča leto za leto vinogradnikom mnogo skrbi, truda in stroškov.

V nekaterih letih se močno pojavlja in v velikem obsegu kljub škropljenju, ki ga vinogradniki tako skrbno opravljajo. Razni roki za škropljenje vinske trte proti peronospori namreč niso vsako leto isti, saj se razvoj glivice ne ravna morda po kakem koledarju, temveč so odvisni od vremenskih prilik, ki pa so skoraj vsako leto drugačne. Neuspeh, ki ga često doživljajo naši vinogradniki v borbi proti peronospori, je največkrat posledica nepravilnega škropljenja. Vedeči je namreč treba, da s še tako temeljitim in pogostim škropljenjem in najboljšim škropivom ne moremo ozdraviti okuženih rastlin. Temeljito pravilo za obrambo vinske trte pred peronosporo je pravočasno opravljeno zaščitno škropljenje.

V zadnjih letih se peronospora zaradi vremenskih prilik ni mogla v večji meri razviti. Od sedanjih vremenskih prilik pa bo odvisem pojav te bolezni. Ako bi kdo mislil, da je peronospora zaradi zadnjih sušnih let v veliki meri zatrla, ki se zelo varal; vemo namreč, da preživijo trosi v odpadnem listju lahko tudi dve leti, tako da so okužbe še v tretjem letu mogoče.

Ce hočemo voditi uspešno borbo proti peronospori, moramo poznati vse okolnosti, ki vplivajo na življenje te glivične bolezni predvsem povzročitelja bolezni, njegov življenjski razvoj in da zunanje činitelje, posebno vremenske, ki na razvoj odločilno vplivajo. Poleg tega pa je seveda še tudi izredno važno, da pravilno pripravljamo in uporabljamo škropiva, posebno bordoško (modro-galično apnenno) brozgo. Borba proti peronospori bo uspešna le, če bomo prvič pravočasno škropili; 2. pravilno pripravili škropilo in 3. pravilno škropili.

Peronospora je glivična bolezen, ki napade vse zelene trsne dele. Nekaj dni po okužbi ni na trti videti nikakršnih bolezenskih pojavov. Bolezen postane vidna, šele, ko se na zgornji strani listov pojavijo tako imenovani oljnati madeži, bledorumeni lise, ki so posebno lepo vidne, če jih držimo proti svetlobi. Ze prvi ali drugi dan (ob suhem vremenu tudi pozneje) se na spodnji strani listov pokažejo značilne prašnate prevleke, ki tvorijo bele pege; pravimo, da je izbruhnila bolezen. Listje se na teh mestih kmalu posuši in porjavi. V posebnih ugodnih vremenskih razmerah (vroče in vlažno vreme) pa bolezen lahko izbruhne, ne da bi se prej pojavili oljnati madeži. Kot rečeno, napada bolezen vse trsne dele. Če pogledamo te bele prevleke pod drobnogledom, vidimo nešteto majhnih brezbarvnih, ob vrhu razklenjenih trososcevc, ki na svojih koncih odvajajo v ogromnih množinah drobne, svetle poletne troske (seme), jajčaste oblike. Poletne troske raznaša veter po trsu in so izvor ponovnih močnih okužb. V kapljici vode ali rose namreč razpadejo na drobne tako imenovane bodilce, od katerih je vsak opremljen z dvema gibljivima bičkoma; z njimi se pomikajo v kapljici ter končno skozi dihalne reže vzkaliijo v notranjost zelenih trsnih delov, posebno v listje in rastlina je okužena. Glivica se med staničjem naglo širi in razvija tako imenovano podgobje, a po nekaj dneh bolezen zopet izbruhne, pojavijo se bele prevleke (trososcevi s trosi). Ti poletni izbruh v poletju večkrat ponavljajo, a šele proti jeseni prenehajo in glivica razvije v listju in drugih trsnih delih tako imenovane zimske troske,

ki so naslednje leto izvor ponovnih okužb.

V obliki teh zimskih trosov glivica torej prezimi pretežno v odpadnem listju, a spomladi ob primerni vlagi in toploti ti trosi vzkaliijo v majhne, bučkam podobne tvorbe-makrokonidije, ki izločajo drobne gibljive bodilce. Toplo nočno deževje in primerna toplota (nad 14.0 C) v mesecu maju pospešujeta okuženje in razvoj bolezni. Nekaj dni po okužbi, po tako imenovani valilni in inkubacijski dobi, opazimo na zgornji strani listov rumenkaste voljnate madeže in kmalu nato ebele prevleke — prvi poletni izbruh bolezni, ki mu sledijo v določenih časovnih razdobjih nadaljnji.

Rekli smo že in to moramo še enkrat poudariti, da bolezen po okuženju ni mogoče ozdraviti, ker glivici, ki se je že razrastla med

Kot je razvidno iz slike, peronospora tudi lahko močno napade še mlade poganjke.

Poškodbe, ki jih napravi peronospora na listih in jagodah vinske trte.

rastlinskim staničjem, z nobenim sredstvom ne moremo do živga. Bolezen torej edino lahko omejimo, oziroma preprečujemo nove okužbe. To storimo, ko škropimo vinsko trto s sredstvi, ki vsebujejo baker; ta že v majhnih količinah v vodi raztopljen deluje kot strup na poletne troske peronospore in uničuje njih kalivost. Zato pa moramo škropiti pravočasno in pravilno, se pravi, če preden se rastline okužijo s poletnimi trosi. Skrajni čas za škropljenje je, ko se na listju pojavijo prvi oljnati madeži.

O tem, ali je trsn list okužen ali ne, se lahko prepričamo takole: List položimo z zgornjo površino na moker pivnik ali platneno krpo in ga prekritimo s širokim kozarcem, ki smo ga prej od znotraj orosili z vodo; vse skupaj postavimo na toplem prostoru (25 do 30.0 C). Če je listje okuženo, se v 24 urah pojavijo na spodnji strani listov kjer so oljnati madeži, bele prevleke, ki so zanesljiv znak okužbe. Vendar pa tudi prezgodaj ne smemo škropiti, ker bi nam deževje škropilo lahko predčasno izpralo.

Kakor rečeno, se peronospora ne zadovoljuje samo z listi, ampak napada tudi zarod, zelene mladike in grozdje. Obolelim mladikam odpadajo v kratkem času vsi listi in njih nezreli les počrni. Če se ne posušijo, pozebe pozimi. Če bi za peronosporo obolele trte prepustili same sebi in jih nekaj let ne škropili, bi se posušile. Obolele jagode porjavijo, se stisnejo in odpadajo. Grozdje obolelih trt ima drobne jagode, ki nikdar popolnoma ne dozoriijo. Pripomniti moram še, da peronospora ne napada vseh trt enako hudo.

Kako se pa ravnamo glede škropljenja? Peronospora se širi samo v

vlažnem in toplem vremenu. Toplota mora imeti vsaj 20 do 25 stopinj. Pri nižji toploti se razvija. Najbolj ji ugaia vlažna soparica. Zelo prav ji pride tudi jutranja rosa, ki jo ogreje sonce. Na toplem in vlažnem listju njenji trosi zelo naglo vzkaliijo in bolezen se neznansko hitro razširi, in v nekaj dneh ji nobeno škropljenje ne more več do živga. Škropljenje pomaga nantrč le, če ga opravimo, preden se je bolezen pojavila. Zato škropimo pravočasno in ne čakajmo, da trte obolijo! Navadno je treba pri nas škropiti:

Prvič sredi maja;
drugič 14 dni pozneje, tako nekako v času cvetja;
tretjič, ko je trta odevela;
četrtič in petič po potrebi do začetka avgusta.

Za prvo škropljenje porabimo po 1 kg, za drugo 1.5 kg, za tretje in nadaljnja škropljenja pa po 2 kg modre galice na 100 l vode. Porabiti več kakor dva kg modre galice na 100 litrov vode je nepotrebno in potratno.

Da škropljenje uspe pripomore seveda tudi pravilna priprava brozge. Najboljšo brozgo za škropljenje napravimo takole: Predvsem moramo imeti dobro galico, ki mora imeti lepe kristale in čisto, modro barvo. Drobni kristalki in zelenkasta barva nam povedo, da je v galici poleg bakra tudi železo, ki peronospori ne škoduje. Za 100 litrov škropila odtehamo 1 kg čiste bakrene galice. To raztopimo

najhitreje z vročo vodo v bakreni, medeni, stekleni ali pa v leseni posodi; železno posodo modra galica naglo razjeda. Če nimamo gorke vode pri rokah, raztopimo galico v 50 litrih čiste vode, ki smo jo odmerili v lesen čeber. Da se galica hitreje raztopi, jo stolčemo na drobce ali v prah in jo obesimo v primerni vrečici v čeber z vodo.

V drugi večji čeber, ki drži 100 litrov, vlijemo tudi 50 litrov čiste vode. Iz tega čebra vzamemo 3 do 4 litre vode, v kateri pripravimo iz pol kg živega ali iz dobrega kilograma komaj gašenega apna apnenno mleko. Če bi to mleko ne bilo čisto, ga moramo precediti skozi gosto sito, ker bi nam sicer nesnaga zapirala drobne cevi pri škropljenju. Apnenno mleko razredčimo potem v vodi, ki je v večjem čeburu in ga dobro premešamo. Nato pa prilijemo med neprestanim mešanjem v čeber z apnenim mlekom raztopljeno galico iz manjšega čebra! Na ta način pripravljena brozga je najboljše kakovosti dasi če dela nekoliko več.

Ko smo prilili vso raztopino galice iz prvega čebra in jo zmehali z apnenim mlekom v velikem preizkusimo škropilno zmes z fenolftaleinovim papirčkom. Če postane roza barve, ko ga pomočimo v zmesi, je zmes pravilna in takoj uporabna. Ako ostane papirček bel, moramo zmesi priliti polagoma še toliko apnenega mleka, dokler papirček ne pordeči. Kadar pa postane takoj močno rdeč, je v zmesi preveč apna, ki ga odpravimo tako, da prilijemo še toliko raztopljene galice, da papirček zopet skoro pobeli. Torej tako pripravimo enoodstotno bordoško brozgo!

ČEBELARJENJE

v mesecu maju

Za naše čebelarje razmere je mesec maj odločilen. Panji rojijo; zato razumem čebelar pa sam odloča o številčnem stanju čebelnih družin z umetnimi roji. Ne bodimo prelakomni glede števil rojev. Donosnost čebelarstva ni vedno odvisna od števila panjev, temveč od njihove moči. Ze stari čebelarji pravijo: »Vrče medu polnijo močnej družine, slabiji pa jih praznijo«. Spomladi v začetku čebelarškega leta mora čebelar poznati vsak panj posebej. Najbolje je, da postavi slabše v čebelnjaku na eno stran in jim ne pustijo rojiti.

Posebno skrb mora čebelar posvetiti maticam. Stare in slabe nerodovitne matice moramo zamenjati. Pri tem moramo biti zelo previdni, da nam čebele ne umorijo nove matice. Da to preprečimo, polagamo matice v novo domovino vedno v maticni rešetki (matically). Maticnico si vsak čebelar lahko sam napravi tako, da ovije okoli prst debele palčice navadno, železno mrežo. Spodnji del kletke zapremo s lesenim zapahom, gornji pa, ko smo vanjo spravili matico, s tenko plastjo voška. Kletko obesimo v sredino vališča in tam ostane nekaj dni, dokler se čebele z njo ne spriznajo. Matica spozna sama, kdaj je čas, da stopi v novo družbo in začne gristi vošek. Pri tem ji vedno pomagajo čebele.

Dobri in močni panji pričenejo pri dobri paši postavljati maticnjake. Matica polaga v maticne celice jajčeca in ko izleze iz teh prva matica, odide del čebel s staro matiko iz panja — prvi roj. Omenili smo, da napreden čebelar ne čaka naravnih rojev, temveč sam odloča, kateri panj naj roji in kdaj naj roji. Čebelar torej lahko o pravem času napravi nove — umetne roje.

Iz močnega panja vzame staro matico in z njo nekaj čebel ter jo prenese v nov panj, v katerega je prej postavil 5-6 lepih in zdravih satnikov. Novi panj postavimo na mesto starega tako, da se vanj vsuje del čebel starega panja.

Novi roj napravimo tudi na ta način, da vzamemo močnemu plemenjaku nekaj satnikov z zalego, medom in mladimi čebelami. Če ni na omenjenih satnikih maticne celice, je moramo vzeti iz kakšnega drugega panja in jo prilepiti spodaj ali ob strani satniku z zalego.

Na ta način si lahko nova družina vzgoji novo matico.

Umeten roj lahko napravimo iz več panjev takole: Vsakemu močnemu panju, ki se pripravlja na rojenje, vzamemo 2-3 satnike z zalego in toliko mladih čebel, da lahko pokrijejo satnike. Na ta način dobimo nov panj s 6-8 satnikov. Novemu panju moramo dodati nekaj satnikov z medom in obnožino in en satnik z vodo. Panj postavimo na poljuben prostor. Po dveh dneh mu dodamo (vcepimo) pokriti maticnjak (celico z novo matiko) ali če je le mogoče novo oplojeno matico.

Čebelar, ki ima za svoje razmere dovolj panjev, lahko prepreči čebelar, da rojijo. V ta namen lahko odstrani vse maticnjake in trotovisko zalego. Satnike, napolnjene z medom, lahko nadomesti s praznimi satniki ali satniki z umetnimi medstani. Če pustimo, da čebele enkrat rojijo in želimo, da ta panj z novim rojenjem, ne oslabi, lahko pustimo, da roji drugič, toda takoj po rojenju porežemo vse maticne celice, družca vrnemo, pred vrnitvijo pa mu uničimo matico.

Da čebele drugič ne rojijo, lahko preprečimo tudi tako, da postavimo panj, v katerega smo ogreblj prvca (prvi roj), na mesto starega panja (izrojenca) tega pa na poljuben prostor. Na ta način dobij prve vse tiste čebele, ki se vračajo s paše na svoje staro mesto. Izrojenca moramo dati nekaj medu, če je potrebno, na vsak način pa nekaj vode (v praznem satu), ki jo čebele uporabljajo za pripravljanje živeža zalegi.

Vsak čebelar dobro ve, da je od matice odvisno, kakšna bo družina in zato naj bo njegova prva skrb, da zredi dobre matice in nadomesti stare z novimi. V starih čebelarjih knjigah čitamo, da moramo menjavati matice vsaka 3-4 leta. Imkustva pa so dokazala, da se lahko matica že v drugem letu tako izžepa, da se je ne izplača več držati v panju. To velja posebno za velike panje tipa »Dačan blat« ali pa »Znidarski panja«, ki najbolj prevladujejo v naših čebelnjakih.

Cepljenje

vinske trte v zeleno

Precej je pri nas razširjeno cepljenje vinske trte tudi v zeleno. Seveda ima ta način cepljenja svoje dobre pa tudi slabe strani. Dobro je, da zahteva obnovevin vinograda mnogo manj osnovne glavnice in da se sprime cepič s podlago mnogo bolj tesno in popolnaje kakor pri cepljenju v suho.

Slabe strani cepljenja v zeleno pa so:

1. Dolgotrajno deževje, vetrovi in večkrat tudi toča zelo škodijo cepičem.

2. Cepljenje in iskanje potrebnih cepičev je zamudno; cepljenje pade namreč v dobo, ko je na polju in v vinogradu obilo dela.

3. S cepljenkami obnovljeni vinogradi začnejo najmanj eno leto prej roditi kakor oni, cepljeni v zeleno.

Najugodnejši čas za cepljenje v zeleno je mesec maj, in sicer v jutranjih in popoldanskih urah, ob lepem, mirnem in ne prevročih dneh. Najslabše vreme za cepljenje je mrzlo in vetrovno deževje. Dober cepilec cepi dnevno 250 do 350 trt.

Cepiče režemo in pripravimo v vinogradu. Pri izbiri cepičev moramo paziti na vrsto, zdravje, rodovitnost in plemenitost trte. Nikakor ne režimo cepičev od onih trt, ki sicer mnogo rodijo, a dajejo slabe vino. Paziti je tudi na zdravje trt, zlasti na to, da nista listje napadla peronospora in pa oidij. Za cepiče so najbolj sposobni poganjki, ki niso prezreli, niti premladi in premlaki, tudi ne sme biti še viden bel stržen.

Izbrane poganjke odrežemo, jih nato takoj skrajšamo, kolikor je njih mladika prezrela in premeška. Nato porežemo liste in pustimo na cepiču 1/2 cm pecilja. Morebitne prav majhne zakotne poganjke pa pustimo take, kakršni so. Nabrane cepiče hranimo do uporabe zavite v mokro cunjjo.

Za cepljenje je nujno potreben oster nož in dobri trakci iz gumija za obvezovanje. Trakci morajo biti sveži, elastični, 10 do 12 cm dolgi ter iz finega gumija, ki ob deževju ne popoka. Vsak cepilec naj ima s seboj cunjjo, da po vsakem cepljenju obriše nož, kakor tudi oslo.

Poleg tega da si pravočasno nabavimo cepilni nožiček in trakce, moramo tudi skrbeti, da tiste, ki jih nameravamo cepiti v zeleno, kakih 10 do 14 dni prej očistimo nepotrebnih poganjkov.

Cepimo takole: Za cepljenje izbrani poganjek prerežemo na gladkem mestu med dvema členoma s posebnim, gladkim 1 in pol centimetrom dolgim prerezom kolikor mogoče nizko v bližini zemlje. Lista na divjem poganjku med cepičem in starim lesom pa ne smemo porezati, kakor mnogi napačno delajo. Po prerezu na divjaku poiščemo med cepiči primerno debel cepič in napravimo na njem enak prerez kakor na podlagi, in sicer dva do tri cm pod členom. Nad členom pa ga prerežemo kake tri do štiri cm nad očesom. Nekateri puščajo na cepiču dve očesi, vendar pa to ni priporočljivo, ker take cepiče rad odlomi veter. Ko smo napravili oba prereza, položimo prerez cepiča na prerez podlage in začnemo obvezovati z gumijevim trakcem.

Navadno cepimo na vsakem divjaku 1 do 2 poganjke. Čez 14 dni slabši poganjek odlomimo in pustimo rasti samo en cepič. Od vsakih 100 dobrih napravljenih cepičev se jih ob lepem in ugodnem vremenu prime 80 do 90. Ko se cepiči primejo, moramo nujno večkrat škropiti z modro galico, žveplati, večkrat menderati divje poganjke in pravočasno privezati plemeniti poganjek h kolu, da ga veter ne odlomi.

ČITAJTE

Ljudski tednik

DOBER DOB

PREŽINOV

VORANC

XI

Vojni roman slovenskega naroda

Popović je molčal in mirno kadil svojo večno cigareto. Po kratkem odmoru ga je Poznik naravnost vprašal: «Kaj pa ti misliš o Italiji? Nas Slovence skrbi...» Popović se ni zganil, temveč je dolgo strmel v deske gornjega pograda. Potem je počasi spregovoril:

«Eno je gotovo, usoda Avstrije je zapečaten...» Očividno je bil oprezen. Toda Grum je postal nestrpen: «Slovenci mislimo, da stoji stvar slabo za nas». Kot da bi ga ne slišal, je Popović mirno nadaljeval: «Srbija bo izšla iz vojne kot zmagovalka — to je gotova stvar!» Spet je prenehal in se odkašljal.

Amun je pogledal okrog sebe, potem pa previdno rekel:

«Potemtakem je Rusija Slovane izdala...»
Toda nato je skočil Poznik:
«Kako moreš kaj takega trditi, človek božji!»
Popović se je hladno nasmehnil:

«Srbija bo zmagovalka; vi pa, Slovenci, boste najbrže prišli pod Italijo, vsaj en del. Zakaj? Vojska je račun, kakor vsaka druga trgovina in nekdo mora plačati žrtve. Danes je dejanski tako, da ni drugega izhoda. Rusija ni mogla storiti drugače. Udeležba Italije pa je dragocena stvar. Pozneje se bo videlo. Stvar se lahko popravi v eni izmed prihodnjih vojn...»

Poslušali so ga z utripajočimi sreci. Grum si ni mogel kaj, da ne bi rekel:

«Ali ne bo sedanja vojna zadnja?»
Namesto odgovora se je Popović mrzlo nasmehnil:
Razgovor se ni mogel prav razviti in kmalu so se tovariši poparjeni odstranili; celo Poznik je kazal nezadovoljen obraz. Ko so odhajali, je Grum dejal:

«Zdi se, kot da bi bilo njemu vseeno...?»
«Se huje — govori, kakor bi bili mi zadnji na svetu;» je jezno menil Amun.

«Kar se tiče tega, ima prav! Med zadnjimi smo...» Stefanič se je žalostno nasmehnil.

«Ti Srbi, je zamišljeno povzel Grum, imajo nekaj, česar mi nimamo. Držijo se kakor lipovi bogovi. Nekaj pones imajo. Mi Slovenci tega ne poznamo, a je škoda...» Cez nekaj časa se je oglašil Demark z razdraženim glasom:

«To pa rečem, da rajši ostanem pod Avstrijo, kakor pa pod Italijo!»

«Jaz tudi!» je ponovil za njim Grum.

«Jaz tudi, jaz tudi!» so poudarili še drugi in naposled tudi Pozniku ni preostalo drugega, kakor da je pritegnil.

Zaman so se trudili, da bi se pomirili. Koliko nejasnosti! Kako to! Ali ni vojna med slovanstvom in germanstvom? Ali ni to vojna za svobodo podjarmljenih narodov? Se prve ni konec, pa govorijo nekateri že o novi. Dvomi so postajali vedno hujsi in so jih mučili noč in dan, zaupanje v neke nedoločne slutnje se je znova začelo mlatiti. Rainerjev socializem se jim je zdel tuj, nepravilen, nedosleden; sedaj pa spet Popović! Kam bi se neki človek oprl? Laže kakor drugim je bilo Palirju. Imel je vsaj svoj socializem, v katerega je veroval in mu zaupal.

«Po vojni bo vse drugače. Ljudstvo bo prišlo do besede. In potem bo za vse prav. Ali mislite, da bodo vedno kapitalisti vladali?»

Stefanič ga je pogledal v gorečem upanju:
«Kakor ti praviš, bi bilo najbolje. Potem bi Slovenci sami lahko vstali. Toda kdo bo to izvedel, kdo...?»

Bataljon je dobil novo vojno opremo. To je bilo znamenje, da se bliža čas odhoda na fronto. Nova ni bila le montura, temveč tudi puške, ki so se dišale po tovarni. Neverjetno je pa bilo, kakšni so bili bajoneti. Bili so popolnoma topi. To je izvalo med moštvom razne pomisleke. Almer je naravnost trdil, da si s takim orožjem ne upa na fronto.

«Brez kija ne spraviš te konice v trebuh. Na — videti! Pri tem si je tiščal bajonetovo konico v trebuh. Held je hotel biti bolj pameten:

«Ce se zaletiš, ga že spraviš noter».
Nekaj dni pozneje pa je Almer stopil žarečega obraza v barako. Skrivnostno nasmihanje njegovih vedrih oči je bilo dokaz, da je iztaknil nekaj posebnega. Nekateri so predli okrog njega, toda šele po precejšnjem obotavljanju se jim je razodel. Privlekel je iz nožnice svoj bajonet.

«To je zdaj nož, kakor se spodobi!»

Barfuss, Amun, Held in še nekateri drugi so ga obstopili. V Almerjevih rokah se je blestel pravkar zbrusen bajonet, od katerega se kar niso mogle odvrti njegove zaljubljene oči.

«To je jeklo, rečem vam, pregiblje se kakor sončni žarek! In pogledajte, kak glas!» Almer je z nohtom levega palca krenil po konici, da je zazvenelo s tankim čistim glasom: zzz-zzz-z-z-zink. Potem je preizkušnjo še nekajkrat ponovil in vsakokrat zaporedoma zavilitel rezilo k ušesu enega med zbranimi občudovalcev.

«Res, izvrstno jeklot!» je strokovnjaško ugotovil Kalivoda, ki je bil v kovinah vsežak.

Po daljšem prigovarjanju je razodel tovarišem, da je v predmestni, napol kmečki hiši blizu barak iztaknil izvrsten brus na ročni pogon, kjer je nastroil bajonet. «Ideja ni slabša, so mrmrali nekateri.

Se tisto popoldne je frajtar Kopajnik pokazal Almerjev bajonet lajtnantu Hergottu, ki se na novo pri-krojenemu orožju ni mogel načuditi. Posledica tega je bila, da sta še istega večera odšla Kopajnik in Almer v hišo, kjer je bil brus, in sta kmata naprosila, naj ga posodi bataljonu, v kar je posestnik po dolgem pre-rekanju privolil.

Brus so namestili za barako četrte stotnice in so ta-koj začeli z obratovanjem. Najprej je brusila prva stot-

nija. Lajtnant Hergott je že za prihodnji dan napovedal bajonet-vizit in zagrozil s kaznijo vsakemu, ki ne bi imel v redu orožja. Brusila sta po dva in dva. Večina je delala površno in je gledala, da posej čimprej opravi. Moštvu se je poznalo, da mu je tega dela do grla. Čeprav je vsak vedel, da se pripravlja za vojskovanje, da bo mogoče v najkrajšem času že stal na fronti, je ven-dar brušenje bajonetov porazno učinkovalo. Vojaki so se kakor pijani vračali v barako, večini se je zdelo, da so se jim želodci napolnili s težko tvarino in čutili so nagnjenje k bljuvanju.

Lajtnant Hergott je zadnji čas začel posvečati pre-težen del svojega pouka tako imenovanemu pozicijske-mu boju. Iz tega so vojaki sklepali, da bo bataljon goto-vo odšel na italijansko fronto, ker je nekatere zelo po-parilo, predvsem Stefaniča, Amuna, Poznika in njihov ožji krog. Demark, Dervodel in še nekateri drugi so bili pa skoraj veseli, da bodo šli braniti lastno zemljo, ka-kor so trdili. Znašli so se na istem stališču z Almerjem, Segalom in tovariši, ki so trdili, da gredo radi na ita-lijansko fronto, kjer jim bo dana priložnost, obračunati z izdajalci. Le pobuda je bila pri obeh različna...

XIII.

Bataljon se je prvič udeležil velikih garnizijskih vaj. Tudi to je govorilo za bližnji odhod na fronto. Marš-bataljon 27-tega pešpolka ter. 8. lovski bataljon sta za-sešla višine vzhodno od mesta, bataljon št. 100 ter marš-bataljon domobranskega polka št. 3 sta pa imela nalo-go, te postojanke napasti in jih zavzeti. Vajam je pri-sostvoval sam divizijski general z vsem štabom častnikov mestne posadke.

Po dvehurnem maršu skozi jutranjo, še meglovito pokrajino, polno položnih zelenih gričev, tihih gajev in rosnatih polj, mimo mokrotnih lesov, ki so odmevali pti-čjega zganjanja, mimo zamišljenih kmečkih domov, če-pečih ob obronkih teh lesov, je bataljon naposled dospel do črte, kjer se je moral razviti v linijo. Prva stotinja je bila na skrajnem desnem krilu fronte. Častnikov že vse jutro ni bilo videti in prvi stotniji je poveljeval pra-porščak Domin. Prvi vod s četovodjo Erdkönigom na čelu je moral oskrbovati desno krilo. Ker je bilo pre-malo šaržev, je četovodja Erdkönig imenoval Almerja za komandanta krilne patrulje, katero je tvoril prvi vod, v katerem so bili Stefanič, Amun, Janoda, Kalivoda, Palir, Barfuss in drugi.

Almer se je čutil počaščenega ter je takoj začel raz-kazovati položaj:

«Tam, kjer je tisti grad za lesovi, tam je sovražnik. Naš cilj pa je tisti gozdni šop desno od gradu»

Vojaki so se molče zastrmeli proti cilju, ki se je zdel še presneto daleč.

«Opoldne bomo z naskokom vzeli sovražno linijo,» je nadaljeval Almer, «glejte, da ne bomo delali sramote našim častnikom, ki nas bodo opazovali s sovražnih vi-sin».

Govoril je, kakor govore stari, dobri šarži.

Vojaki so ga tiho poslušali. Bilo je še zgodaj in po njihovem mnenju bi se dalo preživeti prijeten popoldan, če bi bil Almer pameten. Nenadoma mu je rekel Barfuss:

«Pazi, Almer, da ne boš preveč sitnaril. Če smo pa-metni, se ga dancs lahko napijemo. Poznam te kraje, včasih je bil tukaj dober mošt doma.»

Almer je nekaj momljal, česar pa nihče ni razumel. Patrulja se je napotila po gozdu, skozi katerega se je lomila luč sončnih žarkov in spreminjala redke jase v svetle tolmune, obrobene z biseri jutranje rose. Tla so bila vlažna in mehka in hoja je bila nad vse prijetna. Cez nekaj časa je Almer menil:

«Zdaj se bomo morali po vojaški razvrstiti. Ti, Amun, boš šel ven, rob gozda, na desno, Barfuss, ti boš korakal vstric njega, toda drži se vedno kakih dvajset korakov bolj v notranjost gozda, a ti, Palir, boš šel vstric z njim, tako, da boš videl njega in nas, glavno patruljo. Stefanič, ti pa drži zvezo na levo, zato se boš spustil tja dol v jamo. Glej, da ne izgubiš iz vida Se-gala, ki je v prvi liniji. Pazi tudi na njegove znake in jih daj naprej».

Patrulja je počasi prodirala dalje po gozdu, držeč se Almerjevih navodil. Onim, ki so korakali po cesti, je bilo prijetno, medtem ko so se morali Barfuss, Amun in Stefanič prerivati skozi grmičevje. Najprej se je in gozda začulo Barfussovo robantanje, ki se mu je kmalu pridružilo še Palirjevo preklinjanje. Vendar je patrulja v raztegnjeni formaciji srečno prekorajčila gozd. V isti razpostavi je napredovala tudi po zmernem poljskem pobočju za gozdom, le da so se morali krilni vojaki na polju izogibati zaraslim njivam in travnikom. Zato so Amun, Barfuss in Palir korakali čez polje skupaj po ozkih zarah. Sredi pobočja je bila velika kmečka doma-čija z belimi zidovi in mogočnimi ostrešji.

Barfuss jo je motril s strokovnjaškimi očmi, potem se je odločil s težkim glasom:

«Tu ne bo nič — prevelika in pregosposka hiša. Poj-dimo dalje».

Toda komaj so prišli onstran kmetije, so se že mo-rali vreči v travo. Povelje je bilo dano že prej, a Bar-fuss in njegova tovariša niso zapazili Almerjevih zna-kov, naj se uležejo, temveč so mirno, drug za drugim ko-rakali po ozki stezi pobočja proti vzhodu. Naposled je Almer obupno zavpil s cestnega roba, na katerega se je spustil po trebuhu:

«Ležite vendar, konji, kam rinete za hudiča!»

Vrgli so se v travo in njih oči so se brezskrbno zagledale po dolinici, ki je ležala pod pobočjem na levi.

Na desni in levi strani potočka, ki je tekel od severa sem naravnost proti bregu, na katerem so ležali, so se razprostirala zarasla polja, oba bregova pa, ki sta obda-jala dolinico, sta na svojih hrbtih nosila vrsto kmečkih domov. Vse je bilo pokrito s prosojnim sončnim svitom, ki je mirnemu zatišju dajal videz spokojnosti in sreče. Ob potoku vse do gozdnega slemenca, ki je zapiralo do-linico, je bilo videti vrsto črnkastih plič, ki so ležale po travi. To je bil bataljon, počivajoč, kakor oni in ča-kajoč novega povelja. Tik pod pobočjem je ležal v travi Segal kot prva zveza patrulje.

Po zamišljenem opazovanju te slike je Palir vzdih-nil:

«Škoda, da nismo kje sredi linije. Tam je veliko kmetij in bi laže kaj iztaknili kakor tukaj».

Toda Barfuss ga je zavrnil:

«Rajši sem na krilu, kakor v sredini. Tam moraš z drugimi dalje, medtem ko na krilu nimaš kontrole. Le počakaj, bomo že kam prišli».

Medtem so se pikice po dolini začele dvigati iz trave in prodirati dalje. Zadnji se je dvignil Segal in zapustil velikansko vališče za seboj. Videli so, kako je mahal z roko proti pobočju, kjer so se dvignili tudi že Almer in njegovi.

«Pa gremo tudi mi!» je dejal Amun. Potem so vstali in se počasi napotili vstric onih. Ko so tako stopali po mirnem polju, se jim je zdelo, da niso vojaki, temveč jutranji sprehajalci, ki brez cilja romajo po jutranji di-šči naravi. Z vsakim korakom se je resničnost njih uso-de oddaljevala nekam pod nebo in jih puščala same in srečne sredi polj. Barfuss je spet prišel:

«Tukaj je ravno tako, kakor pri nas...»

Tovariši mu niso utegnili odgovoriti, ker so opazili, da jim Almer neprestano daje znamenja z roko. Amun je dejal:

«Moramo vsakebi, kakor smo šli spočetka, sicer se bo še v hlače podelala».

Trije so krenili spet na desno vrh slemenca, ki jih je spremljalo, da je Palir ostal na sredi kot zveza s kril-no patruljo. Toda komaj so se razvrstili, je Almer že zopet mahal. Videli so, da se je vsa linija ponovno vr-gla v travo. Vrgli so se še oni. Potem je šlo dalje. Pa-trulja je kmalu izginila v sadovnjaku pohlevne kmetije. Čim so se skrili Almerjevim očem, ni bilo več mogoče zadržati Barfussa.

«Čakajte tu, grem pogledat. Mislim, da bo nekaj...»

Odšel je v hišo in koj nato je prišla z njim postarna mati z velikim vrčem. Krenila je v klet in se kmalu vrnila s polno posodo mošta. Bil je izvrstna, rezka pija-ča, ki je prijetno ščegetala po grlu. Ker se je medtem pridružil tudi že Palir, je na vsakega prišel skoraj liter pijače. Ko je patrulja praznila vrč, je kmetica iz hiše prinesla ogromen krajec domačega kruha.

«Kaj smo dolžni, mati?» jo je pobaral Amun.

«Nič, ker ste vojaki. Tudi od naše hiše sta dva v vojni in tudi onadva sta vesela, če kje kaj dobita».

Patrulja se je zahvalila in pohitela z dvorišča za Al-merjem. Imeli so srečo, kajti medtem ko so se oni krep-čali na dvorišču, je linija že spet ležala v travi. Prišli so ravno prav, ko so vojaki začeli vstajati.

«Kje ste pa bili?» je odi spodaj vpil Holeman z za-vistnim glasom.

Patrulja se je zadovoljno režala proti cesti. Potem so se spet razdelili. Imeli so pa neverjetno srečo: streljaj pred njim se je v soncu spet bleščala kmetija, ravno na njihovi poti. Čim so prišli do nje, je Barfuss spet posku-sil. Spet so pili, čeprav ni bila pijača tako dobra, kakor pri prvem kmetu. Toda niso še utegnili izprazniti posode do polovice, ko sta od spodaj pridirjala Janora in Hole-man.

«Svinje, ali mislite, da boste kar sami žrli?»

Ko so se napili, so se spet ločili. Patrulja je morala pohiteti, ker se je medtem linija že precej oddaljila.

«Dolej gre čisto dobro,» je menil Palir, ki se je za-dnji izmotal z dvorišča.

Kmalu je patrulja dospela do gozda, ki je pokrival vso padajočo plast slemenca. Ko so skušali posamič pro-dreti vanj, so naleteli na tako gosto, trnovito grmičevje, da so morali namero opustiti. Začeli so iskati stezo, ki bi jih vodila desno od ceste, toda tudi te niso našli. Morali bi torej za vsako ceno skozi trgovce. Toda Barfuss se je odločil:

«Kaj bi tukaj rinili, ko je pa malo spodaj cestas».

Spustili so se nizdol na cesto, po kateri je korakal Almer s svojimi.

«Nazaj, držite kritje!» je vpil Almer, ki jih je za-gledal.

«Ah kaj, kdo nas pa tukaj vidi?» mu je odvrnil Palir.

Almer si ni mogel pomagati. Iz gozda pod njimi je odmevalo lomastenje hoste in kmalu se je začela tudi kletev. Vojaki so se začeli posmehovati.

«Vidite Segala, kako se drži predpisov; kar po sre-di hoste lomasti; je škodoželjno menil Holeman.

«Tako je prav;» je kratko poudaril Almer, ki je še zmeraj grdo gledal.

«Naj pa hodi po hosti, kdor ima veselje, se je ro-gal Barfuss.

Cez kake pol ure so spet prišli na odprt svet; pred njimi se je razgrnila nova, a malo širša dolinica. Na dnu, prav pod slemenom, na katerem so stali, je bila vaa, skrita v košatih sadovnjakih. Čeprav ni bilo sonce še previsoko na nebu, je njegova toplota vendar že popila vso roso in po zraku je zadišalo po pokošeni travi in cvetočem žitu, s katerim so se bahale valjujoče njive.

(Nadaljevanje prihodnjice)

KULTURNA KRONIKA

Dne 1. maja je preteklo pet let, odkar so Hacinovi krvniki v turjaških gozdovih do kraja izmučili in pobili našega primorskega rojaka, umetnostnega zgodovinarja Dr. Franceta Mesesnela in devetnajst njegovih tovarišev. Dr. France Mesesnel se je rodil v Cervignanu leta 1894, za svoj dom pa je imel Vipavsko dolino. Tudi kot znanstvenik je ostal zvest Primorski in je napisal študijo »Slovenska likovna umetnost v Julijski Krajini«. Bavil se je s slovensko umetnostno zgodovino, srednjeveško bizantinsko umetnostjo na področju sedanje republike Makedonije.

V Ljubljani se je začel II. študentski festival slovenske univerze. Akademski pevski zbor je pripravil stilni koncert »Jugoslovanska kola«, ki ga bodo prvi izvajali na tem festivalu. Plesna skupina bo nastopila s Kozina Mlakarjevo »Belo Krajino« in z baletom iz opere »Ero z onega sveta«. Folklorna skupina bo nastopila s slovenskimi ljudskimi plesi, ki bodo izpolnili ves večer, na zaključnem večeru pa bo izvajala srbska kola. Dramska družina bo uprizorila komedijo španskega pisatelja Beneventa »Idealni in koristi«. Zabavni orkester bo izvajal predvsem plesno glasbo.

V Rimu je umrl znan italijanski književnik in napredni javni delavec Francesco Jovine. Svoje ga namena, da bi osnoval Društvo pisateljev nove Jugoslavije, ni mogel uresničiti zaradi politične smeri vodstva KPI, katere član je bil tudi Francesco Jovine. Konec marca 1948 je Jovine s skupino naprednih italijanskih intelektualcev in javnih delavcev obiskal Istro in jugoslovansko področje STO. Po povratku v Italijo je bil z navdušenjem poudarjal socialistično stvarnost v Jugoslaviji. Jovine ni skrival, da ne odobrava revizionističnih metod, ki jih informbirojeveji uporabljajo proti Jugoslaviji.

Kot mlad pisatelj se je izkazal že pred vojno, ko je opisoval bedo in trpljenje svojih sočravljanov — dninarjev iz pokrajine Molise, južno od Rima.

Umrl je ugledni slovenski glasbenik Anton Neffat, ki je bil mnogo let dirigent ljubljanske in po vojni prvi ravnatelj mariborske opere. Anton Neffat je bil po rodu iz Istre. Rodil se je 22. marca 1893 v Rovinju. Neffatovo organizatorsko delo sega vse do njegovih dijaških let. Bil je mnogo let podpredsednik Udruženja gledaliških igralcev in odbornik Saveza muzikarjev. Bil je soustanovitelj in prvi predsednik prve ljubljanske filharmonije. Po vojni pa je posvetil svoje sposobnosti in svojo skrb mariborski operi.

O priliki »Tedna kulture« po vsej LR Hrvatski so organizirali tudi na področju Reke krajevne kulturno — umetniške prireditve. Te prireditve bodo v tistih krajih, kjer do pred kratkim ni bilo kulturno — umetniških društev, kot n. pr. v Pazinu in Crikvenici. Teh prireditev se bo udeležilo 48 hrvatskih in 15 italijanskih krajevnih prosvetnih matric s približno 190 folklornimi, odrskimi, pevskimi, glasbenimi in literarnimi skupinami. Nastopilo bo nad 4000 članov teh skupin. V številu niso vštete še prosvetne skupine, ki so nastale pred kratkim.

Od ustanovitve v začetku leta 1948 do danes se je KUD »Fratellanza« razvil do enega izmed najboljših kulturnih društev italijanske narodne manjšine. Najmočnejši je pevski zbor s 70 člani, sledi mu dramska sekcija z 20 in mandolistična skupina s 18 člani. Glasbeni tečaj poseja 12 mladincev. Društvu sta ves čas pomagali sindikalna organizacija in Italijanska unija. »Fratellanza« je sodelovala z uspehom na nekaterih festivalih italijanske manjšine. Društvo je tudi podprlo reško Narodno gledališče. Nekateri boljši člani zbora so postali stalni člani gledališča.

JOSIP KJACIĆ

V ruski vasi: slovo

Josip Kjačić prvi slovenski slikar iz Slovenske Benečije

Beda, pomanjkanje ter kulturna zaostalost zaradi divjega raznarodovanja, to je delež Beneške Slovenije pod Italijo, delež tega najzapadnejšega dela Slovencev in Slovanov sploh, ki so prišli pred skoro poldrugim stoletjem prav do vzhodnega roba Severne italijanske nižine. In to raznarodovanje tudi danes po dveh svetovnih vojnah, ki so se bojevale za svobodo narodov in delovnega ljudstva, ni odnehalo niti za las. Zato so prave bele vrane posamezni nadarjeni sinovi te slovenske zemlje, ki so mogli prodrati v svet visoke kulture in dati svoj doprinos človeštvu v njenem imenu.

Mislil, da se lahko upravičeno vprašamo, ali bi bil postal Josip Kjačić slikar, umetnik takega formata, če bi bil živel v dušljivem ožračju Beneške Slovenije, ki jo označuje še danes pravo prusaško raznarodovanje. In še: ako bi se bil razvil, ali bi bil ostal zaveden Slovenec.

Josip Kjačić je bil rojen v mestu Vladikavkazu (današnji Ordžonikidze oz. Dsaudžikan, ki je v Transkavkaziji v Velikoruski SSR, glavno mesto oseske republike) 1.1895, kot sin Beneškega Slovence, sin trgovca, malega industrijca, ki se je bil tja preselil desetletje prej.

Oče je doma iz Podutane (it. Altana) nad Skrutovim pri St. Lenartu. S 15 leti se je bil izselil s celotno skupino beneških Slovencev, ki so šli takrat še v carsko Rusijo in so osnovali med Tatari, Kozaki, Kalmiki, Osetini in drugimi mongolskimi plemeni Zakavkazja cel slovenski »hutor« (vas, zaselek), v bližini Vladikavkaza. Podjetni mladič je prehodil vso južno Rusijo od Odesa do Kaspiškega morja, vso Perzijo-Iran ter zalezel z malo kupčijo tja v Afganistan skoro do mej Prednje Indije. Napravil si je denarja ter se vrnil v Trst. Tu je začel trgovino s sadjem. Ni mu prijalo. Vrnil se je v Zakavkazje. Cez nekaj let ga je zopet pognalo domotožje domov in ljubljeno Podutano — polskat si nevesto, Slovenko. V tretje se je vrnil v Vladikavkaz, kjer se mu je med drugimi otroki rodil tudi sin Josip.

Kot zanimivost naj opomnim le, da se Slovincem vsega hutorja ni godilo slabo. Rusi so spoštljivo ravnali z njimi in ohranili so italijansko državljanstvo. L. 1937, so se vsi vrnili v Beneško Slovenijo, v Italijo.

V Vladikavkazu je mladi Josip končal srednjo šolo. A tu je pokazal izrazito nagnjenje za slikanje. Obiskoval je za tem v vsej Rusiji slovito Umetnostno šolo v Kazanju. Od 500 kandidatov zanj je bilo sprejetih le 20. Tu je dobro napredoval ter končal v dveh letih pet letnikov. Zahotelo se mu je dalje. Dve leti akademije je izdelal v Leningradu (takrat še Petrogradu, kjer ga je zatekla novembrska revolucija 1917. 1. Vojna in revolucijske strahote so ga gnale domov v Ordžonikidze, kjer se je ves posvetil slikanju in arhitekturi, deloma pa tudi delu za podvig likovne umetnosti svojega rojstnega kraja. Ponuženo mu je bilo vodstvo na umetniški šoli, ki jo je osnoval, a ga je odklonil, ker je hotel nadaljevati slikarske študije v Italiji. V Rusiji je takrat veljala Italija še vedno za domovino umetnosti kot v dobi renesanse. In

mladi umetnik se je 1. 1920. odločil, da gre v Benetke, mesto z umetniško tradicijo, najbližje očetovemu domu. Pregovoril je tudi očeta, da se je vrnil z njim, dasi mu to ni dišalo. Kupčijska morala in sredina, ki ju je že od prej poznal iz Trsta, sta bili v Benetkah še manj tenkočutni, in sta mu res postali usodni.

Sinova umetniška izkušnja z Italijo, državo, ki jo je smatral za domovino, ni bila boljša od očetove. Ravnali so z njim kot s tujcem, vsiljenec, ki mu v njej ni mesta ne kruha. Se sreča

ZORKO JELINČIČ

je bila zanj, neizkušenega nepoznavca prilik pod fašizmom, da so ga smatrali za Rusa, in ne za Slovence. Začela se je zanj težka življenjska pot za uveljavljanje in obstanek. Ze na akademiji v Rusiji se je bil zadnja leta preusmeril k arhitekturi. V Benetkah ga niso hoteli vpisati v sindikalni seznam arhitektov, kar bi mu bilo omogočilo izvrševanje poklica. Bil je toliko mladostno nepreviđen, z 28 leti, da je odbil ponudbo znane videmskega arhitekta De Rocca, ki mu je ponudil mesto na umetniški akademiji v Neaplju (ta je bil zadnji arhitekt sultana Abdula Hamida v Carigradu). Preusmeril se je znova v slikarstvo, kjer je upal, da se bo lažje uveljavil. A tudi tu so fašistični sindikati in njegovi stanovski tovariši dolgo izkoriščali proti njemu svoj zlobni circulus vitiosus: kdor ni vpisan v sindikat slikarjev, ne more razstavljati, dalje: kdor ne razstavlja ne more biti član sindikata. Šele kasneje je uspel s pomočjo prijatelja vtihočapiti na neko razstavo nekaj slik, kar mu je končno omogočilo razstavljanje.

Med tem pa je bilo treba živeti in i.

1928. je sprejel mesto umetnostnega ravnatelja steklovinske tvornice v Muranu (vetro soffiato) v Benetkah. Tu so prišli do veljave njegovo in dekoracijsko risarsko znanje in njegove tehnične sposobnosti, ki jih je imel iz očetove hiše. Njegove vaze in drugi izdelki sloveče umetne steklovinske obrti v Muranu so šle v vse dele sveta prav tako v muzej v New York kot v London ali v Berlin. Postal je tudi tehnični ravnatelj tvornice. Toda velika gospodarska kriza je poleg drugih uničila tudi to tvornico. Prišla so leta prave umetniške bede. Na srečo je bil začel razstavljal 1. 1930. svoja slikarska dela; vendar je bila ta dejavnost v letih gospodarske krize zelo jalova. Lotil se je tedaj čisto umetno dekorativnega dela pri zgradbah, stanovanjih; štukature stropov, dekoracija vili, stanovanj, slikanje cerkva. Pridobil si je bogato izkušnjo in znanje v slikanju fresk. S slikanjem bazilike v Lendinari v upravljalni Pacellija mu je bila celo odprta pot za slikanje za Vatikan. Toda te poti ni nadaljeval.

L. 1941. že v času svetovne vojne se je preselil v Gorico. Tu je šele prišel v stik s svojim, slovenskim narodom, ki ni bil več oni nezavedni, zaostali in pohlevni, ki ga je poznal iz rojstne vasi svojega očeta. Tu je bil oni, narod, ki ga je bil zaslužil, ko je prvič čital o njem v Benetkah na lepakih, ki so naznanjali obsodbo in ustrelitev štirih »veležidalcov« Bidovca, Marušiča, Miloša in Valenčiča. Tu je izvedel za vso brezkončno dolgo zgodbo o zatiranju, raznarodovanju, ki mu je bil sam žrtev. Tu je bil sam priča divjega italijanskega rasističnega sovraštva in barbarskega uničevanja slovenskih vasi.

V Gorici je šele začel s čisto slikarsko delavnostjo. Začel je prirejati sa-

mostojne osebne razstave v Trstu, Milanu, Turinu, Genovi, S. Remu. In imel je uspeh, mnogo uspehov. Kritika ga je dobro sprejela. Tudi materialno ni bilo slabše. Zgodilo se mu je, da je prodal dobesedno vse razstavljene slike, ki so romale na vse strani Evrope: po Italiji, v Svico, v Francijo, Anglijo, Nizozemsko.

Njegova umetnost se je razvijala pod vplivom takratne ruske romantično-realistične umetnosti. V ruskih šolah se je naučil ostrega opazovanja in mojstrskega podajanja z najrazličnejšimi tehničnimi sredstvi, posebno risanja človeške podobe, prizorov in s tem v zvezi dobre kompozicije velikega obsega, kot je služila za slikanje zgodovinskih in folklornih prizorov. Z njo prikazuje rusko in orientalsko sredino v njenih zgodovinskih podvigih ter v ljubkih, pestrih, folklornih scenah. Upodabljanje je zelo plastično, naravnost izkele: sano, posebno s slikovito porabo svetlob in senc in živahnih barv.

V Benetkah je zrastle, v počesanneško zapadno evropsko umetnost (ne da bi bil kakor koli preživel fazo impresionizma) pod vplivom italijanskega umetnostnega okolja. Vendar ni začel v kako skrajnost, ostal je zvest samemu sebi. Ohranil je jasne oblike, tehniko svetlob in senc, — novo pa je slikanje s širokimi barvnimi plastmi in potezami z rahlo težnjo za barvnim in oblikovnim poenostavljanjem.

Značilna je zanj nota duhovite, jedke socialne zafrkljivosti, sicer brez vsakega karikiranja. Glejte na njegovem olju »Reklama«, prizor pred javno hišo, gangsterja v temni ulici, kolezarja z napisom Pirelli na hrbtu, zraven nekakega karablnerja s puško, lepak z nastopom težkega atletičarja, nad vsem pa kraljuje reklama za monarhistični (seveda španski, ker smo bili še v kraljevsko-cesarski Italiji) list ABC; vse sama hrupna reklama. Na drugi oljnati sliki pa kaže na vrtljaku odrasle ljudi, ki si zaljubljeni med seboj podajajo sladkorčke, kot občinstvo pa prikazuje-otroke, ki to s poplom požirajo z očmi (saj menda je ta igra zanje namenjena).

L. 1944. so priredili goriški slikarji umetnostno razstavo pod diktatom SS-ovske okupacije. Kljub pritiskom, pozivanjem pred uniformirane oblasti se je ni hotel udeležiti, niti v začetku 1. 1945., kar mu je prineslo mesečno hišnih preiskav in groženj in le za las je manjkali, da ni prišel v nacistične kremplje. Italijanski CLN pa ga je vabil med se kot zastopnika Slovencev, pač z željo, da ga zlorabi proti Slovincem, misleč, da je nezadostno poučen o naših prilikah. Seveda jih je zavrnil in — napotil na pravi naslov.

Da se je postavil tedaj in kasneje kot zaveden Slovenec mu naši neprilolniki niso odpustili, kar mu je prineslo še mnogo neprijetnosti.

ŠIRITE SLOVENSKO KNJIGO

Kulturni napredek hrvaškega ljudstva v Bujšćini

Fašizem je v Istri popolnoma zaviral rast hrvaškega kulturnega, gospodarskega in političnega življenja, ni pa mogel zatreti volje do življenja. Po vojni so doživeli Hrvati na svojem področju prerod kot nikoli prej.

Ljudska oblast je omogočila svobodni kulturni in narodnostni razvoj vsem trem narodnostnim skupinam na področju, ki ga upravlja Jugoslavija. Toda ne samo, da nova uprava vsega tega ne ovira, temveč ona tudi dejansko moralno in materialno pomaga ljudstvu neglede na narodnost pri vsem snovanju v javnem življenju.

Leta 1949 je oblast vložila 106 milijonov jugolir za zgraditev in popravilo šol, 14 milijonov za šolsko opremo, 22.700.000 za dijaške domove in 6 milijonov za učila in knjižnice.

Za leto 1950 je preračunanih samo za bujsko okrožje 75.000 dinarjev za pionirske knjižnice, 45000 dinarjev za majhne potrebe pionirskih druščin, 150.000 za šolske izlete, 150.000 za podpore siromašnim učencem. Za ljudsko-kulturno prizadevanja pa je v proračunu določena vsota 270.000 di-

narjev. Med kulturno-prosvetna društva bo šlo 200.000 dinarjev. Za šolske kuhinje bodo porabili 350.000 din. Za šolske zgradbe je ljudska oblast namenila 380.000 dinarjev. Šola pri Sv. Ivanu bo stala po računih strokovnjakov 2 milijona 500.000 dinarjev. Za dograditev hrvaške gimnazije v Bujah je vstavila uprava v proračun 7.800.000 din.

Od osvoboditve do danes je nastalo 36 hrvaških osnovnih šol s 1.378 učenci. Hrvatsko gimnazijo v Bujah obiskuje 136 dijakov.

V 24 šolskih središčih so ustanovili 29 analfabetičnih tečajev.

Samo v enem mesecu je bilo v 25 šolskih središčih 44 kulturnih, prosvetnih in političnih predavanj. V Bujah pripravljajo ustanovitev Ljudske univerze.

V bujskem okrožju je 28 hrvaških kulturno-prosvetnih društev z dramskimi družinami, pevskimi zbori, glasbenimi odseki, folklornimi skupinami in čitalnicami. Redno deluje 14 dramskih druščin s 102 članoma, 8 pevskih

zborov, od katerih sta vredna posebne pohvale zbor v Babičih in Kaštelu, in 5 folklornih skupin. Pogoji za razvoj teh in podobnih skupin so dobri, ker imajo naši ljudje, posebno pa še mladina, zelo radi petje in umetniške ljudske plesne.

To so samo suhe številke, toda te številke nam povedo, koliko dela je bilo strojenega in kaj vse je še v delu. Iz teh številk lahko razberemo, kaj nam obeta bodočnost. O italijanskem kulturnem življenju v Istri je naš list že večkrat pisal in navajal tudi ugotovitve italijanskih kulturnih delavcev in ljudi iz množice.

Hrvatska kulturno-prosvetna društva so zelo priljubljena pri ljudstvu, kar je dokazalo z veliko udeležbo na raznih prireditvah. Ljudstvo je žejno kulture in si želi obširne splošne izobrazbe in izoblikovanja narodnega duha. Zato skuša spoznati svojo materialno in duhovno preteklost, pisano in ustna sporočila, svoje lastno življenje, vse pogoje za to svoje življenje in v svoje lastno bisto. Samo si je zgradilo v bratskem sporazumu z onima narodnostima, s katerima mu je živeti na istem področju, svojo oblast in ta oblast mu sedaj nudi vse, kar je za vsestranski razvoj življenja potrebno. Ljudstvo samo si gradi svojo kulturo in svoje življenje.

HENRIK V, Hamlet in Olivier

Se vedno se mnogo piše, ali je bil boljši Olivierov film «Henrik V» ali «Hamlet». Nek italijanski filmski kritik daje prednost «Henriku V» in pravi:

«Travo bistvo juma ni samo v tem, da gre preko meja, ki jih postavlja gledališče, napačno bi bilo torej misliti, da znanjšje nujne omejitve pri gledališču umetniško ceno. Vsi premiki, ki jih dopuščajo filmska sredstva, so bolj zunanji kot notranji, bolj mehanski kot psihološki. Filmsko prikazovanje neke bitke bo sicer bolj razgibano, ne bo pa vplivalo na psihološki razvoj igre. Če to ne bi bilo res, bi najboljše filme morali iskati med gangsterskimi filmi. Na osnovi napačnega pojmovanja teh zunanjih filmskih sredstev menijo mnogi, da je film Henrik V. bolj filmski kot Hamlet. To gledanje je napačno, kajti nikakor ne smemo umetniških vrednot nekega filma iskati v njegovi filmski značaji, pač pa v drugih pogojih. Važno je na primer, da ugotovimo, če je režiser ustvaril svojevrstno «Henrika» ali pa se je držal teksta in se pri tem posluževal različnih tehnik. Olivierov film je bolj interpretacija teksta kot pa samostojna stvaritev. Ostal je torej zvest originalu in ga prenesel na platno ne le kot gledališki, pač pa tudi kot filmski režiser. Film Henrik V. prekaša Hamleta, ker je bolj izraz kulture. Čeprav je Olivier Henrika nekoliko poplemnil, je vendarle ostal bolj zvest poetičnemu tekstu kot pri Hamletu. Če literarni tekst ne služi režiserju zgolj za inspiracijo in za izhodišče, da ustvari nekaj novega, tedaj se mora čim bolj držati predloge, kajti sicer spremenj original v slabem smislu. Olivier ni potvrdil dela, čeprav je uporabil filmska izrazna sredstva; ohranil je značaj Shakespeareove drame. Tudi ne moti, da je vpletel neko sceno, ki je v drami ni in za katero je vzel besedilo iz drame Henrik IV. Stori je to zaradi propagande.

Film je namreč nastal v letu 1943., ko je Angliji pretila podobna nevarnost kot v 15. stoletju. Kulturno tega filma poudarja zlasti barva, ki skuša ponazoriti okolje 15. stoletja.

Filmska KRONIKA

V ateljeju filmskega mesta v Košutnjaku pripravljajo nov jugoslovanski umetniški film «Zeteva». Pisatelj scenarija Jugoslav Djordjević je zajel več važnih dogodkov iz življenja mlade kmečke delovne zadrage v Čuruku ter preobrazbo in rekonstrukcijo jugoslovanske vasi, borbo zadržanikov, da bi se zadruga čimprej okrepila, sovražno delovanje kulakov ter pritajeno delovanje informbirojevca predsednika zadrage Milana. Film zajema tudi nekaj osebnih dram.

Filmsko dejanje se neobičajno hitro razvija in se konča v treh dneh. Snemanje tega filma se bo pričelo s prvo žetvijo pšenice v Vojvodini.

Jugoslovanski filmski podjetje «Zvezda film» je izdelalo nov dokumentaren film «Po divjem toku Drine». Pozitivno v tem filmu je, da se ne omejuje samo na slikanje prirode, temveč da prikazuje tudi življenje ljudi, ki prirodo koristno spreminjajo.

Zvezno podjetje «Nastavni film» v Zagrebu je v letu 1949 izdelalo med drugimi tudi ozki poljudni znanstveni film «Flora Karniških Alp».

Jugoslovanski film «Modra številka 9» obravnava temo iz sodobnega športnega življenja.

V Ljubljani sta izšli prvi dve številki Filmskega vestnika. V njem nahajamo članke o delu Triglavi filma v preteklem letu, o snemanju novih filmov ter o problemih, ki jih postavlja realizacija filmov pred slovenske filmske delavce. Sledijo razne kritike domačih in tujih filmov

ter poročila o filmskih krožkih po Sloveniji.

Filmsko podjetje «Crne gore» «Lovčica-film» je prejšnje leto v nekaj mesecih izdelalo osem mesečnih pregledov iz življenja svoje republike. Letos po bodo snemali tri dokumentarne filme: «Lepote in znamenitosti Crne gore po scenariju Miše Vlahovića, «Kulturno umetniško življenje v Crni gori» po scenariju Ratka Džurovića, in «Petrovići-zadružna vasa» po scenariju Janka Donovića. Glasbo za te filme bo napisal skladatelj Anton Pogačar. Poleg dokumentarnih filmov bodo snemali še 6 mesečnikov in tudi umetniški film.

Film, ki ga vrti de Sica v Milanu se je rodil z naslovom: «Dobri Totti», ki pa ga je nadomestil naslov: «Reveži motijov»; toda s tem zopet nekateri niso bili zadovoljni in so film preimenovali v «Cuđez v Milanu». Vsakdo bi pričakoval, da uživa de Sica kot svetovno znani režiser splošen ugled pri svojem delu, toda mnogi Milančani niso prav nič navdušeni nad njim, ker bo v filmu prikazoval raztrgane in siromašne bajte. Pritožujejo se namreč, da bo imel svet slabo sliko o Italiji. Zato se ne vprašajo, s kakšnim namenom bo film prikazoval reveže.

Isa Miranda se je v Parizu pogodila za italijansko-francoski film «Cesta», ki je posnet po nekem delu Cesarja Zavattinija Verjetno bo z njo igral Jean Gabin, s katerim sta nastopila že v «Zidovje Malapagen».

V Ameriki obiskuje kinematografe vedno manj ljudi, za kar je iskati vzroka v televiziji, ki vedno bolj napreduje. Zdaj je n. pr. v Ameriki že okrog 4.200.000 televizijskih aparatov po privatnih domovih in računajo, da jih bo do konca leta že okrog 10 milijonov. V Hollywoodu so filmski podjetniki zaradi televizije precej zaskrbljeni in odločili so se morali, da bodo odslej izdelovali manj filmov in da bodo bolj pazili na njih kvaliteto. Seveda ne bo televizija mogla izpodriti kina, kakor ni radio časopisov, vendar se bo pri ljudeh povečala želja po prvovrstnih filmih.

Predsednik nekega velikega hollywoodskega filmskega podjetja je dejal, da bodo ljudje dobili razvedrilo, o katerem se jim ni sanjalo, čim bosta televizija in kinematografija združili svoje sile. Kajti s tem da bodo prenesli televizijo v vse kinematografe, bodo lahko v najmanjših dvoranah prikazovali najboljše filme istočasno kot v New Yorku ali Hollywoodu.

Na Češkoslovaškem so prepovedali uvoz «medemokratičnih» filmov, t. j. takih, ki prikazujejo zgodbe fantastičnih ljubezni in ki sploh nasprotujejo zgradbi socializma.

V Moskvi je režiser Pirjev izdelal film «Kozaki Kubana», komedijo o spremembah, ki jih doživlja kmet z napredkom mehanizacije poljedelstva.

De Sica je bil imenovan za predsednika italijanskega filmskega kluba, katerega člani so filmski igralci, režiserji, pisatelji, kritiki itd. Ta klub hoče doseči, da bi filmska umetnost družila filmske delavce vsega sveta v skupnem delu, postala naj bi internacionalna in služila kulturnemu zblizanju vseh narodov in naučila ljudi drug drugega spoštovati.

Neko ameriško filmsko podjetje bo drugič snemalo znameniti Sternbergov film «Sinji anđel». S tem filmom se

OLIVIER

Laurence Olivier v filmu Henrik V., ki slovi kot eden najbolj uspešnih barvnih filmov. Nedavno je Olivier končal snemanje filma: «Tramvaj-hrepenenjes». Zda pa se baje pripravlja na največji angleški film: «Lear» po istoimenski Shakespearovi drami.

Je nekoč proslavila Marlene Dietrich, zda bo pa njeno vlogo igrala Silvana Mangano.

Režiser Sternberg bo izdelal tudi film, v katerem bodo uporabili vsa najnovejša odkritja aeronavtske znanosti.

roden položaj črnega kralja, ga preganja okrog šahovske deske in doseže končno remi z večnim šahom. Ta «perpetuum mobile» nima sicer kot končnica posebne vrednosti, je pa zanimiv s stališča znanstvenega šaha.

OBRAMBA DVEH SKAKACEV

OBRAMBA DVEH SKAKACEV

Beli: Alexander Črni dr. Euwe

1. e2-e4, e7-e5; 2. Sg1-f3, Sb8-c6; 3. Lf1-c4, Sg8-f5.

Ta poteza daje črnemu mnogo več igre kot prehod v italijansko odprtje 3. Lc5.

4. d2-d4. Druga možnost, ki pa tudi ni neugodna za črnega, je 4. Sg5; d5; 5. e5:Sa5;

6. Lb5-c6; 7. d6:b6c6; 8. Lc2 h6; 9. e4. 4... e5:d4; 5. 0-0, Sf6:e4.

Namesto tega lahko črni s 5... Lc5, 6. e5, d5, 7. e6:dc4; preide v ostri Max-Langejev napad, ki pa je menda ugodnejši za belega.

6. Tf1-e1, d7-d5; 7. Lc4:d5, Dd8:d5; 8. Sb1-c3 Dd5-a5; 9. Sc3:e4, Lc8-e6.

Vse te poteze je teorija že davno ugotovila kot najboljše za obe strani. Beli ima za žrtvovanega kmeta nekaj napada, črni pa vedno lahko da kmeta ugodno nazaj in doseže vsaj enako igro.

10. Lc1-d2. Običajno, najbolj raziskano nadaljevanje je 10. Seg5 0-0-0; 11. Se6:f6e6;

12. Te6:Ld6. Črni pa stoji potem po novejših izkušnjah zelo dobro. Zato poskušajo beli zadnje čase namesto 10. Seg5 druge poteze, bodisi 10. Lg5, bodisi potezo v partiji.

10... Lf8-b4. K. Slabše je 10... Dd5 ali 10. Df5.

11. Ld2:b4. Druga možnost je še 11. Sd4:Sd4;

12. Lb4; 13. c3 itd.

11... Dd5:b4; 12. Se4-g5, 0-0-0; 13. Sg5:e6, f7:e6; 14. Sf3-g5.

Na 14. Te6; gre že 14... Dd2; 15. Td1, Da2; 16. Tb3 Sa5.

14... Td8-d7! Doslej je ravno po Euwejevem priporočilu veljalo kot najboljša 14... Td8; 15. Se6:Te7; 16. Dg4, Kb8 z enako igro, Igrana poteza pa je važna novost, ki spremeni oceno variante od 10. Ld2 dalje v korist črnega.

15. Sg5:e6, Th8-e8; 16. Dd1-g4. Nič hudega sluteti igra beli zopet kot da bi bil črni namesto 14... Td7 vlek 14... Td8. Razlika pa je v tem, da se sedaj črnemu kralju ni treba umikati, ker ga štiti Td7. To daje črnemu priliko za odločilno kombinacijo.

16... d4-d3!; 17. Dg4:b4.

Skakač ne sme vleči zaradi matu na e1. na 17. c4 pa gre d2; 18. Te4. Dd2; 19. Td1, Se5, 20. Df5, Dc1 in črni zmaga.

17... Sc6:b4; 18. Se5-c5. Izsiljeno, ker je grozilo tako 18... Tdc7, kakor tudi 18... Sc2.

19. Tc8:e1; 19. Ta1:e1, d3:c2. Ne pa 19... d2; 20. Td1 Sc2; 21. Kf1, Te7; 22. Sd3 in nato 23. Td2;

ali 19... Sc2; 20. Te8 + Td8; 21. Td8 + Kd8; 22. Sd3: z remijem.

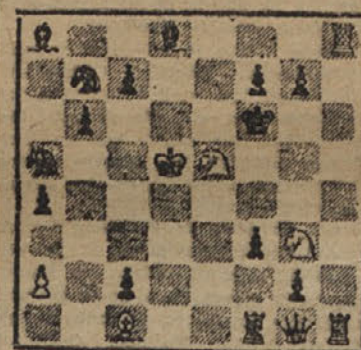
20. Sc3:d7, Sb4-d3! beli se vda. Na vsak način pade figura: 20. Tf1, Kd7; in nato c1D, ali 20. Sc5, Se1;

21. Sb3, Sd3 itd.

Opombe: V. Pirc.

Perpetuum mobile

Sahovski «Perpetuum mobile» nam kaže, da ni vedno materialna premoč dovoljna za dosego zmage. V tej poziciji ima črni še vse kmete in vse figure, beli pa samo kralja, trdnjavo, lovca, dva skakača in enega kmeta. Beli izkorišča ne-

DIAGRAM

Beli ima potezo. Vleče 1. Sg4+ nakar sledi 1... Ke7, potem pa: 2. Sf5+, Kd7; 3. Se5+, Kc8; 4. Se7+, Kb8; 5. Sd7+ Ka7; 6. Sc8+, Ka6; 7. Sb8+, Kb5; 8. Sa7+, Kb4; 9. Sa6+, Kc3; 10. Sb5+, Kd3; 11. Sb4+, Ke3; 12. Sc3+, Kf2; 13. Sd3+, Kg3; 14. Se4+, Kg4; 15. Se5+, Kf5; 16. Sg3+, Kf6; 17. Sg4+ in sedaj se prične zopet znova potovanje črnega kralja.

Se pismo. O pomorstvu smo mi svoj čas že objavljali dopise od tov. iz Pomorskega tehničnega, potem pa so iz nam neznanih vzrokov ti tovariši nehali dopisovati. Razume se, da bi nam dopisi iz tega področja bili dobrodošli saj moramo obnavljajočemu se slovenskemu pomorstvu posvečati vso pozornost. Dopisi bi morali biti tehnični, strokovno utemeljeni in seveda ne predolgi.

Tov. dr. Logar Ivan, Ljubljana. Vašega dopisa «Ajdovščina» zaradi njegove dolžine ne moremo objaviti takoj, bomo ga pa prav gotovo objavili v bližnji prihodnosti, ko najdemo zanj dovolj prostora. Dopis nam ugaša in si tovrstnih še želimo.

OBVESTILO UREDNISTVA

Obveščamo vse zlagatelje križank in drugih tešnikov in orehov, da nam je tovrstno originalno gradivo zelo dobrodošlo in da ga primerno honoriramo. Prispevke pošiljajte na naslov uredništva z navedbo lastnega naslova.

Poročila v slovenščini vsak dan ob 7.00 (ob nedeljah ob 7.30) 13.00 19.30 in 23.05. Poročila v italijanski vsak dan ob 6.45 (ob nedeljah ob 7.15) 12.45 19.45 in 23.00. Poročila v hrvaščini vsak dan ob 18.45. Pregled tiska v slovenščini vsak dan ob 14.45. Pregled tiska v italijanski vsak dan ob 14.30. Politične aktualnosti v italijanski vsak torek, sredo četrtek in petek ob 17.30. Jutranja glasba vsak dan od 6.30 do 6.45 in od 7.15 do 7.30 (ob nedeljah od 7.00 do 7.15 in od 7.45 do 8.15).

Petek: 12.5.50. 11.00 Oddaja za italijanske srednje Sole 12.00 Veder opoldanski spored; 12.30 Dueti iz Verdi-jevih oper; 13.15 Uverture; 13.45 Ljudska univerza (slov.). Absolutistična monarhija vzh. Evrope; 14.00 Igra valčki sekstet; 18.00 Sportni pregled (ital.); 18.15 Komorna glasba; 19.45 Sindikalna vprašanja (ital.); 20.00 Uganite, kaj igramo (ital.); 20.30 Slušna igra (ital.); 21.30 Italijanska in španska lahka glasba; 22.00 Življenje jugoslovanskih narodov (slov.); 22.20 Večerni koncert.

Sobota: 12.5.50. 12.00 Opoldanski koncert; 13.15 Pevski koncert Slavice Batistute; 13.45 Gospodarski pregled (ital.); 14.00 Igra Mali ansambel Radia Ljubljane; 17.00 Vedra popoldanska glasba; 18.00 Pionirska ura (ital.); 19.45 Partizanske pesmi; 20.00 Hrvatski kulturni pregled (hrv.); 20.30 Hrvatske pesmi; 20.45 Politični pregled (slov.); 21.00 Veder sobotni večer (slov.); 21.30 Igra zabavni orkester; 22.00 Feliton (ital.); 22.15 Pester koncertni spored.

Nedelja: 14.5.50. 8.15 Pomladanski glasbeni motivi; 9.00 Kmetijska ura (slov.); 9.30 Kmetijska ura (ital.); 10.00 Folklorna glasba; 10.45 Oddaja za Bujsčino; 11.15 Slavni solisti pred mikrofonom; 11.45 Našim ženam (slov.); 12.00 Glasba po željah (slov.); 13.15 Prijubljene melodije; 13.00 Pionirska ura (slov.); 14.00 Glasba po željah (ital.); 17.00 Oddaja za podeželje (slov.); 19.45 Poje slovenski vojakni kvintet; 20.00 Iz opernega sveta; 20.45 Politični pregled (ital.); 21.00 Napolitanske pesmi; 21.15 Veder glasbeni spored; 22.00 Sportni pregled (ital.); 22.10 Simfonični koncert.

Ponedeljek: 15.5.50. 12.00 Opoldanski koncert; 12.30 Vesele melodije na harmoniki; 13.15 Pevski koncert sopranistke Kozem Rožice; 13.45 Jezikovni pogovori (slov.); 14.00 Komorna glasba jugoslovanskih avtorjev; 17.30 Sportni pregled (slov.); 18.00 Glas mladih (ital.); 18.15 Iz francoskih oper; 19.45 Igra veseli kvintet; 20.00 Rachmaninov: Koncert za klavir in orkester v d-molu op. 30; 20.45 Iz tržaškega ozemlja (slov.). Kmetijstvo tržaške okolice; 21.00 Vesela ura (ital.); 21.45 Italijanske popevke; 22.00 Iz življenja jugoslovanskih narodov (hrv.).

Torek: 16.5.50. 12.00 Veder opoldanski spored; 12.30 Smetana: Vitava, simfonična pesnitev; 13.15 Pester glasbeni spored; 13.45 Kulturni pregled (ital.); 14.00 Gerschwin: Rapsodia in blue — izvajajo orkester Radia Ljubljana in pianist Bojan Adamič; 18.00 Ljudska univerza (ital.); 18.15 Predklasična glasba; 19.45 Kulturni pregled (slov.); Angleška sodobna literatura; 20.00 Opera; 22.30 Nočni koncert.

Sreda: 17.5.50. 12.00 Opoldanski koncert; 13.15 Arie in dueti iz slovenskih oper; 13.45 Gospodarski pregled (slov.); 14.00 Igra veseli kvintet; 18.00 Z našim ljudstvom (ital.); 18.15 Violinski koncert; 19.45 Partizanske pesmi; 20.00 Radijski obzorik (ital.); 20.15 Massenet: Le Cid — balet; 20.30 Slušna igra (slov.); 21.30 Igra zabavni orkester; 22.00 Iz življenja jugoslovanskih narodov (ital.); 22.20 Beethoven: Simfonija št. 1 v C-duru; 22.45 Vedra solistična glasba.

Črtek: 18.5.50. 12.00 Iz opernega sveta; 12.30 Dvorak: Slovenski plesi; 13.15 Glasbene slike; 13.45 Našim ženam (ital.); 14.00 Orkester Stojana Stenovića izvaja lahko glasbo 18.00 Samospevi Mirka Poliča; 18.20 Operne uverture; 20.00 Emil Adamič: Otroška suita — izvaja orkester Radia Ljubljane; 20.20 Jezikovni pogovori (slov.); 20.30 Poje Komorni zbor iz Trsta; 21.00 Radijski obzorik (slov.); Borba kolonialnih narodov; 21.15 Iz operet in filmov; 22.00 Potovanja po socialistični Jugoslaviji (ital.); 22.20 Pester večerni koncert.

TRŽAŠKO NOGOMETNO PRVENSTVO

Arrigoni prvak STO-ja?

Arrigoni: Aurora 4:3
Montebello: Gorica 3:0
Piran: Sv. Ana 2:0 (par forfait)
Sv. Ivan: Brionigla 2:0 (p. for.)
Meduza: Novi grad (neodigrana)

V nedeljo je bilo na nogometnem igrišču v Izoli zelo živahno in napeto. Srečali sta se letošnji najboljši moštvi nogometnega prvenstva STO-ja Arrigoni — in Aurora. Nedeljska tekma je bila ena najboljših in najbolj borbenih, kar jih je bilo do sedaj odigranih. Koprčani so sicer razočarani za pustili igrišče, saj so izgubili dve dragoceni točki, vendar pa se lahko tolažijo s tem, da so svojemu budnemu nasprotniku pokazali enakovredno igro. Za takoj v začetku so začeli prehajati pred nasprotnikov gol z dobro premišljenimi kombinacijami. Dobro jih je podpirala srednja linija in hitro so osvojili teren. Bili pa so nemarni in zastreljali več lepih prilik za doseg gola. Arrigoni je začetni napad dobro vzdržal in je kmalu nato presenetil svojega nasprotnika z žogo, ki jo je poslal v mrežo srednji napadalec Gordini. Po tem голу se je slika na igrišču spremenila; Arrigoni je začel vedno bolj napadati. Do konca prvega polčasa so bili ves čas v premoči. Komaj v drugem delu drugega polčasa so se Koprčani zbrali in s tremi goli rešili čast svojega moštva.

Kakor vse kaže, bo letošnji nogometni prvak STO-ja postal Arrigoni, ki si je z zmago 4:3 zelo popravil svoj položaj na kvalifikacijski lestvici.

Montebello - Gorica 3-0

V igri Montebello — Gorica je odšla s «Stadiona prvega maja» poražena. Goričani so bili sicer trdno uverjeni, da bodo zmagali nad Montebello, ki v začetku prvenstva ni imel preveč lepega položaja v kvalifikacijski lestvici. Toda napad Goričanov je bil pred nasprotnikom vse preveč neodločen in niso ob koncu igre imeli nič enega častnega gola. Vsekakor pa je treba pohvaliti igralce Montebella, med katerimi je bil najboljši Kresič.

MLADINSKI NOGOMETNI POKAL

Koštalunga - Dijaki 9-5

V nedeljo sta bili odigrani 2 tekmi in sicer tekma med Koštalungo in Dijaki ter tekma med Skedenjem in Prose-

kom.

Koštalunga je igrala zelo dobro, za kar se ima zahvaliti nekaterim igralcem, ki mnogo še obetajo. Pri Dijakih pa je bil najboljši vratar Dan. Tekma se je končala z rezultatom 9:5.

Škedenj - Prosek 2-0

Škedenj in Prosek sta končala svojo igro z 2:0. Obe enajstori sta pohvalno igrali. Njuna igra je bila polna kombinacij in borbenosti. Škedenjci so znali temeljito izkoristiti prilike za gol, bili so v napadu bolj odločeni in so si zmago vsekakor zaslužili.

Italijansko nogometno prvenstvo

Preteklo nedeljo so bile odigrane vse tekme v italijanskem nogometnem prvenstvu. Novara je pripravila vsem ljubiteljem nogometa veliko presenečenje, ko je dosegla v Turinu neodločen rezultat 1:1 proti prvoplasiranemu Juventus. V Bariju je bil poražen drugoplasirani Milan z 2:0, Romo ki se bori za obstanek v I. ligi, pa je premagala z 2:1 Venezia, ki je že obsojena za izpad iz I. lige. Ostali rezultati pa so: Bologna - Padova 0:0, Como - Atalanta 4:0, Fiorentina - Torino 4:1, Inter - Genova 4:2, Lazio - Palermo 5:0, Sampdoria - Lucchese 3:1, Triestina - Pro Patria 2:2.

To nedeljo igrajo: Atalanta - Triestina, Bari - Roma, Inter - Como, Juventus - Bologna, Lazio - Torino, Novara - Genova, Padova - Milan, Palermo - Fiorentina, Sampdoria - Pro Patria.

SPOMLADANSKI DEL jugoslovanskega prvenstva zaključen

Pred zaključkom prvega dela prvenstva so bile preteklo nedeljo na sporedu še tri neodigrane tekme I. lige in sicer Budućnost - Sarajevo, Rdeča zvezda - Spartak in Metalac - Partizan. Spomladanski prvak Jugoslavije je postala Rdeča zvezda in Beograda, ki ima tri točke več od drugoplasirane splitskega Hajduka.

Izidi so bili:

Rdeča zvezda-Spartak	2-1
Budućnost-Sarajevo	2-1
Metalac-Partizan	1-0

nogometaši na trening za svetovno

Sedaj, ko odhajajo jugoslovanski nogometni prvenstvo, je stanje na kvalifikacijski lestvici I. lige naslednje:

Rdeča zvezda 9 8 1 0 23 5 17

Hajduk	9 5 4 0 13 7 14
Partizan	9 5 1 3 18 12 11
Dinamo	9 3 3 3 11 12 9
Meisac	9 3 3 3 13 15 9
Naša krila	9 3 2 4 11 9 8
Sarajevo	9 3 2 4 11 14 8
Lokomotiva	9 2 1 6 7 13 5
Budućnost	9 2 1 6 8 18 5
Spartak	9 1 2 6 7 16 4

V II. zvezni ligi so se najbolj izkazali igralci ljubljanskega Odreda, med katerimi so tudi igralci tržaške Ponizane: Paoletti, Segala, Pertot in Benvenuti. Z izidom 4:0 je Odred zasedel drugo mesto v lestvici. Uspešni so še bili Proleter in Metalac, medtem ko sta Zeleničar in Podrinje razmizirala.

PRVE TEKME ZA DAVISON POKAL

Visoka zmaga Jugoslavije nad Avstrijo

V Zagrebu so se pričele tekme v tenisu za Davison pokal. I. kolo sta odigrali Jugoslavija in Avstrija. Jugoslavija je izšla iz tekme z rezultatom 5:0.

Jugoslovansko moštvo je med številnim občinstvom ki je v petek, soboto in nedeljo napolnilo igrišče v Salati uživalo velike simpatije, saj je imelo v svoji sredi igralce mednarodnega slovesa kot so Mitič, Palada in Branovič. Vsi trije so že nastopili na več mednarodnih turnirjih in dosegli povsod zelo lepe rezultate.

Prvi dan tekmovalja je Mitič nadomoma obolet in vse je kasalo, da bo borba zelo ostra. Avstrijci so namreč sprejeli nenaadno Mitičevo o-

bolest z velikim upanjem, da oslabljena jugoslovanska reprezentanca ne bo nudila prevelikega odpora. Mitiča pa je nadomestil Palada in zaigral tako odlično, da gre prav njemu največ zasluga za visoko jugoslovansko zmago.

V igri posameznikov sta se srečala Redl ter Branovič in Huber, v igri dvojic pa Palada in Mlojkovič ter Redl in Hubert. Proti pričakovanju sta Avstrijci v igri dvojic nudila zelo močan odpor in sta morala Palada in Mlojkovič napeti vse sile, da sta lahko v 3 setih premagala svoja nasprotnika. Zadnji dan tekmovalja sta bili na sporedu še dve točki v igri posameznikov, kjer naj bi Avstrijci uspelo vsaj častno podčeti Jugoslovanom. Toda tudi tega dne nista Palada in Branovič popustila in sta v odličnih igrah premagala svoja nasprotnika. Tako je Jugoslavija zmagala in se plasirala v II. kolo, v katerem bo odigrala tekmo z belgijskimi teniskimi igralci.

Jugoslovanska teniška zveza je objavila da bo srečanje z Belgijo v drugem kolu tekmovalja za Davison pokal v Zagrebu v dneh 19. 20. in 21. maja. Če bi Jugoslavija Belgijo premagala in če bi tudi Italija eliminirala kneževino Monaco — kar je skoraj gotovo, — bi se v naslednjem kolu zopet srečali Italija in Jugoslavija, in sicer v Zagrebu v času do 20. junija. Tekma z Italijo bi bila v Zagrebu zato, ker je bilo lani srečanje med reprezentancama teh dveh držav v Rimu.

PALADA

BRANOVIC

Italija - Anglija 3-2

V srečanju za Davison pokal med Anglijo in Italijo je Italija odnesla tesno zmago po zasluzi svojega igralca Cucellija, ki je v 5 setih premagal Angleža Palsha. S svojo zmago je Italija prešla v II. kolo, ki ga bo odigrala z Luksemburgom.

V Bruslju pa je v temi Belgija — Finska, zmagala Belgija in se plasirala v II. kolo, v katerem se bo srečala v Beogradu z Jugoslavijo.

Švedska - Holandska 4-1

Na Holandskem pa so se v petek, soboto in nedeljo srečali v tekmovalju za Davison pokal Švedi in Holandci. Kot zmagovalci so izšli iz tekmovalja Švedi kljub hudemu odporu, ki so ga v igri z nasprotnikom nudili domači igralci.

Na gostovanju v Avstriji je škotsko nogometno moštvo Hibernians izgubilo svojo prvo tekmo proti Rapidu na Dunaju z 2:3 (1:2).

RAZNE VESTI

Ob koncu pomladanskega tekmovalja za državno nogometno prvenstvo je zaradi bližnjega skupnega treninga za igralce, od katerih bo izbrana reprezentanca za svetovno nogometno prvenstvo v Rio de Janeiro, jugoslovanska nogometna zveza sklicala naslednje igralce:

Mrkušić in Begar (vratarja); Horvat I, Horvat II, Colić, Stanković in Broketa (branilci); Cajkovski I, Palfi, Radovniković, Katnić, Jovanović, Jakovetić in Djajić (krilci); Ognjanov in Rupnik (desni krili); Mitič, Zivanović (desni spojki); Firm in Tomašević (vodji napada); Bobek, Cajkovski II, in Zlatković (leve spojke); Vukas in Atanacković (lezi krili). Skupno torej 25 igralcev.

V Mannheimu je Gertrude Herrbruck postavila nova nemška rekordna v plavanju na 100 in 200 m hrbtano z 1:14.9 (prej 1:15.6) in 2:47.2 (2:49.5).

V Mareseillu se je začel IV. mednarodni sablaški turnir, na katerem sodelujejo tudi Jugoslovanci. V finalnem tekmovalju mladincev v floretu je zmagal Jugoslovijan Sojat s 6 zmagami, tudi ostala tri mesta so zasedli Jugoslovanci: Vasin, Gašparac in Zivković. Najboljši francoski tekmovalac si je priboril šele 4. mesto. V tekmovalju v meču se je Jugoslovijan Kržišnik vrstil v pol finale. Trenjak pa v sablji med prvo osmorico. Od tekmovalke je Jugoslovanka Kristijanova zavela prvo mesto.

V Kodanju je bil plavalni troboj mladinskih reprezentanc, kjer je Danska zmagala s 112 točkami pred Švedsko (84) in Norveško (72).

Na IV. svetovnem prvenstvu v nogometu bo sodelovalo 16 držav iz Evrope: Italija, Anglija, Jugoslavija, Švedska, Švica, Španija, Francija in Portugalska; iz Južne Amerike: Brazilija, Bolivija, Čile, Paragvaj in Urugvaj; iz Severne in Srednje Amerike: Mehika in ZDA ter iz Azije: Indija.

Boksač lahko teže Zuddas je premagal Francoza Rousieja, 19. maja se bo tržaški boksač Tiberio Mitri srečal v New-Yorku s Tuzo Portuguezom.

Ameriški boksač Joe Walcott je gotov svoje zmage nad Nemcem Ten Hoffom, s katerim se bo srečal 28. maja v Mannheimu.

Nemška zveza iz Augsburga je sprejela 4 češkoslovaške nogometaše, ki so zbežali iz domovine: Kajim, Hindliak, Kreiner in Liska.

Švicarski motociklist Konrad Vatterlau je podlegel poškodbam, ki jih je dobil v nedeljo na motociklistični tekmi po Zapadni Švici. Na tej tekmi se je ponesrečil tudi Italijan Lorenzetti.

V Ljubljani so v nedeljo otvorili letno plavalno sezono v Vevčah pri Ljubljani. Na prireditvi so sodelovali plavalci Enotnosti in Primorja. Na krožni kolesarski dirki je Fausto Coppi prišel s 5 minutami naskoka pred ostalimi.

LJUBSKI TEDNIK

Odgovorni urednik

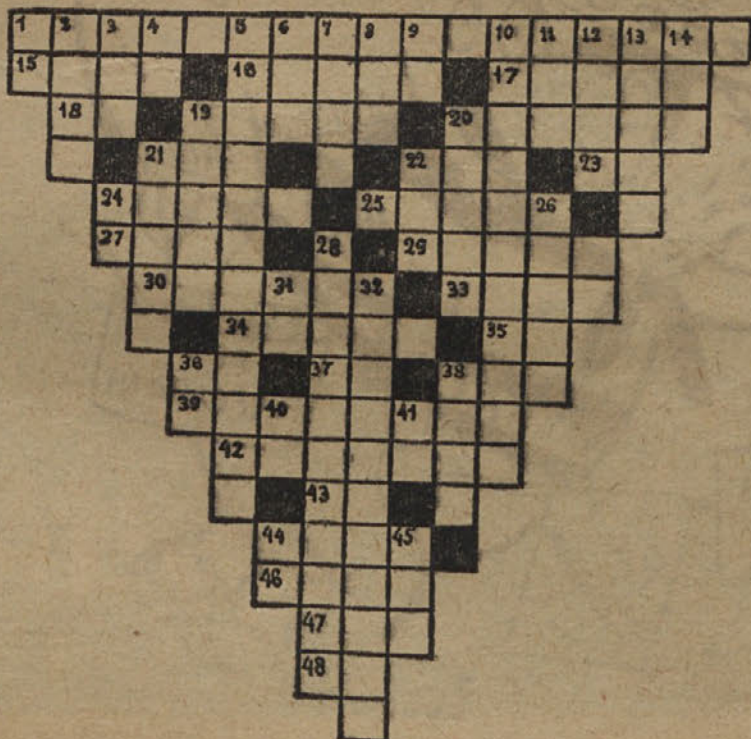
KAUS FRANC

Tiska z dovoljenjem A15-3
Tržaški tiskarski zavod
v Trstu, ulica Montecchi 5

Rokopisi se ne vračajo

UGANKA ZA BISTRE GLAVE

Križanka

Enačba

$$(a - b) + (c - d) + (d - e) + (e - f) + (f - g) + (g - h) + (h - i) + (i - j) + (j - k) + (k - l) + (l - m) + (m - n) + (n - o) + (o - p) + (p - q) + (q - r) + (r - s) + (s - t) + (t - u) + (u - v) + (v - w) + (w - x) + (x - y) + (y - z) = 1$$

a = privlačnost prireditve,
b = prepir, nesložnost,
c = svit, navihnan,
d = travnik v nižavi,

d = moško ime,
e = mesto v Svici,
f = obrtnik,
g = zabava,
h = vojaški nastopi,
i = denarna enota,
j = prelaz v Karavankah,
k = žrge, mle,
l = jugoslovanski državnik.

Besedna uganke

Z b je del človeškega telesa,
z j iz oreha se sladko stresa,
s p tuje se glasi ime moža,
a z v rahi ga pri molži Joža,

Rešitve

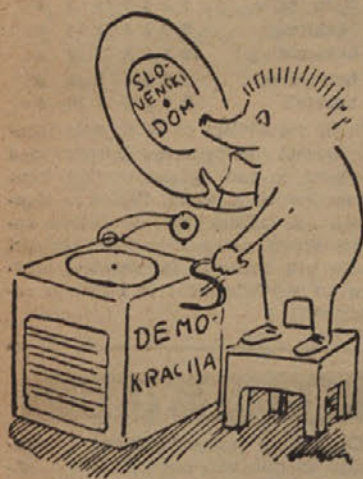
Vođoravno: 1. Kaganovič, 9. Aldo, 13. Iran, 14. Mokranjac, 15. reža, 16. arak, 17. tuje, 18. osem, 19. Nora 20. etat, 21. ahat, 25. mito, 28. Brno, 31. kapitalen, 32. reis, 33. a bas, 34. kočmajka, 35. naša, 36. svak, 37. team, 38. polk, 41. seno, 44. stoj, 47. iver, 48. Apis, 49. prve, 50. vstopnica, 51. ogen, 52. okop, 53. oratoriji — Navpično: 1. Kirovakan, 2. Ares, 3. gaže, 4. Anam, 5. Oman, 6. Vorošilov, 7. Ikar, 8. črka, 9. Ante, 10. ljut 11. dajalnika 12. ocet, 22. Habarovsk, 23. apaš, 24. Tisa, 25. Maks, 26. tečajnica, 27. Onel, 28. brat, 29. reje, 30. osamljeni, 38. pivo, 39. leto, 40. krop, 41. sano, 42. Epir, 43. osat, 44. spor, 45. trgi, 46. ovoj,

IZPOLNJIVALKA

Gobar, risba, izlet, nesti, topot, adijo, Vezuv, edine, cepec — Grintavec, Ratitovec,

STARA PESEM

«Demokracija» se vse bolj proslavlja s članki, ki so prava kopija domobranskih listov, ki so izhajali med vojno in opevali in povečevali borbo belogardistov proti partizanom:

Takole pravi ježek mali:
staro pesem bom navil
ki v času nemške službe
sem se peti je naučil.

Kaj nas briga kaj svet pravi
zda imamo mi oblast,
siliti nas Amerikanec,
beli gardi vsa gre čast.

piše

JUCI

Draga Juca! Če prebiraš
vsakodnevne nemogoče
kominformovske novice,
človek res ne ve, kaj hoče

s tem doseči ta zalega.
Saj si brala: pobesnele
amaconke oni teden
so v tiskarno prihrumele

ter iskale urednike
naših listov. Cvetke zbrane
bile so med njimi, take,
ki že jutraj so pijane.

In potem kot običajno:
psovke, kletvice in sunki,
kakor da so ponorele,
vmes kvantanje, krepki pljunki

čisto v skladu z etiketo
progresistične morale
staromestnih dobrodelnic.
Poleg tega so zagnale

najbolj mirnemu človeku
poln črnilnik tinte v glavo,
kajti tudi takim damam
gre za bojevitost slavo,

kakor hrabremu Pandulli.
Po vsem tem gospod Vidali
nima v službi le klofatačev,
ki razbijajo očali,

marveč tudi krepkorasle
res izurjene možake.
Da grejo z idejo v borbo,
kaže to, ker so brez plače

rogovile pred vojno
nekateri tod po Trstu
za uglednega Benita,
Bel obroč na srednjem prstu

Moč statistike

De Gasperi: Malo pa mi le daje
misliti dejstvo, da je bilo v Italiji
od maja 1947 dalje več nego 30 jav.
nih pobojev s 50 mrtvimi in okrog
120 ranjenici.

Scelba: Prava reč! Kaj pa je to,
za 45 milijonov prebivalcev, ki jih
ima Italija?

Sodoben
čudež

Včasih se pripeti kakemu roba-
temu pijancu, da hoče biti pod vpli-
vom vinskih duhov posebno origi-
nalen in duhovit. In tedaj se zgodi,
da tak pijanec dvigne svoj glas in
požare v zrak neokusni vzklík «Ži-
vio buh!»

Dosedaj se je to dogajalo le pri
pijancih. Vse kaže pa, da se časi
spreminjajo. Kako naj si drugače
tolmačimo to-le dejstvo: V zadnjem
času so imeli merodajni krogi za
potrebno, da obišče Trst tako ime-
novana «Madonna pellegrina», t. j.,
kip matere božje, ki jo prenašajo
iz kraja v kraj.

In glej znak novega časa: Na zi-
dovih, koder gre mimo ta kip, vidi-
mo v več nego metrskih črkah za-
pisane vzkliče: W Maria!

Kakor nekoč «W Duca».

Prvi Tržačan: Dobro, da je pri-
šla Madonna pellegrina. Pri začetku
procesije se je že zgodil prvi čudež.

Drugi Tržačan: Nek mladenič, ki
je prisostvoval procesiji, je nena-
doma začel hoditi.

Drugi Tržačan: In prej je bil
hrom?

te in one dokazuje,
da so darovale zlate
za nasilne in nadute
snoparske aristokrate.

Kaj naj ti o tem še kvasim;
ženske so pač zavedene.
Mesto brige za otroke
in mineštre prismojene

se potepajo okoli
kakor včasih coprnice.
Juca, zdravo! Piši kmalu,
pa čeprav le tri vrstice.

Prvi Tržačan: To ne. Ampak kolo
je imel in tega so mu med procesijo
ukradli.

Čudež?

RIKO. Stane, ali ti verjameš v
čudeže?

STANE. Kakšne čudeže ven-
dar...?

RIKO. Mariji romarici je ven-
dar uspelo priti v tovarno stro-
jev...

STANE. Ti se pa res malo spo-
znaš na čudeže. To bi bil lahko
čudež pred tremi ali štirimi leti,
ne pa danes, ko je v modi borba
proti sramotni preteklosti...

Prebrisanec

Ves svet priznava modo kot mo-
gočno vladarico. Njo vse uboga, njej
se vse klanja. In kdor pogrunta,
kaj je v modi, temu se ni treba
bati za zaslužek.

Iznajdljivi Nemec Helmuth Rie-
ge je dobro izkoristil to človeško
slabost, ker se je pravilno zavedal,
kaj je danes pri Nemcih najbolj
v modi. Mož je vzel neko fotogra-
fijo, ki je prikazala Hitlerja in nje-
govo Eva Braun, šopek cvetic, ki
ga je Eva držala v naročju, je s
spretno montažo zamenjal z malim
otrokom in hajdi med «patriotične»
Nemce! Začel je rabirati darove za
Hitlerjevega «sina», ki je nekje skrit
in dorašča v nadebudnega mladeni-
ča. Nabral je lepo vsoto 500.000.—
mark, preden ga je bistrovidna za-
vezniška policija zalotila.

Istočasno je nemški kancler Ade-
nauer v Berlinu na nekem zborova-
nju intoniral himno «Deutschland,
Deutschland ueber alles».

Priznati je treba: Nekoliko staro-
modni so ti Nemci. Ampak svoje
mode se krepko držijo.

Med vrstami

Miramarski park Tržaški listi se
pritožujejo, da je miramarski park
kljub vsem prošnjam zaprt za ob-
činstvo, kar je posebno nevšečno
sedaj, ko je nastopila doba lepega
in milega vremena. Nekateri listi
pripominjajo, da zdaj stanuje v gra-
du Miramar navađen general, in
da je bil park za časa Avstrije vad-
no odprt. Čeprav so v gradu sta-
novali nadvojvode in celo sam pre-
stolonaslednik.

Med vrsticami: Nič čudnega. Zgo-
dovinsko dejstvo je vendar, da je
bila Avstrija edina velika evropska
država brez kolonij in da torej ni
imela pojma o tem, kako je treba
postopati s kolonialnimi «eurojenci».

Ni za Italijo...

Ko so dolinskega gospoda po-
deštata Lovriho pobarali, če je res,
da je za Italijo, je ta ogorčeno
vstal in udaril z mezinem po mi-
zi: «Laž, titovska laž! Jez sem
pred Italijo! Kdaj pa je še Ita-
lija toliko kričala proti con B
kot jaz?»

Zunanje politične vesti

Dopisnik «Kraške burje» je iz-
vedel iz zanesljivega vira, da je
glavni namen Vidalijevega roma-
nja v «capitale» Rim obisk pri pa-
pežu. Visoka dostojanstvenika si
bosta izmenjala izkušnje iz njune
borbe proti komunizmu in izdela-
la načrt za nadaljnjo skupno bor-
bo proti poganskim Slovincem, ki
se nikakor ne marajo sprijazniti
z enajsto božjo zapovedjo, da je

Tržaško ozemlje «santissima terra
italianissima». Dopisnik Burje
istočasno demantira vest, da se bo
Vidali zaradi pokore peljal v Rim
v tretjem razredu potniškega vla-
ka, kakor Zita, vdova po zadnjem
avstrijskem cesarju, pač pa se bo
peljal v prvem razredu salonske-
ga vagona kot se spodobi za pro-
letarskega voditelja, — da je torej
iz trte izvita kleveta, da bo jahal
istrskega osla opravljen v kovboj-
sko opremo, pač pa je res, da ga
bo na potovanju spremljala rim-
ska volkulja in da bo imel za
vsak slučaj v kovčegu fes in črno
srajco.

Agencija «Burja» javlja, da je
agencija ANSA v varstvu noči
hermetično zaprla bloke med co-
no A in cono B ter naslednjo
priključila k Jugoslaviji. Bloki so
dejansko hermetično zaprti še da-
nes in jih odprejo le za pih, ka-
dar jih hoče kdo prekoračiti.

Kinoprogram

Rossetti: «VOJAK IZ COKOLA-
DE» — Zgodbe o Jakšetičevih
«podvigih» v času partizanske bor-
be.

Garibaldi: «VELIKA GROZNJA»
— V glavni vlogi grof Storza, re-
žija Truman — Churchill company.

Italija: «PRIDI IN ŽIVI Z ME-
NOJ» Veseloigra v kateri se kot
komiki odlikujejo Vidali, Bidovec,
Lovriha, Gombacci, Režija Pajetta

Kino ob morju: DANES ZAPR-
TO. Nastopajo antikominformovski
elementi iz držav pod sovjetskim
nadzorstvom.

Mihec in Jakec

Mihec: Zda se sestane spet kon-
ferenca treh v Londonu. Listi piše-
jo, da bo ta konferenca za zaprtimi
vrati. Zakaj neki?

Jakec: Jasno! Da ne bo prepihal

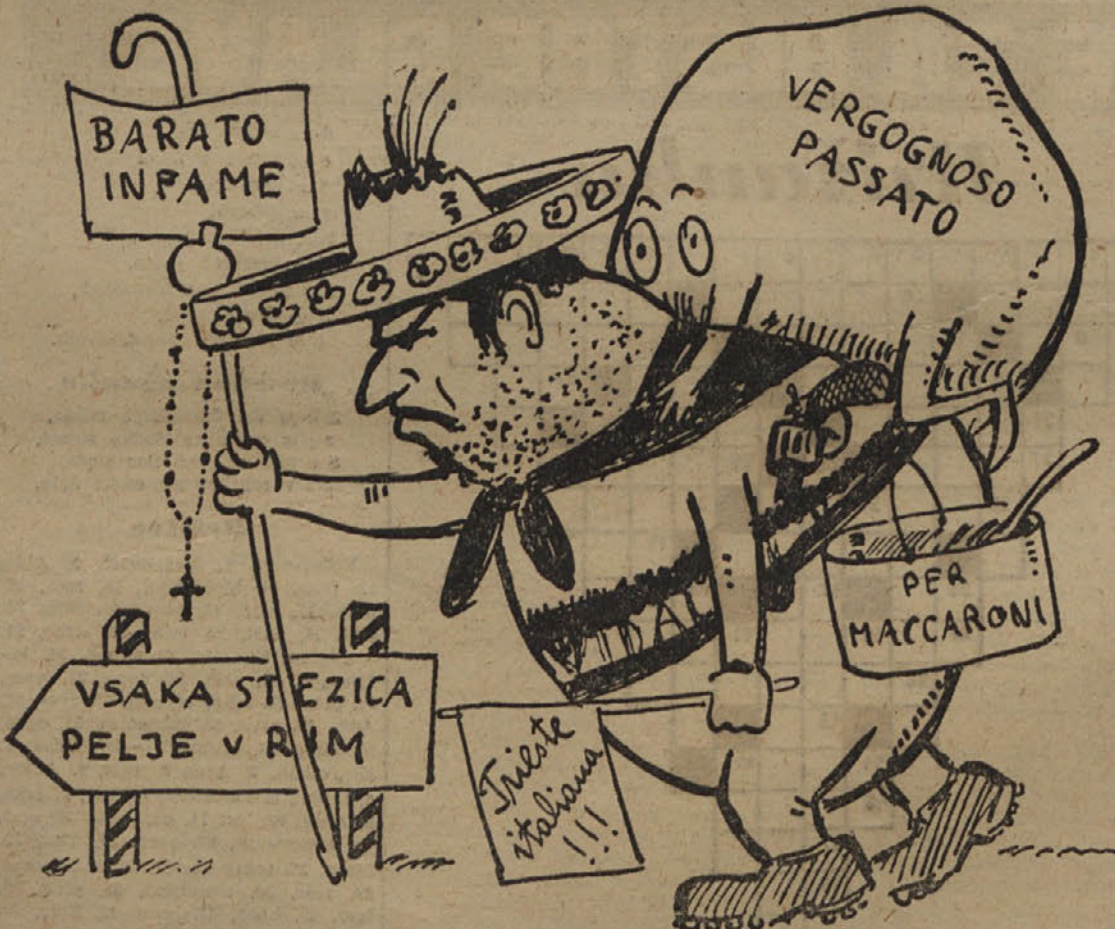
Mali oglasi

Zamenjam popolnoma novo belo
srajco za črno, četudi že nošeno.
Zglasiti se pri GOMBACCI.

Razprodajamo članske legitima-
cije zaradi likvidacije. Informacije
dajejo kominformistični Enotni sin-
dikati.

KOMTURIST

Il Lavoratore in njegova mama Unità poročata, da je, ali da bo Vidali odšel na propagandno potovanje po
madrepatriji, kjer bo «trmastim» italijanskim delavcem, ki vse manj verjamejo svojim kominformovskim vo-
diteljem ubijal v glavo, da je borba proti italijanskim kapitalistom Scelbovim boričem, borba proti zemlji-
skim veleposestnikom, postranska stvar in da je glavna naloga vseh patriotičnih Italijanov, da se bore za
svete meje vsaj na Morganovi črti, če ne že na Snežniku ali pa v Dalmaciji.

Oborožen s kominformovskimi

rekviziti

odšel v Italijo je dux-Vidali

ubijal v glavo proletarce,

da k njim so z Moskve ga poslali;

Da jim razjasni vero pravo,

da jih odvrne s krive poti

od borbe za življenje boljše,

ki bljujejo jo z vladinimi faloti,

Potem jim razodene novi nauk

ki da je zveličaven, najbolj čvrst:

da ni nevaren več fašist jim,

da odrešilna borba je za — Trst.